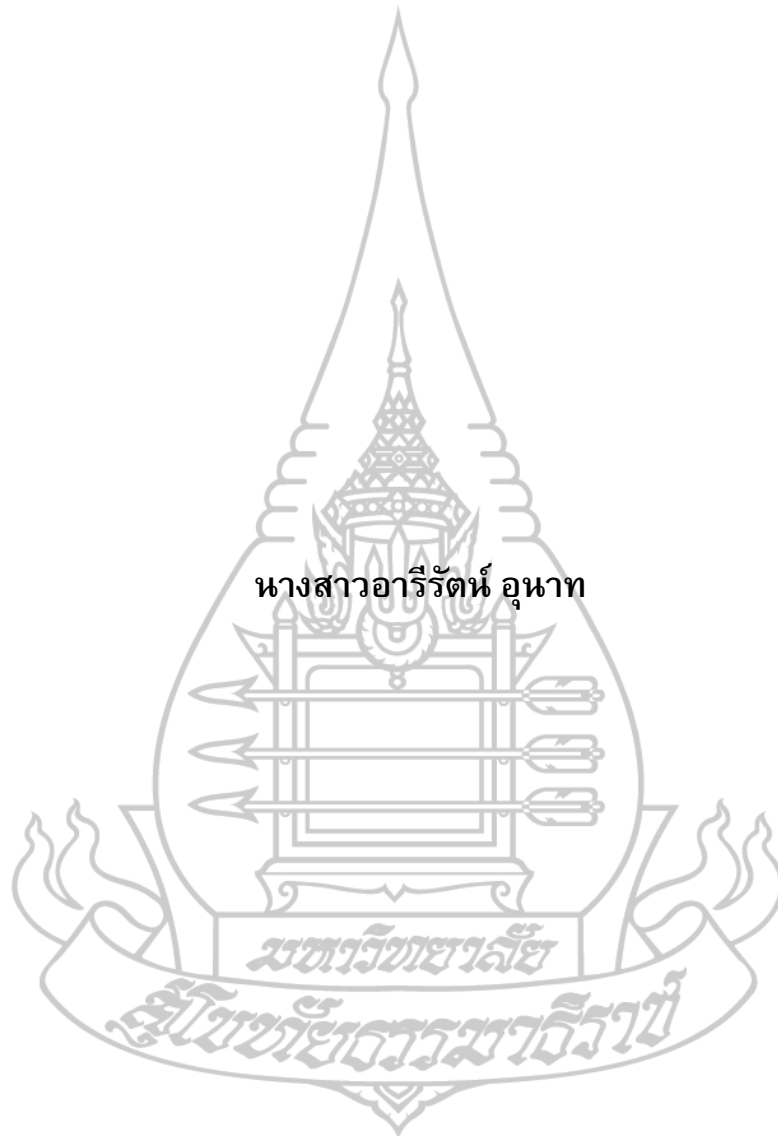

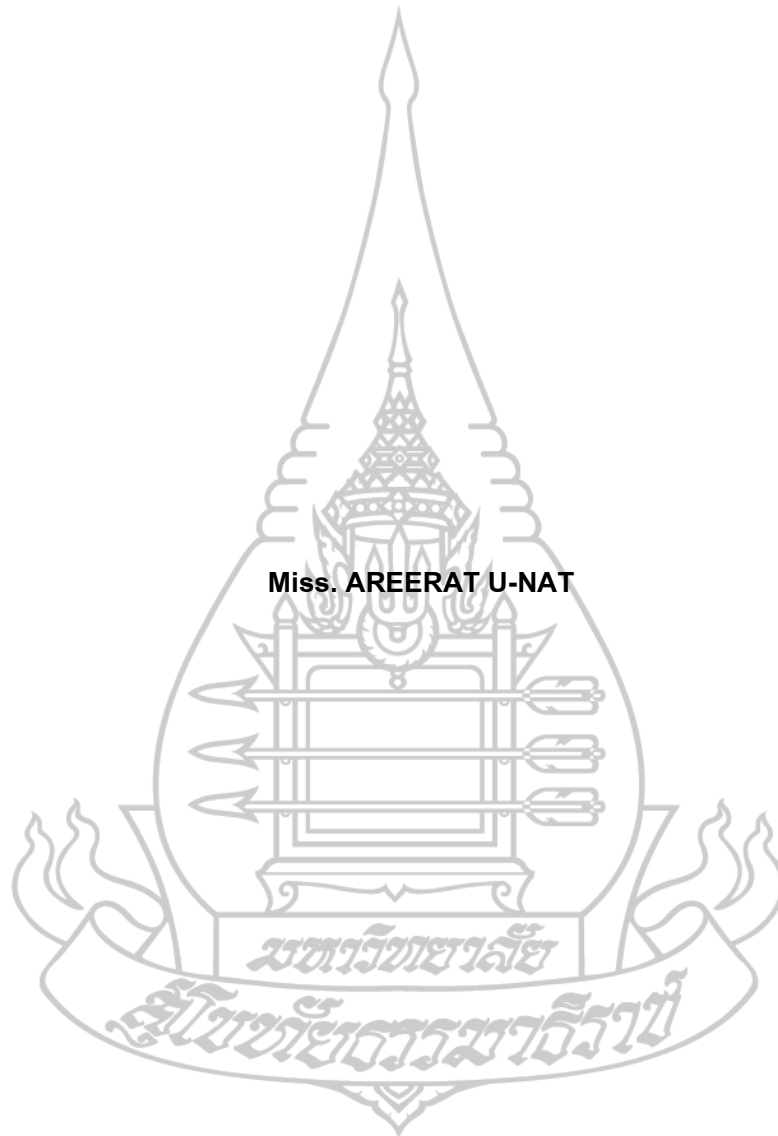
การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

**Extension of Pomelo Production According to Good Agricultural
Practices standard for Farmers in Si Mahosot District,
Prachin Buri Province**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development School of
Agriculture and Cooperatives
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
ชื่อและนามสกุล	นางสาวอารีรัตน์ อุนาท
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.นารีรัตน์ สีระसार
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ปริชาติ ดิษฐกิจ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ [20 กุมภาพันธ์ 2567]

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(นราธิป ศรีราม)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. นารีรัตน์ สีระसार)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. ปริชาติ ดิษฐกิจ)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ
เกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

ผู้วิจัย นางสาวอารีรัตน์ อุนาท รหัสนักศึกษา 2649001464

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.นารัตน์ สีระสาร (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ปริ
ชาติ ดิษฐกิจ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตส้มโอ
3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริม
การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 5) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตาม
มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่ขึ้นทะเบียนจากกรม
ส่งเสริมการเกษตรปี 2565 ในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 128 ราย โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด
ใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัด
อันดับ

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 57.49 ปี จบการศึกษาในระดับชั้น
ประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกส้มโอเฉลี่ย 8.46 ปี มีพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 3.07 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน
เฉลี่ย 1.27 คน ปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ เฉลี่ย 1,243.20 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ เฉลี่ย 27,203
บาทต่อไร่และ ต้นทุนการผลิตส้มโอ 8,931.56 บาทต่อไร่ 2) เกษตรกรปลูกส้มโอพันธุ์ทองดี แหล่งต้นพันธุ์มาจากกิ่งตอน ส้ม
โออายุเฉลี่ย 13.90 ปี ใช้แหล่งน้ำฝนเป็นหลัก จำหน่ายแบบเหมาสวน 3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการ
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรมีความรู้ระดับปานกลางเกี่ยวกับการผลิตส้มโอด้านการเตรียมพันธุ์โดยหากิ่งพันธุ์ที่
สมบูรณ์ 4) ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร มีปัญหา
ระดับปานกลาง ประเด็นด้านแหล่งน้ำ เรื่องการจัดหาแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก และการส่งเสริมแบบกลุ่ม ด้าน
การส่งเสริมวิธีการผลิตส้มโอเรื่องการจัดหาพันธุ์ที่ดีและ ด้านทานโรค ด้านข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ควรแนะนำการจดบันทึก
ข้อมูลในกระบวนการผลิตส้มโอในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 5) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้ม
โอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ประเด็นกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เช่น
การจัดหาแหล่งน้ำในการผลิตต้องไม่มีสารเคมีเจือปน และต้องการวิธีการส่งเสริมแบบบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่เข้าไปให้การ
ส่งเสริมกับเกษตรกรโดยตรง

คำสำคัญ การส่งเสริมการผลิต การผลิตส้มโอ การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

Thesis title: “Extension of Pomelo Production According to Good Agricultural Practices standard for Farmers in Si Mahosot District, Prachin Buri Province”

Researcher: “Miss. AREERAT U-NAT”; ID: “2649001464”;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Assistant Professor Nareerut Seerasarn;(2) Assistant Professor Parichat Dittakit ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the social and economic conditions 2) the pomelo production conditions, 3) the knowledge of pomelo production in accordance with Good Agricultural Practices standard 4) the problems and suggestions regarding the extension of pomelo production in accordance with Good Agricultural Practices standard. And 5) the extension needs for pomelo production in accordance with Good Agricultural Practices standard of farmers.

The research was done by survey method. The population consisted of pomelo farmers who registered with the Department of Agricultural Extension of 2022 in Si Mahosot District, Prachinburi Province. Total 128 farmers were interviewed as part of the research and data was collected from the entire population. Data was analyzed with frequency distribution, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, and ranking.

The results indicate the following: 1) Most farmers were male, with an average age of 57.49 years, and graduated from primary school. The average experience in growing pomelo was 8.46 years. The average pomelo growing area was 3.07 rai. The average number of workers in the household was 1.27 people. The average total amount of pomelo production was 1,243.20 kilograms per rai. The average annual income from pomelo production was 27,203 baht per rai and cost of pomelo production was 8,931.56 baht. 2) Farmers grew the Thongdee variety. The source of the plants were cuttings. The average pomelo age was 13.90 years, using rainwater as the main irrigation source, and sold in bulk. 3) Knowledge of pomelo production according to Good Agricultural Practice standards of farmers had a moderate level on knowledge with pomelo production. In terms of plants variety preparation by finding the perfect cutting. 4) Problems extension of pomelo production according to Good Agricultural Practice standards was a moderate level on issues of irrigation source regarding the provision of water sources suitable for cultivation and needed the extension of groups. It suggested that the officer should recommend to the farmer about the production recording of Good Agricultural Practices recording of farmers. And 5) Extension needs of pomelo production according to Good Agricultural Practice standards were at a high level, issues in the pre-harvest processing such as the procurement of water sources for the production that must not be contaminated with chemicals and needed a personal extension method, such as the official directly went to promote the farmers.

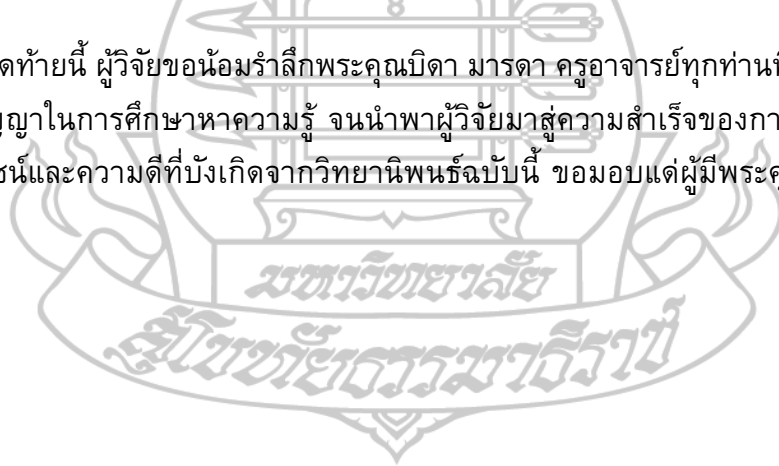
Keywords : Extension Production, Production of pomelo, Pomelo According to Good Agricultural Practices standard

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณา อนุเคราะห์ดูแลเอาใจใส่และให้การช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นารีรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชาติ ดิษฐกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และรองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ ประธานกรรมการสอบ ที่ได้กรุณาติดตามให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำการวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบเครื่องมือ ติดตามให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัยและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์นี้จนเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ช่วยกรุณาแนะนำ ให้ความรู้อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิเคราะห์ และเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณ บุพการีครอบครัว นายวิทยา หยั่งก้อน นางสาวพราวพิชชา งามวงษ์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจและการสนับสนุนอย่างดียิ่งในทุกด้าน ขอขอบคุณเพื่อน พี่ น้อง นักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 24 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้นำชุมชน และเกษตรกรทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติ ปัญญาในการศึกษาหาความรู้ จินนาพาผู้วิจัยมาสู่ความสำเร็จของการศึกษาในครั้งนี้ คุณประโยชน์และความดีที่บังเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นางสาวอารีรัตน์ อุนาท

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
บริบทอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	17
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	18
การผลิตส้มโอ	19
การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	29
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	42
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	46
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร	53
ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	57
ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	63
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอ ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	75
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	101
สรุปการวิจัย	101
อภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	121
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	125
ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	127
ข ภาพกิจกรรมในการดำเนินการวิจัย	147
ประวัติผู้วิจัย	150

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	โรคที่พบและการป้องกันโรคของส้มโอ.....	26
ตารางที่ 2.2	แมลงศัตรูพืชที่พบ การป้องกันและกำจัด.....	28
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย	37
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานทางสังคม	46
ตารางที่ 4.2	สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	49
ตารางที่ 4.3	สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร	53
ตารางที่ 4.4	ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	58
ตารางที่ 4.5	ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	62
ตารางที่ 4.6	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านแหล่งน้ำ	63
ตารางที่ 4.7	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูก	64
ตารางที่ 4.8	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร.....	65
ตารางที่ 4.9	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพ ในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว.....	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.10	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและ การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว.....	67
ตารางที่ 4.11	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา.....	68
ตารางที่ 4.12	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล.....	69
ตารางที่ 4.13	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ.....	70
ตารางที่ 4.14	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล.....	71
ตารางที่ 4.15	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล.....	72
ตารางที่ 4.16	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน.....	73
ตารางที่ 4.17	สรุปความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	74
ตารางที่ 4.18	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านแหล่งน้ำ.....	76

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.19	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูก.....	77
ตารางที่ 4.20	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตร.....	78
ตารางที่ 4.21	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว.....	79
ตารางที่ 4.22	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว.....	80
ตารางที่ 4.23	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา.....	81
ตารางที่ 4.24	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล.....	82
ตารางที่ 4.25	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ.....	83
ตารางที่ 4.26	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล.....	84
ตารางที่ 4.27	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล.....	85
ตารางที่ 4.28	ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน.....	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.29	สรุปปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	87
ตารางที่ 4.30	ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านแหล่งน้ำ.....	88
ตารางที่ 4.31	ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูก.....	89
ตารางที่ 4.32	ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตร.....	90
ตารางที่ 4.33	ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว.....	91
ตารางที่ 4.34	ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว.....	92
ตารางที่ 4.35	ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา.....	93
ตารางที่ 4.36	ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล.....	94
ตารางที่ 4.37	ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูล.....	95
ตารางที่ 4.38	ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล.....	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.39 ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม แบบกลุ่มบุคคล.....	97
ตารางที่ 4.40 ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม แบบมวลชน.....	98
ตารางที่ 4.41 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอ ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	99
ตารางที่ 5.1 สรุปความต้องการ ปัญหา ข้อเสนอแนะและวิธีการส่งเสริม.....	119
จากผลการวิจัยการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี	

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1	แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของ อำเภอศรีมโหสถ.....	8

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ส้มโอ เป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ สามารถปลูก และเจริญเติบโตได้ดีเกือบทุกภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากเป็นหนึ่งในผลไม้ที่มีทั้งรสชาติดี ดีต่อสุขภาพ และปริมาณความต้องการของตลาดในประเทศ และต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยมีการปลูกส้มโอกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค แต่ละจังหวัดมีพันธุ์ต่างกัน รวมถึงรสชาติ และสีสันทันเป็นเอกลักษณ์ ที่นิยมของตลาดมีอยู่ 3 พันธุ์ คือ พันธุ์ขาวหอม ขาวน้ำผึ้ง และขาวทองดี นอกจากนี้ยังสามารถเก็บรักษาในระยะเวลาอันยาวนานได้ เหมาะต่อการขนส่งทั้งทางเครื่องบิน และทางเรือ จึงเป็นไม้ผลที่มีศักยภาพในการส่งออก ปัจจุบันประเทศไทยสามารถส่งออกส้มโอผลสดไปจำหน่ายในต่างประเทศ จำนวน 29 ประเทศ โดยมีตลาดหลักที่สำคัญได้แก่ จีน และมาเลเซีย (กรมวิชาการเกษตร ,2565) จากสถิติการส่งออกส้มโอปี 2564 มีการส่งออกส้มโอปริมาณ 33,598.85 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,061.84 ล้านบาท และปี 2565 มีปริมาณการส่งออกส้มโอปริมาณ 33,531.168 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,475.43 ล้านบาท (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร ,2565) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกปี การส่งออกส้มโอยังมีข้อจำกัด เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องมาตรฐานการผลิตของส้มโอ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของการส่งออก ดังนั้นจึงควรได้รับการพัฒนาด้านผลผลิตและคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการกำหนดมาตรฐานทางกายภาพ เช่น รูปทรง น้ำหนัก ลักษณะเนื้อ สีผิว ฯลฯ ตลอดจนรสชาติที่ดี การบริหารจัดการแปลงที่เหมาะสม สภาพแวดล้อม และแหล่งน้ำที่ดี นอกจากนี้ต้องมีใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อรับรองคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตที่เป็นไปตามเงื่อนไขสำคัญทางการค้าสำหรับประเทศผู้ส่งออกส้มโอ และสินค้าเกษตรอีกด้วย

การผลิตส้มโอให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน และคุณภาพการส่งออก ทั้งเรื่องของขนาดที่ต้องได้น้ำหนักอยู่ในช่วงประมาณ 0.8-1.8 กิโลกรัม นอกจากนี้ต้องดูแลให้ผิวและทรงสวย เปลือกบาง รสชาติหวาน และปลอดภัยตกค้างตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เพิ่มโอกาสส่งออก สร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และมีตลาด

รับรองผลผลิตส้มโอที่แน่นอน ประกอบกับกรมส่งเสริมการเกษตรมีการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตที่ปลอดภัย (Good Agriculture Practices: GAP) ให้แก่กลุ่มเกษตรกร ในการพัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีเกณฑ์ที่ควบคุมดูแลการใช้สารเคมีอย่างเข้มงวด ตั้งแต่การเริ่มวางแผน การป้องกันโรคพืชและแมลงอย่างถูกต้อง และปลอดภัย เพื่อให้ผลผลิตได้มาตรฐานตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยเฉพาะการบำรุง ดูแลความสมบูรณ์ของต้น ซึ่งถือว่าเป็นต้นทางของผลผลิต ถือเป็น การการันตีว่าผลผลิต ไม่มีสารเคมีตกค้างในระดับที่เป็นอันตราย

จังหวัดปราจีนบุรี เป็นหนึ่งในแหล่งเพาะปลูกส้มโอที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ส้มโอปราจีนเป็นที่รู้จักกว้างขวางมาเป็นเวลานานประกอบผลผลิตส่วนใหญ่ร้อยละ 90% จะส่งออกไปยังต่างประเทศ เช่น จีน ไต้หวัน เวียดนาม เป็นต้น ซึ่งในแต่ละปีไม่เพียงพอต่อการส่งออก โดยคิดเป็นยอดการส่งออกเป็นเงินมากกว่าร้อยล้านบาทต่อปี (คมชัดลึกออนไลน์ , 2566) เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนปลูกส้มโอในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี พื้นที่ปลูกส้มโอประมาณ 1,696 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอในจังหวัดปราจีนบุรี (ทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร , 2566) อำเภอศรีมโหสถ มีพื้นที่ปลูกส้มโอ จำนวน 386 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นส้มโอพันธุ์ทองดี และพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง (ทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) มีเกษตรกรสนใจการปลูกส้มโอมากขึ้น จากความนิยมของผู้บริโภค ทำให้ตลาดต่างประเทศมีความต้องการเพิ่มขึ้น แต่ยังคงพบว่าการผลิตส้มโอในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ มีส้มโอที่คุณภาพไม่ตรงตามมาตรฐานการส่งออกต่างประเทศ ส่งผลให้ราคาตกต่ำเนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ และกระบวนการผลิตส้มโอตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดียังไม่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่องการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อทราบถึงสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ สภาพการผลิตส้มโอ การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหา และข้อเสนอแนะ โดยใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ เพื่อให้ส้มโอมีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการตลาด เพิ่มมูลค่าของสินค้า ลดการถูกกีดกันในการจำหน่ายส้มโอ และเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ

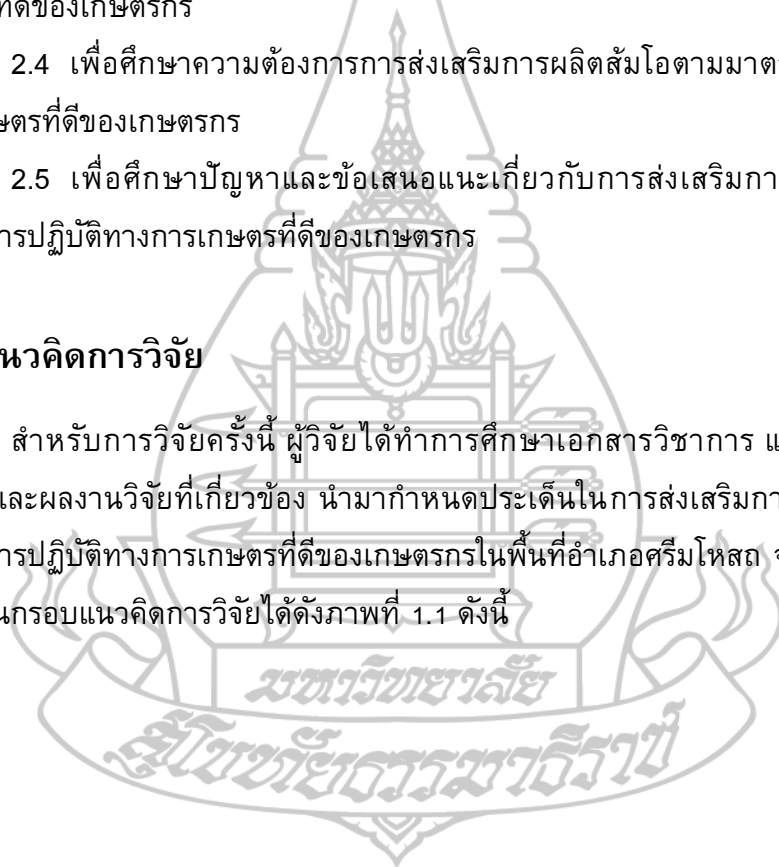
2.วัตถุประสงค์การวิจัย

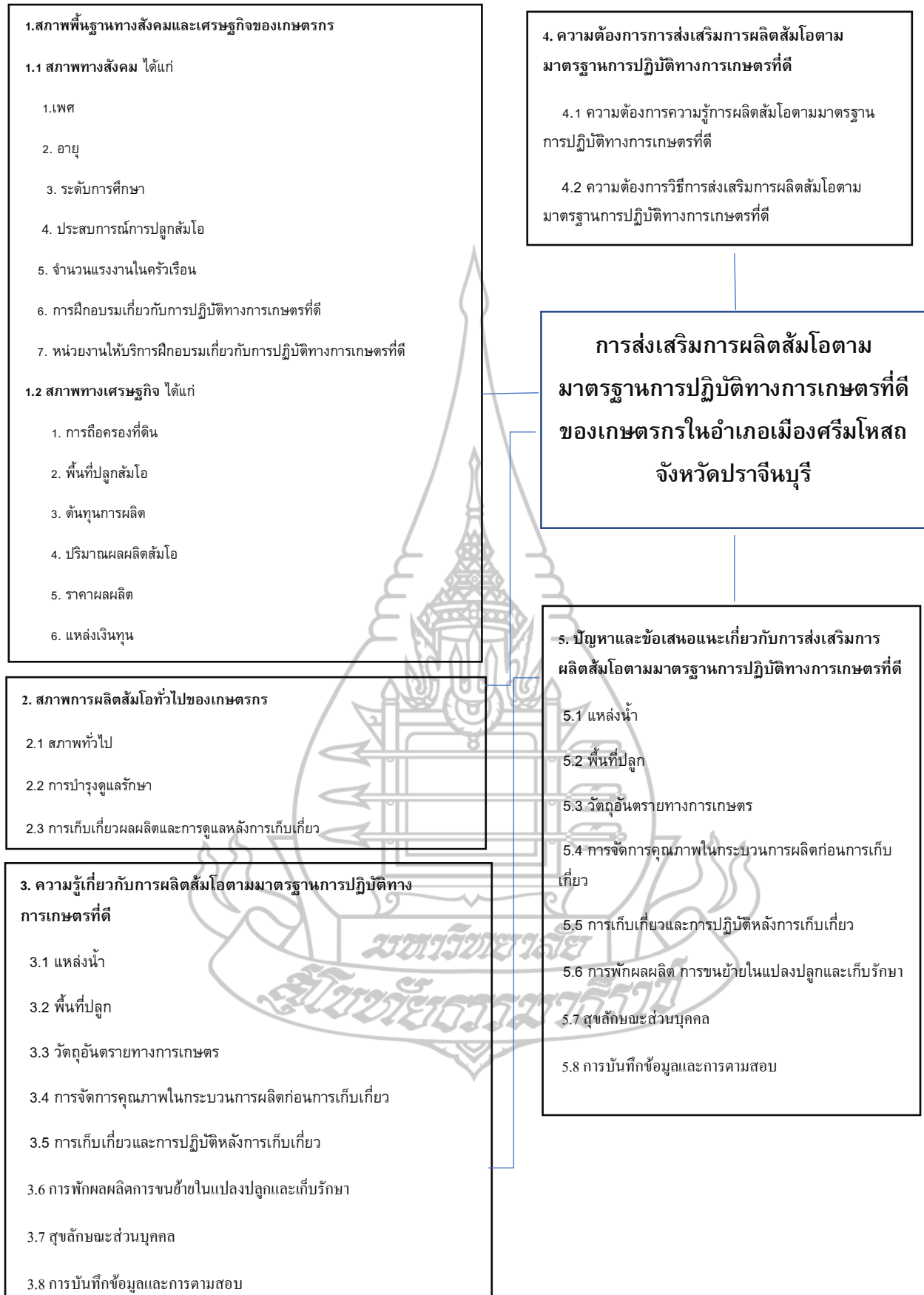
สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3.กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดประเด็นในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4.ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ที่ขึ้นทะเบียนจากกรมส่งเสริม ปี 2565

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการค้นคว้า และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสร้างเครื่องมือวิจัยในเดือนพฤศจิกายน 2565 ถึงเดือนมกราคม 2566 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกร โดยการสัมภาษณ์ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2566 ถึงเดือนมีนาคม 2566 และใช้ระยะเวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย ในช่วงเดือนเมษายน 2566 ถึงเดือนมิถุนายน 2566

5.นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยไว้ ดังนี้

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอทั้งหมดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ที่ขึ้นทะเบียนจากกรมส่งเสริม ปี 2565

5.2 การส่งเสริมการผลิตส้มโอ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ โครงการ หรือแนวทางการเพิ่มปริมาณการผลิตส้มโอ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ

5.3 มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP) หมายถึง ความรู้พื้นฐานตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 8 ด้าน ได้แก่ 1. น้ำ 2. พื้นที่ปลูก 3. วัตถุดิบตราทางการเกษตร 4. การจัดการคุณภาพใน

กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา 7. สุขลักษณะส่วนบุคคล 8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ

5.4 ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรอยากได้หรือต้องการในการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรดี ทั้งด้านองค์ความรู้ และวิธีการส่งเสริม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตลอดจนเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และพัฒนาการผลิตส้มโอในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

6.2 เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรที่เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจ สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบาย และวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเป็นประเด็นดังนี้

1. บริบทอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
5. การผลิตส้มโอ
6. การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

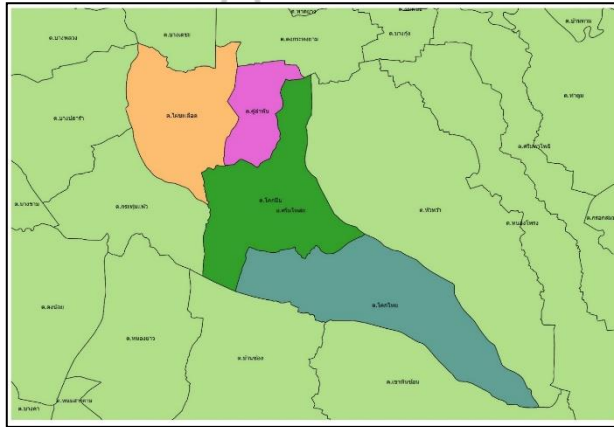
ศรีมโหสถ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดปราจีนบุรี แต่เดิมใช้ชื่อว่า อำเภอโคกปี่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอศรีมหาโพธิ ต่อมาได้มีการยกฐานะเมื่อปี พ.ศ. 2520 และได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอศรีมโหสถ ดังเช่นปัจจุบัน โดยตั้งตามเมืองโบราณตั้งแต่สมัยทวารวดี ที่ตั้ง และอาณาเขตอำเภอศรีมโหสถตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอเมืองปราจีนบุรี และอำเภอศรีมหาโพธิ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอศรีมหาโพธิ
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอพนมสารคาม (จังหวัดฉะเชิงเทรา)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอบ้านสร้าง

ลักษณะที่ตั้ง อำเภอสรีมโหสถ ตั้งอยู่บริเวณพิกัดคิวอาร์ 604358 ของแผนที่ทหาร ชุด L 7071 มาตรฐาน 1 : 50,000 ห่างจากจังหวัดปราจีนบุรี ประมาณ 20 กิโลเมตร เนื้อที่มีพื้นที่ประมาณ 141.212 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 88,257.5 ไร่

แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอสรีมโหสถ

จังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 2.1 แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของ อำเภอสรีมโหสถ
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสรีมโหสถ (2565, น. 65)

1.1 ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic) สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1.1 พื้นที่ทางตอนล่าง ได้แก่ บริเวณ หมู่ที่ 4,5,6 และ 7 ตำบลโคกไทย และพื้นที่บางส่วนของตำบลโคกปี่ มีลักษณะเป็นเนินสูง สลับพื้นที่ราบเป็นบางส่วน ซึ่งเหมาะแก่การทำสวน ทำไร่

1.1.2 พื้นที่ทางตอนบน ได้แก่ บริเวณตำบลคูสำพัน ตำบลไผ่ชะเลียด และตำบลโคกปี่บางส่วน เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำนา และเพาะปลูก นอกจากนี้ยังมีลำคลองสายต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ คลองม่วงขาว คลองหาดยาง คลองคูสำพัน คลองไผ่ชะเลียด คลองซ้อฟ้า คลองชวดโพธิ์ คลองเปรม คลองอ้นกกระสา และลำคลองสาขาเล็ก ๆ ทั่วไปในพื้นที่

1.2 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดปราจีนบุรี อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมที่พัดปกคลุมประเทศไทย 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งลมนี้เป็นลมที่พัดพาความหนาวเย็นจากประเทศจีนมาสู่ประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว อิทธิพลของลมนี้จะทำให้จังหวัดปราจีนบุรีประสบ

กับสภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ กับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดปกคลุมในช่วงฤดูฝนประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งทำให้มีฝนและอากาศชุ่มชื้น

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญ ประชากรอำเภอศรีมโหสถ ประชากรมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตร จำนวน 72,010.48 ไร่ (ร้อยละ 81.6 ของพื้นที่อำเภอ) โดยพื้นที่ทั้งหมด มีทั้งในเขตชลประทาน และนอกเขตชลประทาน มีพืชเศรษฐกิจทางการเกษตรที่สำคัญ ประกอบด้วย มะม่วง ส้มโอ ขนุน ลำไย ส้มเขียวหวาน มันสำปะหลัง ถั่วลิสง ถั่วเหลือง และข้าวโพด เป็นต้น (ที่ว่าการปกครองอำเภอศรีมโหสถ, 2563)

2.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

2.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการบริการด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตทางการเกษตร โดยอาศัยการให้การศึกษา แบบนอกโรงเรียนแก่เกษตรกร ครอบครัวเกษตรกร และบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจ โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริง และเน้นถึงการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต และความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร การส่งเสริมการเกษตร คือการให้การศึกษาและความรู้ ที่มุ่งเน้นในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตด้านการเกษตร พร้อมทั้งมีการอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับสภาวะ และความต้องการของตลาด และภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

การส่งเสริมการเกษตร เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรที่เป็น เกษตรกร ยุวเกษตรกร และแม่บ้านเกษตรกร ที่ทำการผลิตโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทั้งในชุมชน ท้องถิ่นชนบท ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และเป็นการปรับปรุงของสังคม เศรษฐกิจของประชาชน และของประเทศให้ดีขึ้น

การส่งเสริมการเกษตรที่มีคุณภาพ จะช่วยปรับปรุงและเสริมสร้างประสิทธิภาพ และสมรรถภาพ ของเกษตรกรในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพ การส่งเสริมที่ดีสามารถ ช่วยให้เกษตรกรเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เพิ่มทักษะ สมรรถภาพ ความสามารถและประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกร เป็นการสร้างแรงเสริม กระตุ้นเตือนให้ เกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัวตลอดไป

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการถ่ายทอด ความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพด้านการเกษตร เพื่อช่วยเหลือ เสริมสร้างประสิทธิภาพ และ สมรรถภาพของเกษตรกรในการประกอบอาชีพ

2.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร ศาตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2560, น. 4-41) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็น กระบวนการของการนำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการ ถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอน หรือฝึกอบรมวัตถุประสงค์ มุ่งที่จะให้เกษตรกรสร้าง ความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จำเป็นต้อง มีปัจจัย เงื่อนไขประกอบของแต่ละวิธีการ หรือจะเรียกว่าเทคนิควิธีก็ได้ และยังมีปัจจัยเกี่ยวกับ ผู้ถ่ายทอดหรือนักส่งเสริมด้วย จึงจะสามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้ หลักการเลือกใช้ วิธีการต่าง ๆ จึงมีหลักการที่กล่าวไว้ดังนี้ (ดิเรก ฤกษ์หรัย, 2520)

1. ต้องทำความเข้าใจว่าชาวสารความรู้ชนิดใด ที่ควรจะถ่ายทอดผ่านวิธีการ หรือสื่อกลางอะไร จึงจะทำให้เกิดผลสูงสุด และถึงบุคคลเป้าหมายมากที่สุด
2. การใช้วิธีส่งเสริมการเกษตรมากกว่า 2 วิธี ผสมผสานกัน จะสามารถเพิ่ม ประสิทธิภาพได้มากกว่าวิธีการหนึ่งวิธีการใดได้
3. การใช้วิธีการที่บุคคลเป้าหมายสามารถได้ยินได้เห็น และมีโอกาสสัมผัสได้ จะมีผลดีกว่าการได้ยินได้เห็น และสัมผัสเพียงอย่างเดียว
4. การกำหนดงบประมาณในการดำเนินการ
5. ระยะเวลาในการดำเนินการ
6. ขนาดของกลุ่มบุคคลเป้าหมายและความหมายในการส่งเสริม

จากหลักการดังกล่าวนี้ เมื่อวิเคราะห์แล้ว ก็สามารถพิจารณาถึงวิธีการส่งเสริม และพัฒนาการเกษตรได้ ดังนี้ (พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2527)

2.3.1. วิธีการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็น เกณฑ์ (Number of Target Population Oriented)

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริม โดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรง ที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม หรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจ เชื่อมมั่น และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นโอกาสที่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถรับข้อมูล ปัญหา ตลอดจนรับรู้ปัญหาของเกษตรกรกลับมาพิจารณา ในกระบวนการส่งเสริมได้ ในวิธีการแบบนี้พบว่า มีหลายวิธี และเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

(1) การเยี่ยมไร่นา และบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home Visit) เป็นวิธีการและแนวคิดของการส่งเสริม ที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์ม หรือ ไร่ นา โดยจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพดังกล่าวมาวิเคราะห์ และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ จะสามารถสร้างความคุ้นเคยความเห็นกันเอง ความมั่นใจ และความพอใจ แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมโดยวิธีการนี้ พบว่า จะมีประสิทธิภาพมาก หากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และทัศนคติที่ดีต่อกัน ศรีทธาในการทำงานต่อกัน การกระตุ้นการพัฒนากิจการสามารถทำได้ และขยายผลต่อไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ ได้ดีด้วย เพราะเจ้าหน้าที่สามารถสนองตอบปัญหาของเกษตรกรได้ตั้งแต่แรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างรวดเร็ว แต่วิธีการดังกล่าวนี้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การใช้เวลามาก การใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อเกษตรกรในอัตราสูง ไม่สามารถไปพบเยี่ยมเกษตรกร และครอบครัวได้ทั่วถึง ทำให้เกิดความไม่พอใจในเกษตรกร และครอบครัวที่ไม่มีโอกาสไปเยี่ยม ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ และสร้างทัศนคติไม่ดีได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะประสบความยุ่งยากในการจัดเวลาให้เหมาะสมได้

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office calls) การที่ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เพราะเกษตรกรมีความสนใจและเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ให้ข่าวสารหรือความรู้ได้ บางครั้งผู้รับการส่งเสริมมีปัญหาที่จะต้องแก้ไข และมีความต้องการเร่งด่วนที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือดังนั้นที่ตั้งสำนักงานส่งเสริมในท้องถิ่นจึงควรตั้งอยู่ในพื้นที่เกษตรกร

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ (Telephone calls) ได้มีการขยายเครือข่าย และจำนวนเครื่องมากขึ้น ทั้งโดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถจะใช้ข้อได้เปรียบดำเนินการได้ เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ลดเวลา และระยะทางในการติดต่อของนักส่งเสริมได้ดียิ่ง

(4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (Personal letter) การเขียนจดหมายติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริม กับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริม จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์ยิ่งวิธีหนึ่ง ผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจ อาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อแก้เมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม ย้ำถึงความร่วมมือหรือการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal contact) มีหลายโอกาสที่เดี๋ยวนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้พบเกษตรกรโดยบังเอิญตามถนนหรือในหมู่บ้าน เมื่อพูดคุยซักถามปัญหา และบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมทราบถึงปัญหาของชาวบ้าน ที่สมควรให้ความช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ และปรารถนาจะพบปะพูดคุยกับเขาเหล่านั้นอยู่บ้างอย่างเป็นทางการ ในประเทศไทยส่วนใหญ่การพบปะแบบนี้มีมาก เจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอเพราะหากเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะแก้ปัญหา ให้ข้อเสนอแนะแล้วเกษตรกรจะเพิ่มศรัทธาในตัวเขามากขึ้น เช่น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนา เหล่านี้ทำให้คนมารวมกันเป็นจำนวนมาก ที่ได้ก็ตามที่ผู้คนมารวมกัน ก็มักจะมีการพูดคุยกันถึงปัญหาต่าง ๆ ในการทำมาหากิน และใช้ชีวิตทั่วไป ในกรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรหาโอกาสทำความคุ้นเคยกับชาวบ้านศึกษาความต้องการและปัญหาของพวกเขาสามารถแจ้งข่าวสารให้ทราบอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรได้

2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากขั้นสนใจ (Interest) ไปสู่การทดลองทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจจะก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับ (Adoption) เลยก็ได้ วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้ หากมีการจัดเตรียมการเป็นอย่างดี มีเป้าหมายและดำเนินการอย่างมีระบบแล้ว ก็จะทำให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้แสดงออกด้วยการกระตุ้น และแนะนำทางอย่างเหมาะสม พลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่ม โดยสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้เป็นไปตามสิ่งที่ยอมรับนั้น การส่งเสริมแบบกลุ่ม สามารถพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้มาดังนี้

(1) การประชุมกลุ่ม (group meeting) การประชุมกลุ่มเป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่ สำคัญ และยังใช้ได้ผลอยู่เสมอมา คือ ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน ปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่มยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน (group think , group feeling , and group action) การประชุมกลุ่มช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก เมื่อเทียบกับการ

ส่งเสริมด้วยวิธีอื่น หากต้องการให้การประชุมบรรลุผลและเป็นที่ยอมรับกันทั่วแล้วเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรกระตุ้นหรือจูงใจให้ชาวบ้านเป็นตัวตั้งตัวตีจัดการประชุม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพียงเป็นผู้ชี้แนะในการสนับสนุนช่วยเหลือเท่านั้น การประชุมที่ได้ผลดีนั้น จะต้องทำให้ผู้เข้าประชุมทุกคนเกิดกระแสแห่งความคิด และใช้ดุลพินิจพิจารณาปัญหา และความต้องการของเขา และเกษตรกรจะมีส่วนร่วมมากด้วย หนึ่งชนบทรวมเนียมประเพณีในท้องถิ่น มักมีส่วนสำคัญที่จะกำหนดว่าการประชุมควรเป็นไปในรูปใด อย่างไร และใช้สถานที่ที่ใดจึงจะเหมาะสม และทำให้การประชุมนั้นมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดได้

(2) *การฝึกอบรม (Training)* เป็นวิธีหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมาก เป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (learning) หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ การฝึกอบรมโดยทั่วไปมีลักษณะ ดังนี้

ก. *การฝึกอบรมเป็นกระบวนการ (process)* ซึ่งหมายถึงระบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การฝึกอบรมช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมมา ดังนี้

ก) *ความรู้ (Knowledge)* คือ ให้ความรู้หลักปฏิบัติที่ถูกต้องว่าอะไรเป็นอะไร แล้วรู้ว่าทำอะไร

ข) *ความเข้าใจ (understanding)* คือ ไม่เพียงแต่รู้ในเรื่องหรือสิ่งนั้น ๆ เท่านั้นแต่บอกเหตุ และผลของเรื่อง หรือสิ่งที่รู้นั้นได้ด้วยว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น หรือถ้าไม่เป็นเช่นนั้นแล้วจะเกิดผลเช่นไร เป็นต้น

ค) *ทัศนคติ (attitudes)* คือ มีท่าทีความรู้สึก (feeling) ต่อบุคคล งาน หรือสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องในทางที่ดีที่เหมาะสม เอื้ออำนวยประโยชน์แก่บุคคลให้ทำงานด้วยความสนใจ และกระตือรือร้น

ง) *ความชำนาญหรือทักษะ (skill)* คือ สามารถนำสิ่งที่ได้รู้ไปปฏิบัติ ให้บังเกิดผลขึ้นได้ ยิ่งมีความชำนาญหรือทักษะมาก ก็ยิ่งมีทางให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้ง่าย

จ) *การฝึกอบรม* ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งจะมีผลให้ผู้นั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามมา พฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางใดนั้น ย่อมเกิดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

(3) *การสาธิต (Demonstration)* สาธิตเป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน วัตถุประสงค์ของการสาธิต เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีปฏิบัติ หรือผลการปฏิบัติที่มี

ลำดับขั้นตอนนี้มีหลักวิชา และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาทักษะ (skill) ของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็นสองแบบ คือ สาธิตวิธี กับสาธิตผล โดยวัตถุประสงค์สำคัญของการสาธิตผล ก็คือเพื่อสร้างความมั่นใจให้เกิดแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเอง และผู้รับการส่งเสริมด้วย จากผลสำเร็จของการสาธิตที่ดีว่าผลงานคั้นกว่าวิจัยนั้นสามารถปรับใช้ในสภาพความเป็นจริงของผู้รับการส่งเสริมและท้องถิ่นได้ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถพูด และเขียนถึงการปฏิบัติได้ด้วยความเชื่อมั่นในประสบการณ์

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip of Study Tour)

จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะผู้ร่วมในการศึกษา และดูงาน จะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่น ซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว อันจะมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้วิธีจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ต่อเนื่องจากการสาธิตผลก็ได้ ทั้งนี้ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็น ได้รับความรู้ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นสรุปผล และตัดสินใจเองว่าจะนำสิ่งไหนไปใช้ในการประกอบอาชีพ และในครอบครัวของเขาได้บ้าง การจัดการศึกษาและดูงานนอกสถานที่ที่จะบรรลุผลสำเร็จได้ถ้า 1) มีการจัดลำดับการดูงานและกำหนดเวลาให้แน่นอนชัดเจน 2) สถานที่ที่จะไปดูงานจะต้องได้ประโยชน์แก่ผู้ที่จะไปอย่างแท้จริง 3) ในกรณีที่เป็นการเดินทางระยะทางไกล ต้องมีการจัดเตรียมการเดินทางไว้ให้พร้อมถ้าต้องการเดินทางเท้า ต้องแน่ใจว่าไม่มีเดินระยะไกลจนเกินไป ผู้ร่วมเดินทางทุกคนต้องรู้จักจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดการเดินทาง 4) การเดินทางจะต้องมีการหยุดพักรับประทานอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการศึกษาดูงาน ควรจัดเวลาให้มีการอภิปราย ประชุม แนะนำ เจ้าของสถานที่ หรือถกเถียงปัญหา 5) ถ้าเป็นไปได้ ควรเชิญผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น เข้าร่วมเดินทางไปทัศนศึกษาดูงานด้วย จะได้รับแรงสนับสนุนอีกทางหนึ่ง 6) ให้เจ้าของฟาร์มหรือสถานที่ที่ได้มีโอกาสเล่าเรื่องเกี่ยวกับฟาร์มหรือสถานที่ของเขาและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่เขาทำงานอยู่ด้วยการวางแผนการเดินทาง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่จะไปดูงาน จัดเตรียมคนบรรยาย สรุปชี้แจง ตอบคำถาม ฯลฯ ล้วนมีความสำคัญ และเป็นกิจกรรมที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาดูงานเป็นอย่างมากด้วยกันทั้งสิ้น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) การส่งเสริมแบบมวลชน

โดยสื่อสารมวลชน (Mass Media) จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (Innovations) ให้ประชาชนได้ทราบว่า ได้มีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดี และใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวาง สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริมได้แก่ เอกสารเผยแพร่โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป และการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

(1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (Printed Matter) สิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อใช้ได้ดีในการส่งเสริม สามารถเผยแพร่ได้ 3 ลักษณะคือ

ก) เอกสารสรุปการวิจัยค้นคว้า ทดลองเผยแพร่กระทำได้ในลักษณะการเขียนแบบ วิชาการหรือกึ่งวิชาการก็ได้ โดยวารสารทางวิชาการต่าง ๆ

ข) เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียนนั้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้เป็นคู่มือในการส่งเสริม ผู้เชี่ยวชาญในการส่งเสริมจะนำรายงานสรุปผลการวิจัยค้นคว้าทดลองหรือข้อมูลเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ มาเขียนในรูปแบบที่อ่านเข้าใจง่าย (simplify) และมีลักษณะเป็นวิชาการง่ายมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ

ค) เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต เช่น เอกสารคำแนะนำการปลูก และผลิตสำหรับเกษตรกร โดยเขียนให้อ่านง่าย เหมาะสมกับระดับการศึกษาของเกษตรกร และสอดแทรกรูปภาพ แผนภูมิ การ์ตูน ใสีสันเข้าช่วยเสริมให้เป็นเอกสารที่น่าอ่านศึกษายิ่งขึ้น

(2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (Posters) เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็งที่มีภาพประกอบมีสีสันสวยงาม และมีข้อความง่าย ๆ สั้น กระชับ สามารถให้ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกลสะดุด ความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันที และชวนปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของภาพโฆษณาก็เพื่อให้ข่าวสารข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านให้ได้รับทราบสิ่งที่ควรรู้เรื่องราวที่น่าสนใจ เร่งเร้าให้สนับสนุนความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น ภาพโฆษณาที่ดีต้องอ่านแล้วเข้าใจได้อย่างเดียว (Single idea) ไม่คลุมเครือ ข้อความจำกัดเท่าที่จำเป็น ตัวโตเห็นชัดเจน

(3) หนังสือพิมพ์ (Newspapers) สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอ และนิยมออกเป็นรายวัน หากเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนหรือห่างกว่านั้นเรียก นิตยสาร (Magazine) ประชาชนนิยมอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย แม้ผู้อ่านไม่ออกก็ให้ผู้อื่นอ่านให้ฟัง หรือฟังคนอื่นคุยหรือวิจารณ์ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ตามร้านค้ากาแฟ หรือชุมชนในหมู่บ้านก็มีมาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้หนังสือพิมพ์ให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม โดยเสนอข่าวสารที่เป็นเรื่องน่าสนใจ และเป็นที่ต้องการของประชาชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องทราบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์คือใคร แล้วเขียนข่าวให้อ่านง่าย ใช้ประโยคสั้น ๆ ข้อความแต่ละวรรคตอนไม่ยาวเกินไป มีความชัดเจนแน่นอนไม่คลุมเครือหรือหาหลักฐานอ้างอิงไม่ได้

(4) วิทยุ (Radio) นับเป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุด และสามารถส่งข่าวแพร่กระจายไปได้ไกล และกว้างขวาง สามารถเข้าถึงบุคคลทุกระดับ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมิใช่น้อย ในฐานะเป็นแหล่งข่าวเที่ยงตรง วิทยุจะช่วยให้ประชาชนได้รับทราบ และสนใจในข่าวสารที่ได้เสนอไป แม้จะไม่อาจให้รายละเอียดได้ทุกแง่มุม แต่ก็ เป็นสื่อที่จะเป็นกันเองกว่าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากผู้ฟังวิทยุมีความรู้สึก ว่า ผู้อ่านข่าวหรือผู้ดำเนินรายการกำลังคุยให้เขาทราบโดยตรง คนเป็นจำนวนมากชอบฟังรายการวิทยุ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะใช้

ประโยชน์จากวิทยุได้ ในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จไปสู่ประชาชน แจ่มให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น กำลังเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นก็ได้ทั้งสิ้น

(5) โทรทัศน์ (Television) โทรทัศน์ได้เปรียบวิทยุตรงที่ผู้ชมรายการได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกัน ฉะนั้น ในการส่งเสริมจึงสามารถจัดแสดงสาธิต และใช้สื่ออุปกรณ์ เช่น แผนภาพ (Diagram) แผนภูมิ (Chart) กราฟ (Graph) รูปภาพ (Picture) ฯลฯ เข้าช่วยได้เป็นอย่างดี การแสดงและการพูดต้องสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน มีต้นฉบับหรือบทโทรทัศน์เพื่อให้ผู้กำกับเวที ช่างกล้อง ช่างเสียง ผู้ควบคุมรายการ ทราบและเข้าใจตรงกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องจัดแบ่งเวลาในการเสนอเรื่องราวตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้ดี และตรงกำหนดเวลาที่มีไว้ให้ ปัจจุบันในประเทศไทย โทรทัศน์มีบทบาทและอิทธิพลต่อประชาชนในด้านความสนใจและความรู้สึกนึกคิด โทรทัศน์เป็นศูนย์รวมข่าวสาร การบันเทิงนานาประเภท ประชาชนจะได้รับความรู้ความสนุกสนานจากรายการต่าง ๆ ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะสามารถใช้โทรทัศน์ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมได้ ทั้งนี้ต้องจัดรายการและเนื้อหาสาระให้มีคุณค่าควรแก่เวลา และการรับฟัง

(6) ภาพยนตร์ (Motion picture) นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม อาจจัดภาพยนตร์ประเภทให้ความรื่นรมย์ ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้คนรวมกันเป็นจำนวนมากก่อน แล้วใช้การส่งเสริมที่มีที่อื่นก่อน หรือหลังจากฉายภาพยนตร์ตามโอกาสอันควรก็ให้ผลดี หรือฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะไปส่งเสริมแทรกให้ประชาชนได้ชมเชิงสารคดี เรื่องน่ารู้ ฯลฯ ก็กระตุ้นความสนใจของประชาชนได้เช่นกัน

(7) การจัดนิทรรศการ (Exhibition of Exposition) นิทรรศการ (Exhibits) คือ การใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอด เผยแพร่งาน เพื่อการศึกษา และโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก การจัดหรือตั้งของแสดงนั้นสามารถอยู่ได้นาน และประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลา และจำนวน

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ที่มีวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ มี 3 วิธี ดังนี้ 1.วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล 2.วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล 3.การส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งแต่ละวิธีมีรูปแบบ และวิธีการส่งเสริมโดยใช้สื่อในการสื่อสารกับกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายแตกต่างกัน มีหลากหลายวิธีการ ซึ่งนักส่งเสริมควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และกลุ่มคนเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, น.27-30) อธิบายว่า ความต้องการเป็นสิ่งมนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อสนองความปรารถนาของตนเอง โดยความต้องการนั้นแบ่งออกได้ 2 ประเภทหลักๆ คือ ความต้องการด้านร่างกายหรือพื้นฐาน และความต้องการด้านจิตใจและสังคม ซึ่งมีตัวอย่างทฤษฎีที่ควรทำความเข้าใจ เช่น

1) ทฤษฎีความต้องการของอับบราฮัม เอช. มาสโลว์ โดยได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of human needs) โดยเชื่อว่ามนุษย์จะถูกกระตุ้นโดยความต้องการแต่ละขั้นจนเกิดความพอใจ ซึ่งสามารถลำดับได้ดังนี้

(1) ความต้องการทางกายภาพ หมายถึง ความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นต้น

(2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีพ

(3) ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการความรักและการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

(4) ความต้องการการยกย่อง เป็นความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยอมรับยกย่อง เชิดชู และเคารพนับถือจากสังคม นำไปสู่การเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

(5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการระดับสูงสุด ที่ต้องการให้ตนเองประสบความสำเร็จสูงสุด ซึ่งน้อยคนที่จะสามารถทำได้

การศึกษาความต้องการของแต่ละบุคคล การมีส่วนร่วม การรับรู้ด้านคุณค่าและความคาดหวังด้านบริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการ ที่ศูนย์สร้างเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้เกษียณอายุงาน ของประเทศไทยในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ความต้องการของแต่ละบุคคลนั้น เป็นความคาดหวังของแต่ละบุคคลที่เป็นแรงผลักดัน ให้ทุกคนมีความต้องการที่อยากจะได้ในสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ตามที่ตนเองปรารถนาไว้ หากได้รับการตอบสนองที่ดี ตรงตามความต้องการที่ตนเองคาดหวังไว้ย่อมส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการ (กชพรรณ รักษี, 2562)

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปว่า ความต้องการ หมายถึง ความรู้สึก หรือสิ่งที่ทำให้มนุษย์แสดงออก ทางกระทำของพฤติกรรม ที่หลากหลายในด้านต่าง ๆ แสดงความอยากได้ อยากมีในสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองพอใจ และหาวิธีเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งนักส่งเสริมการเกษตรจึงควรเล็งวิธีการส่งเสริมให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และยอมรับการส่งเสริมความรู้ และนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

4.1 ความหมายความรู้

ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ การศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์, สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

ความรู้ คือ สิ่งที่ทำให้คนเข้าใจ แล้วนำความเข้าใจนั้นมาปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ความรู้ที่นำมาใช้ภายใต้บริบทของการจัดการความรู้ไม่ได้กินความเพียงแค่ตัวเนื้อหา ความรู้อย่างที่เข้าใจกันทั่วไป หากแต่คำว่าความรู้นั้นมีทั้งส่วนที่เป็นทักษะ (Skill) มีส่วนที่เป็นการปฏิบัติ (Practice) มีส่วนที่เป็นทัศนคติ (Attitude) อารมณ์ความรู้สึกรวมอยู่ในคำว่าความรู้ด้วย (รศ.ดร.เบญจมาศ และคณะ , 2560)

4.2 ที่มาของความรู้

4.2.1 ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลอื่น เป็นความรู้ที่เรียนรู้ได้จาก ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้ที่มีประสบการณ์มาทำหน้าที่เป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ให้กับ กลุ่มเป้าหมาย และผู้ที่ต้องการ เรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

4.2.2 ความรู้เกิดจากประสบการณ์การทำงาน เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง หรือกระทำด้วยตนเอง จนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ

4.2.3 ความรู้ที่ได้จากการวิจัยทดลอง เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการพิสูจน์ ทราบ หรือการค้นหาคำตอบโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์

4.2.4 ความรู้จากการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการคิดค้น หรือสร้าง เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ สำหรับนำมาใช้ปฏิบัติงาน เช่น เครื่องปอกมะพร้าว เป็นต้น

4.2.5 ความรู้ที่มีปรากฏอยู่ในแหล่งความรู้ภายนอกองค์กรและองค์กร ได้นำมาใช้เป็นความรู้ที่ นำมาจากที่อื่น แล้วนำเข้ามาใช้ในการทำงานภายในหน่วยงานนั้นๆ (รศ.ดร.เบญจมาศ และคณะ, 2560)

4.3 ประเภทของความรู้

4.3.1 ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) คือความรู้ที่เขียนอธิบายออกมาเป็นตัวอักษร เช่น คู่มือปฏิบัติงาน หนังสือ ตำรา เว็บไซต์ Blog ฯลฯ เป็นความรู้ที่รวบรวมได้ง่าย จัดระบบและ ถ่ายโอนโดยใช้วิธีการดิจิทัล มีลักษณะเป็นวัตถุติด (Objective) เป็นทฤษฎี สามารถแปลงเป็นรหัส ในการถ่ายทอดโดยวิธีการที่เป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องอาศัย

การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อถ่ายทอดความรู้ เช่น นโยบายขององค์กร กระบวนการทำงาน ซอฟต์แวร์ เอกสาร กลยุทธ์ เป้าหมาย และความสามารถขององค์กร

4.3.2 ความรู้แฝงเร้นหรือความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัว คนไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบางครั้งก็ไม่สามารถถอดเป็นลายลักษณ์อักษรได้ ความรู้ที่สำคัญส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นความรู้แฝงเร้น อยู่ในคนทำงานและผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง จึงต้องอาศัยกลไกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คนได้พบกัน ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ไม่สามารถอธิบายโดยใช้คำพูดได้ มีรากฐานมาจากการกระทำและประสบการณ์ มีลักษณะเป็นความเชื่อ ทักษะ และเป็นอัตวิสัย (Subjective) ต้องการการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนบุคคล มีบริบทเฉพาะ (Context-specific) ทำให้เป็นทางการและสื่อสารยาก เช่น วิจารณ์ญาณ ความลับทางการค้า วัฒนธรรมองค์กร ทักษะ ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ การเรียนรู้ขององค์กร ความสามารถในการ ชิมรสไวน์ หรือทักษะในการสังเกตเปลวควันจากปล่องโรงงานว่ามีปัญหาในกระบวนการผลิตหรือไม่ ความรู้อย่างมีลักษณะไม่ชัดแจ้งมากเท่าไร การถ่ายโอนความรู้อย่างกระทำได้ยากเท่านั้น ดังนั้นบางคน จึงเรียกความรู้ประเภทนี้ว่าเป็นความรู้แบบเหนียว (Sticky Knowledge) หรือความรู้แบบฝังอยู่ภายใน (Embedded Knowledge) ส่วนความรู้แบบชัดแจ้งมีการถ่ายโอนและแบ่งปันง่าย จึงมีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า ความรู้แบบรั่วไหลได้ง่าย (Leaky Knowledge) ความสัมพันธ์ของความรู้ ทั้งสองประเภทเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน (Mutually Constituted) (Tsoukas, 1996) เนื่องจากความรู้แบบฝังลึกเป็นส่วนประกอบของความรู้ทั้งหมด (Grant, 1996) และสามารถแปลงให้เป็นความรู้แบบชัดแจ้งโดยการสื่อสารด้วยคำพูด (รศ.ดร.เบญจมาศ และคณะ ,2560)

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า ความรู้ คือ สิ่งที่ได้จากประสบการณ์ที่สะสมมา จนเกิดความคุ้นเคย เข้าใจในสิ่งนั้นอย่างชัดเจน หรือฝังลึก และสามารถถ่ายทอดความรู้ตามระดับของความรู้ที่ตนมีอยู่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ จากผู้อื่น

5. การผลิตส้มโอ

5.1 ลักษณะทั่วไปของส้มโอ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม (2564, น. 8) กล่าวว่า ชื่อทางวิทยาศาสตร์ของส้มโอชื่อวิทยาศาสตร์ : *Citrus maxima* (Burm.) Merr. วงศ์ : Rutaceae ชื่อสามัญ : Pummelo

5.1.1 ลำต้น ส้มโอเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง แตกมีกิ่งก้านสาขาที่เรื้อนยอด ลำต้นมีสีน้ำตาล มีหนามเล็ก ๆ สูงประมาณ 8 เมตร ใบประกอบ มีใบย่อย 1 ใบ แผ่นใบเหมือนมะกรูด คือ แบ่งใบเป็น 2 ตอน แต่ขนาดใบใหญ่กว่า ใบหนาแข็ง มีสีเขียวแก่ มีกลิ่นหอม ดอก

ออกเป็นช่อสั้นหรือดอกเดี่ยว ตามบริเวณง่ามใบ มีสีขาว ปลายกลีบมนมี 4 กลีบ กลางดอกมี เกสร 20-25 อัน ผลกลมโต บางพันธุ์ตรงข้ามมีจุดสูงขึ้นมา ผิวผล เมื่อยังอ่อนมีสีเขียว เมื่อแก่จัด เปลี่ยนเป็นสีเขียวอมเหลือง ผิวของผลไม่เรียบ ภายในผลเป็นช่อง ๆ มีแผ่นบาง ๆ สีขาวกั้นเนื้อ ให้แยกออกจากกัน เนื้อแต่ละส่วนเรียกว่า "กลีบ" มีรสหวานหรือหวานอมเปรี้ยว มีเมล็ดฝังอยู่ ระหว่างเนื้อมากกว่า 1 เมล็ด

5.1.2 ต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 5-15 เมตร กิ่งก้านสาขาที่ แตก จะห้อยเป็นทรงพุ่ม

5.1.3 ใบ มีรูปร่างเป็นโล่รี ปลายสุดของใบเป็นรอยเว้าเล็กน้อย ส่วนของฐาน ใบมนจัดเป็นใบขนาด ใหญ่ กว้างประมาณ 2-12 เซนติเมตร ยาวประมาณ 5-20 เซนติเมตร

5.1.4 ดอก เกิดบริเวณซอกใบ ลักษณะเป็นช่อ จัดเป็นชนิดดอกเดี่ยว แต่ละช่อ มีดอกจำนวน 0-20 ดอก ดอกมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-7 เซนติเมตร

5.1.5 ผล รูปร่างกลมหรือเป็นผลแบบสาลี มีขนาดปานกลางถึงใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10-30 เซนติเมตร ผลที่ยังอ่อนมีสีเขียว เมื่อแก่จะเป็นสีเขียวอม เหลือง และเป็นสีเหลืองในที่สุด เปลือกผลอ่อนนุ่ม หนา 1.5-2.0 เซนติเมตร สีเปลือกด้านในเป็น สีขาว/ชมพู ตามลักษณะประจำพันธุ์เนื้อมีสีเหลืองอ่อนอมเขียวหรือ ชมพู แต่ละกลีบมีขนาด ใหญ่

5.2 ความหมายของการผลิตส้มโอ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 1) กล่าวว่า ส้มโอเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญอีกชนิดหนึ่ง มีการปลูกกระจายอยู่ทั่วทุก ภาคของประเทศ แหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดพิจิตร สมุทรสงคราม เชียงราย นครปฐม นครศรีธรรมราช ปราจีนบุรี ชัยภูมิ กาญจนบุรี ชัยนาท และสุราษฎร์ธานี พันธุ์ส้มโอที่เกษตรกร นิยมปลูกได้แก่ พันธุ์ทองดี พันธุ์ขาวใหญ่ พันธุ์ขาวแดงกว่า พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง พันธุ์ท่าช้อย และ พันธุ์ทับทิมสยาม โดยทั่วไปส้มโอให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี ผลผลิตออกสู่ตลาดมากที่สุดในช่วง เดือน กรกฎาคม-กันยายน ผลผลิตส่วนใหญ่ถูกใช้บริโภคภายในประเทศ และมีการส่งออกไปยัง ตลาดต่างประเทศ ได้แก่ จีน เวียดนาม และฮ่องกง โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีการส่งออกส้ม โอ 26,412 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559 จำนวน 7,521 ตัน โดยมีมูลค่าการส่งออก 549 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

5.3 ข้อมูลพันธุ์ส้มโอ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม (2564, น. 8)กล่าวว่า แหล่งปลูกส้มโอกระจายไปทั่วทุกภาคของประเทศไทย จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมาก ที่สุด คือ จังหวัด ชุมพร นครศรีธรรมราช เชียงใหม่ เชียงราย และนครปฐม ซึ่งให้ผลผลิตและมี คุณภาพมาตรฐาน เมื่อปลูกในแหล่งที่เหมาะสม ดังนี้

5.3.1 พันธุ์ขาวทองดี แหล่งปลูกในภาคกลาง จังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร และราชบุรี เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4 ปี หลังปลูก ออกดอกเดือนมกราคม เก็บผลผลิตเดือน

สิงหาคมถึงเดือนกันยายน ของทุกปี ถ้าเป็นทวายจะออกดอกเดือนมิถุนายน เก็บผลผลิตเดือน มีนาคมถึงเดือนเมษายน ผลกลมแป้น หัวมีจีบเล็กน้อยขนาดปานกลางเส้นผ่าศูนย์กลางผล ประมาณ 14-16 เซนติเมตร เยื่อหุ้มกลีบสีชมพูเรื่อ ๆ เนื้อกึ่งฉ่ำสีชมพูอ่อนรสหวานจัด นิยม บริโภค ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

5.3.2 พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง แหล่งปลูกเช่นเดียวกับพันธุ์ขาวทองดี ปลูกมากที่อำเภอ สามพราน จังหวัดนครปฐม เริ่มให้ผลผลิต เมื่ออายุ 4 ปีหลังปลูก ออกดอกเดือน ธันวาคมถึง มกราคม เก็บผลผลิตเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน ของทุกปี ผลกลมค่อนข้างสูง ขนาดปาน กลาง เส้นผ่าศูนย์กลางของผลประมาณ 17 เซนติเมตร เยื่อหุ้มกลีบสีขาว และเนื้อกึ่ง เป็นสี น้ำผึ้ง รสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อยให้ผลดก ราคาใกล้เคียงกับพันธุ์ขาวทองดี

5.3.3 พันธุ์ขาวแตงกวา แหล่งปลูกอยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดชัยนาท นครสวรรค์ และอุทัยธานี เริ่มให้ผลผลิต เมื่ออายุ 4 ปีหลังปลูก ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ เก็บ ผลผลิตเดือนกันยายนของทุกปี ถ้าเป็นทวายจะออกดอก เดือนสิงหาคม เก็บผลผลิตเดือน มีนาคม ผลกลมแป้น ขนาดปานกลาง เส้นผ่าศูนย์กลางผลประมาณ 14-16 เซนติเมตร เยื่อหุ้ม กลีบสีขาว เนื้อกึ่งสีขาวอมเหลือง รสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อยมีราคาสูง

5.3.4 พันธุ์ขาวพวง แหล่งปลูกในภาคกลาง จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สมุทรสาคร และปราจีนบุรี เริ่มให้ผลผลิต เมื่ออายุ 4 ปี หลังปลูก ออกดอก และเก็บผลผลิตช่วง เดียวกับพันธุ์ทองดี ผลกลมสูงเล็กน้อย หัวจุกสูงมีจีบ ขนาดปานกลาง เส้นผ่าศูนย์กลางผล ประมาณ 18 เซนติเมตร เยื่อหุ้มกลีบและเนื้อกึ่งขาวอมเหลือง รสหวาน อมเปรี้ยวเล็กน้อย นิยม ใช้ในเทศกาลไหว้พระจันทร์ และส่งไปขายต่างประเทศราคาค่อนข้างดี

5.3.5 พันธุ์ท่าช้อย แหล่งปลูกในภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิจิตร และ พิษณุโลก เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4 ปีหลังปลูก ออกดอกเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ เก็บ ผลผลิตเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนของทุกปี ถ้าเป็นทวายจะออกดอก เดือนมิถุนายน ให้ ผลผลิตเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ผลกลมสูง หัวมีจีบเล็กน้อย ขนาดปานกลาง เส้นผ่าศูนย์กลางผลประมาณ 15-18 เซนติเมตร เยื่อหุ้มกลีบสีชมพู เนื้อกึ่งสีชมพูอ่อนฉ่ำน้ำรส หวานอมเปรี้ยว มีเมล็ดน้อยหรือเมล็ดลีบ บางผลไม่มีเมล็ด ราคาดีปานกลาง

5.3.6 พันธุ์ขาวใหญ่ แหล่งปลูกอยู่จังหวัดสมุทรสงคราม นครปฐม และ สมุทรสาคร เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4 ปีหลังปลูก ออกดอก เดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม เก็บ ผลผลิตเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน ผลกลมสูง ขนาดปานกลาง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 14-18 เซนติเมตร เยื่อหุ้มกลีบสีขาวเนื้อกึ่งแห้ง สีขาวอมเหลือง รสหวาน อมเปรี้ยวเล็กน้อย ราคาใกล้เคียงกับพันธุ์ขาวทองดี

5.3.7 พันธุ์ขาวหอม แหล่งปลูกเช่นเดียวกับพันธุ์ขาวทองดี ปลูกมากที่อำเภอ สามพราน จังหวัดนครปฐม เริ่มให้ผลผลิต เมื่ออายุ 4 ปีหลังปลูก ออกดอกเดือนธันวาคมถึง เดือนมกราคม เก็บผลผลิตเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนของทุกปี ผลกลม ขนาดปานกลาง

เส้นผ่าศูนย์กลางผลประมาณ 12-16 เซนติเมตร เยื่อหุ้มกลีบสีขาว เนื้อกึ่งสีขาวอมเหลือง รสหวาน อมเปรี้ยวเล็กน้อย นิยมบริโภคมาก

5.3.8 พันธุ์ขาวแป้น แหล่งปลูกเช่นเดียวกับพันธุ์ขาวพวง เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4 ปี หลังปลูก ออกดอก และเก็บผลผลิตในช่วงเดียวกับพันธุ์ขาวทองดี ผลกลมแป้น หัวไม่มีจุก แต่มีจีบเล็กน้อย ขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลางผล ประมาณ 12-15 เซนติเมตร เยื่อหุ้มกลีบและเนื้อกึ่งสีขาว รสหวานอมเปรี้ยว ให้ผลผลิตสูง ราคาไม่ค่อยสูง

5.3.9 พันธุ์หอมหาดใหญ่ ปลูกมากที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4 ปี หลังปลูก ออกดอกเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม เก็บผลผลิตเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ผลกลมสูงเล็กน้อย ขนาดปานกลางเส้นผ่าศูนย์กลาง ผลประมาณ 15 เซนติเมตร เยื่อหุ้มกลีบสีขาวอมชมพูอ่อน เนื้อสีทับทิม หรือชมพูเข้มถึงสีแดง รสหวาน อมเปรี้ยว เนื้อกึ่งฉ่ำน้ำแต่แห้ง ราคาดี ส่งออกประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า ข้อมูลพันธุ์ส้มโอในแต่ละจังหวัดมีหลากหลายพันธุ์ที่ปลูกในพื้นที่ แต่พันธุ์ที่ได้รับความนิยมในการปลูกเพื่อการค้า คือ พันธุ์ทองดี พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง ที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน

5.4 สภาพการปลูกส้มโอ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 15) กล่าวว่าสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการปลูกส้มโอ ส้มโอสามารถเจริญได้ดีในดินเกือบทุกชนิด ได้แก่ ดินเหนียว ดินทราย ดินร่วนปนทรายที่ระบายน้ำได้ดี น้ำไม่ท่วมขังแฉะ แต่คุณภาพของผลแตกต่างกันไป พื้นที่ปลูกที่ทำให้ส้มโอเจริญเติบโตดี ผลดก และคุณภาพดี ควรมีสภาพดินโปร่ง ร่วนซุย มีอินทรีย์วัตถุอยู่มาก ระบายน้ำได้ดี ถ้าสภาพพื้นที่เป็นดินเหนียวต้องยกทรง เพื่อการระบายน้ำได้ดี ควรมีระดับน้ำใต้ดินไม่น้อยกว่า 4 ฟุต น้ำไม่ขังแฉะ ดินมีค่าความเป็นกรดต่างระหว่าง 5.5-6 ต้องให้ต้นส้มโอได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 1,500– 2,000 มิลลิเมตร อุณหภูมิที่เหมาะสม 25 - 30 องศาเซลเซียส

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม (2564, น. 13) กล่าวว่า ส้มโอสามารถปลูกได้ดีในดิน เกือบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นดินเหนียว ดินทราย ดินปนทราย ที่ระบายน้ำได้ดี น้ำไม่ท่วมขังแฉะ แต่คุณภาพผลผลิตแตกต่างกันไป พื้นที่ปลูกที่ทำให้ส้มโอเจริญงอกงามดี ผลดก และมีคุณภาพดี ควรปลูกในพื้นที่ดินโปร่ง ร่วนซุยมีอินทรีย์วัตถุอยู่มาก ระบายน้ำได้ดี ถ้าเป็นดินเหนียวต้องยกทรง เพื่อให้มีการระบายน้ำได้ดี ควรมีระดับน้ำใต้ดินไม่น้อยกว่า 4 ฟุต น้ำไม่ขังแฉะ

5.4.1 ระยะการปลูก สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 15) กล่าวว่า กรณีต้นส้มโอที่ปลูกได้จากการขยายพันธุ์ด้วยกิ่งตอน ลักษณะทรงพุ่มต้นเมื่ออายุมากขึ้น จะแผ่กิ่งก้านสาขาออกทางด้านข้าง เช่น ด้ยกับการแผ่ของราก ถ้าอยู่ในสภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ดี ปลูกระยะระหว่างแถวและต้น 8x8 เมตร แต่ถ้าปลูกในสภาพดินไม่ค่อยสมบูรณ์นัก หรือพื้นที่มีระดับใต้ดินสูงอาจปลูกระยะระหว่างแถวและต้น 6x6 เมตร ในพื้นที่ 1 ไร่ ปลูก

ได้ 25-40 ต้น อย่างไรก็ตามการปลูกต้นส้มโอในดินแต่ละชนิดการเตรียมพื้นที่ไม่เหมือนกันสามารถแยกการปลูกได้ 2 วิธี คือ

1) การปลูกในสภาพดินเหนียวที่มีน้ำท่วมถึง เช่นในเขตอำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มดินเหนียวจัด ระบายน้ำยาก มีระดับน้ำใต้ดินสูง ส่วนมากเป็นที่นาเดิม สวนผัก และยกร่องให้เป็นแปลง ให้ระดับดินสูงกว่าพื้นราบทั่วไป เพื่อรากส้มโอกระจายได้ลึกกว่าปกติ ระหว่างแปลงดินมีทางน้ำสามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง และช่วยระบายน้ำออกในฤดูฝน ขนาดแปลงกว้าง 6 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1.50 เมตร กั้นร่องกว้าง 75 เซนติเมตร ลึกประมาณ 1 เมตร ความยาวแล้วแต่เจ้าของสวน

2) การปลูกส้มโอในที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง ปลูกแบบไม่ยกร่อง ควรปรับพื้นที่ให้เรียบ กำจัดวัชพืชและไถกลบดินให้ลึก 2 ครั้ง ถ้าเป็นดินเก่าที่ไม่สมบูรณ์ ควรหว่านพืชตระกูลถั่ว แล้วไถกลบ เพื่อเพิ่มปุ๋ยพืชสดให้กับดิน

5.4.2 วิธีการปลูก การปลูกส้มโอแบบยกร่อง จะปลูกเป็นแถวเดี่ยวใช้ระยะปลูกระหว่างต้นประมาณ 6 เมตรให้มีระยะระหว่างต้นและระหว่างแถวประมาณ 6x6 เมตร หลุมปลูกควรกว้างประมาณ 0.5 เมตร หลุมที่ขุดควรตากดินทิ้งไว้ประมาณ 1-2 เดือน เพื่อให้แสงแดดฆ่าเชื้อราต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในดิน และเป็นสาเหตุการเกิดโรคผสมดินปนกับปุ๋ยแล้วกลบลงไปหลุมจนเต็มปากหลุม นำกิ่งพันธุ์ส้มโอที่เตรียมไว้ ปลูกตรงกลางหลุมโดยให้ระดับของดินอยู่เหนือตุ่มกาบมะพร้าวกิ่งตอนเล็กน้อย แล้วใช้ไม้หลักปักให้ถึงก้นหลุม เพื่อกันลมโยก รดน้ำให้ชุ่ม หาวัสดุพรางแสงแดดทางทิศตะวันออกและตะวันตก เช่น ทางมะพร้าว

5.4.3 การปฏิบัติดูแลรักษา หลังการเก็บเกี่ยวผล ต้นส้มโอต้องได้รับการบำรุงดูแลรักษา เนื่องจากการสูญเสียอาหารและพลังงานไปมากเพื่อให้สภาพต้นกลับมีความสมบูรณ์ได้รวดเร็ว สามารถเจริญเติบโต และให้ผลผลิตในระยะเวลาต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง และยาวนาน นอกจากการจัดการให้น้ำและปุ๋ยที่เหมาะสมแล้ว การปฏิบัติจัดการสวนช่วงก่อนและหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตมีความสำคัญต่อการผลิตส้มโอคุณภาพ ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู การควบคุมวัชพืช เป็นต้น การเร่งการสร้าง การเจริญเติบโต และการดูแลรักษากิ่งใบรุ่นใหม่ให้เจริญและพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่เพื่อเป็นแหล่งสร้างอาหารและพลังงานสำหรับการสร้าง และการพัฒนาการของดอก และผลที่มีคุณภาพในฤดูกาลต่อ ๆ ไป

1) การให้น้ำ ในระยะที่ปลูกส้มโอใหม่ ต้องหมั่นให้น้ำสม่ำเสมอ จนกว่าจะตั้งตัวได้เมื่อส้มโอเจริญเติบโตดีแล้ว ให้น้ำเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น

2) การใส่ปุ๋ย ส้มโอควรให้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอกควบคู่กันไปในระยะที่ต้นอายุ 1-3 ปี และยังไม่ให้ผลผลิต ให้ใส่ปุ๋ยคอกเก่า หรือปุ๋ยหมัก ผสมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 300-500 กรัมต่อต้นต่อครั้ง โดยใส่ 3-4 ครั้งต่อปี เมื่อส้มโอให้ผลผลิตได้แล้วอายุ 4 ปีขึ้นไป การใส่ปุ๋ยจะแตกต่างกันไปตามช่วงของการพัฒนาการต่าง ๆ กล่าวคือให้ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตราที่ใช้พิจารณาจากขนาดต้น และอายุ ทั่วไปจะโตเต็มที่เมื่ออายุ 6-7 ปี ใส่ 3.0-3.5

กิโลกรัม โดยแบ่งใส่ 3 ครั้ง ครั้งแรกใส่หลังเก็บผลแล้ว เพื่อให้ต้นมีการฟื้นตัวสามารถสร้างใบรุ่นใหม่ และครั้งที่สองหลังจากครั้งแรกประมาณ 1.5 เดือน และครั้งที่สามใส่ระยะหลังออกดอกติดผลประมาณ 1.5 เดือน และเมื่อผลมีอายุ 5 เดือนให้ใส่ปุ๋ย 13-13-21 อัตรา 1.5 กิโลกรัม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของเนื้อ ให้มีรสชาติดี และควรมีการใส่ปุ๋ยทางใบเสริม วิธีการใส่ปุ๋ยหวานบนพื้นดินรอบทรงพุ่ม ระวังอย่าใส่ชิดโคนต้น มิฉะนั้นเปลือกรอบต้นเน่า และต้นส้มโออาจตายได้ การตัดแต่งกิ่งโดยทั่วไปต้นส้มโอควรได้รับการตัดแต่งกิ่ง ตั้งแต่เริ่มย้ายลงปลูกในสภาพสวนผลไม้ เพื่อให้ได้รูปทรงตามต้องการ การควบคุมลักษณะทรงพุ่มต้นส้มโอ เหมือนกับต้นไม้ผลทั่วไป กล่าวคือ ตัดแต่งให้มีโคนลำต้นเดี่ยว และปล่อยให้ลำต้นสูงเหนือพื้นดิน 70 เซนติเมตร จึงตัดยอด ให้มีการแตกตาข้าง 4-5 กิ่ง เป็นการบังคับให้ต้นมีทรงพุ่มกิ่งเปิดกลาง (modified-opened center) โดยควบคุมให้มีการสร้าง และการเจริญของกิ่งข้างเป็นชั้น ๆ เรื่อยไปตามลำต้น ลักษณะทรงพุ่มจะโปร่ง ให้แสงส่องและลมพัดผ่านทะลุภายในพุ่มต้น ซึ่งทำให้เกิดผลดีต่อการจัดการควบคุมโรคและแมลงศัตรูจากการลดการใช้สารเคมี ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุน และเพิ่มความปลอดภัยจากการใช้สารเคมี วัตถุประสงค์ของการตัดแต่งกิ่ง ดังนี้

- 1) สร้างทรงต้นให้มีการพัฒนาการของกิ่งก้านสาขา กระจายรอบทรงพุ่มได้อย่างสมดุล
- 2) ลดการคายน้ำและสูญเสียน้ำไปจากต้น
- 3) ลำต้นสามารถสร้างกิ่งใบชุดใหม่ และเจริญเติบโตแข็งแรงสมบูรณ์ เป็นแหล่งสร้างอาหารที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด
- 4) ร่วมกับการจัดการดินที่เหมาะสม ส่งเสริมการเจริญเติบโตของรากกระจายรอบทรงพุ่มได้ดีเพิ่มการดูดซับน้ำและธาตุอาหาร
- 5) ส่งเสริมการออกดอกและผลกระจายรอบพุ่มต้น
- 6) ลดการโคนล้มโดยลม
- 7) ลดการให้ผลผลิตเว้นปี
- 8) การกำจัดวัชพืชสวนส้มโอทุกแห่งมักมีปัญหาจากวัชพืชที่ขึ้นรบกวนมีผลเสียเพราะนอกจากแย่งน้ำ และอาหารแล้วยังเป็นแหล่งสะสมโรคและแมลงด้วย ต้องคอยควบคุม แต่การกำจัดหญ้าหรือวัชพืชให้หมดไปเลยก็อาจไม่เกิดผลดี เพราะไม่มีพืชช่วยยึดกันหน้าดินพังทลาย ตลอดจนช่วยป้องกันการระเหยของน้ำไปจากดินได้

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม (2564, น. 24) กล่าวว่า ระยะแรก เริ่มใส่ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยยูเรียเล็กน้อย ปุ๋ยหมัก 50 กิโลกรัมต่อปุ๋ยยูเรีย 1 กิโลกรัม เมื่อกิ่งส้มโอเริ่มแตกใบอ่อน ให้น้ำทุกครั้งใส่ปุ๋ยหมัก และให้น้ำทุก 7 วัน เมื่อครบ 1 ปี

ปีแรก ควรตัดกิ่งส้มโอ เพราะส้มโอต้องการแสงแดดมาก

ปีที่ 2 ใส่ปุ๋ยหมัก 2 เดือนครั้ง ๆ ละ 2 กิโลกรัมต่อต้นส้มโอ

ปีที่ 3 ส้มโอจะเริ่มออกดอกติดผล ให้ส้มโอติดผลได้ต้นละไม่เกิน 15 ผล ในปีแรกที่ยังออกผล ใส่ปุ๋ยหมักทุก ๆ 2 เดือนครั้ง ๆ ละ 2 กิโลกรัมต่อต้น รดน้ำ สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และตัดหญ้าในสวนส้มโอทุกครั้งที่ยังส้มโอ แดกไปอ่อน

ปีที่ 4 ส้มโอเริ่มติดดอกออกผลมากขึ้น ให้ส้มโอติดผลได้คราวละไม่เกิน 20 ผลต่อต้น ใส่ปุ๋ยหมักทุกเดือน ๆ ละ 2 กิโลกรัมต่อต้น ตัดหญ้าทุกครั้งที่ยังส้มโอ แดกไปอ่อน ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บผลส้มโอ พร้อมตัดกาฝาก ก่อนเก็บผล 2 สัปดาห์ ควรหยุดการให้น้ำใส่ปุ๋ย หลังจากนั้นให้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

ปีที่ 5 ส้มโอเริ่มออกผลมากขึ้น ควรให้ส้มโอติดผลคราวละไม่เกิน 50 ผลต่อต้น ใส่ปุ๋ยหมักทุกเดือน ๆ ละ 3-5 กิโลกรัมต่อต้น ใส่ปุ๋ยซีแตดนาเกลือก่อนเก็บผล 2 เดือน ใส่ทุกเดือน ๆ ละ 2-3 กิโลกรัมต่อต้น ใส่บริเวณรอบทรงพุ่มส้มโอ ตัดหญ้าทุกครั้งที่ยังส้มโอ แดกไปอ่อน ตัดแต่งกิ่งหรือเก็บเกี่ยวผลส้มโอพร้อมตัดกาฝากทุกครั้ง ให้รดน้ำสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ถ้าต้นส้มโอมีผลผลิต และอากาศแห้งแล้งมาก ควรให้น้ำทุก 3 วันครั้ง และหยุดให้น้ำวันฝนตก

5.4.4 ผลผลิตและการเก็บเกี่ยว สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม (2564, น. 15) กล่าวว่า ส้มโอจะเริ่มให้ผลผลิตได้เมื่ออายุเฉลี่ย 4 ปี ผลส้มโอแก่เก็บเกี่ยวได้เหมาะสมต่อการบริโภคสดมีอายุ 6 เดือนครึ่ง ถึง 7 เดือนครึ่งหลังติดผลในระยะดังกล่าว ผลส้มโอจะมีความหวานเพิ่ม (total soluble solids) และปริมาณกรดลดลงทำให้เนื้อกึ่งมีรสชาติ สี และกลิ่นดี นอกจากนี้ยังต้องดูลักษณะของต่อมน้ำมัน และนวลที่ปกคลุมผิวผล ลักษณะของผลส้มโอที่ตลาดไม่ต้องการ ได้แก่ ผิวผลมีรอยตำหนิจากการซ้ำ หรือการเข้าทำลายของโรค และแมลง ผลที่แก่หรืออ่อนเกินไป ผลที่มีรูปทรงไม่สม่ำเสมอตรงตามพันธุ์ มีขนาดใหญ่เกินไป และเปลือกหนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดส่งออก ต้องมีการควบคุมความปลอดภัยจากสารเคมีตกค้าง และการปนเปื้อนของโรคและแมลงศัตรูที่ติดไปกับผลส้มโอซึ่งการควบคุมคุณภาพของผลส้มโอที่มีประสิทธิภาพ อาจต้องเริ่มตั้งแต่ผลเริ่มติด เจริญและพัฒนาบนกิ่งและต้น การไว้ผล และการห่อผลในระยะก่อนเก็บเกี่ยว โดยการผสมผสานระหว่างการจัดการเขตกรรม และการจัดการด้านการอารักขาพืชที่เหมาะสม

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม (2564, น. 24) กล่าวว่า การเก็บเกี่ยว ระยะเวลาดอกบานถึงผลแก่ประมาณ 8 เดือน ต้นส้มอายุ 8 ปี จะให้ผลผลิตประมาณ 80-100 ผลต่อต้นต่อปี ในการดูแลรักษาต้นส้มโอในแต่ละปี หลังจากปลูกส้มแล้ว 1 ปี ควรมีการตัดแต่งกิ่ง เพื่อกำหนดทรงพุ่มให้สวยงามไม่มีกิ่งเล็กกิ่งน้อย ควรเป็นกิ่ง 2 กิ่งใหญ่หรือ 3 กิ่งใหญ่ ทำให้ทรงพุ่มแข็งแรง ส้มโอเจริญเติบโตปีที่ 2 ก็ควรมีการตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งที่เป็นโรคแมลงทิ้งไป และเมื่อส้มโอเข้าสู่ปีที่ 3 ส้มโอก็จะติดดอกออกผล การตัดกิ่งก็ควรตัดแต่งกิ่งทรงพุ่มให้สมดุลกัน และตัดกิ่งแห้ง กิ่งแก่ กิ่งที่มีกาฝากขึ้นทิ้งไป กิ่งที่เป็นโรค กิ่งกระโดงที่ทำให้ทรงพุ่มเสียหายหมดตัดทิ้งไป และมีข้อสังเกต ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า กิ่งที่ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดีคือ กิ่งที่แตกกระโดงขนาน กับพื้นดินหรือกิ่งที่แตกออกจากต้นแม่ ทแยง 45 องศา กับพื้นดิน

กิ่งที่ตั้งตรง จนถึงยอดจะไม่ค่อยติดผล หรือติดผลก็คุณภาพไม่ดี เปลือกหนา เป็นส้มเบา หรือไม่มีเนื้อ

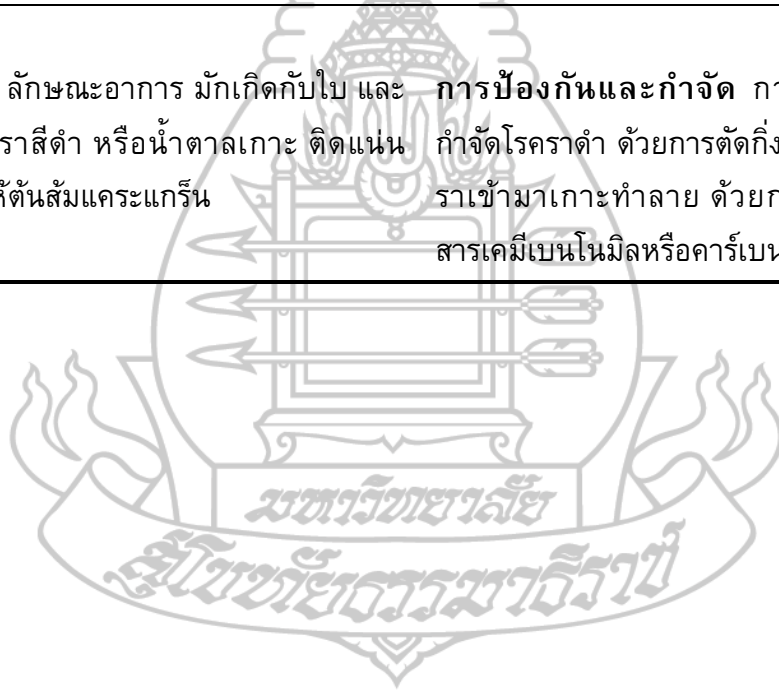
5.4.5. โรคที่พบและการป้องกันโรคของส้มโอ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสมุทรสงคราม (2564, น. 26) กล่าวว่า

ตารางที่ 2.1 โรคที่พบและการป้องกันโรคของส้มโอ

โรค	การป้องกันและกำจัด
โรคนางไหม้ ลักษณะอาการจะมียางไหล ออกมาตามรอยแตกของเปลือก และกิ่งแห้ง ใบมีอาการม้วนงอ ลำต้นแคระแกร็น ติดผลน้อย และต้นโทรมจนกระทั่งตายลง	การป้องกันและกำจัด ระวังอย่าให้น้ำท่วม ต้นนาน ฉีดเปลือกบริเวณที่เป็นแผลออกให้หมด นำไปเผาทำลาย แล้วทาแผลด้วย อาลิเอต อัตราส่วน 40-100 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
โรครากเน่าโคนเน่า ลักษณะอาการ ใบเหลืองเหี่ยว และร่วง กิ่งแห้งตาย หรือยืนต้นตาย ทั้งต้น รากเน่าถอนขึ้นง่าย เนื้อไม้ที่รากเป็นสีน้ำตาล หรือดำ ต้นโทรม ผลเปลี่ยนสีเป็นสีเหลือง ทั้ง ๆ ที่ปกติควรเป็นสีเขียว และร่วง	การป้องกันและกำจัด ปรับปรุงสภาพ โครงสร้างของดินให้ร่วนซุย ระบายน้ำ และอากาศถ่ายเทได้ดี กับปรับสภาพกรด-ด่าง ให้พอดีอยู่เสมอ ๆ การใส่ปุ๋ยระวังอย่าให้ชิดโคนต้น การพรวนดินอย่าให้ถูกราก กรณีรากที่เน่า ให้ฉีดยาฆ่าเชื้อราออก นำไปเผาทำลาย แล้วทาแผลด้วยปูนแดง หรืออาลิเอต อัตรา 40-100 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร
โรคแคงเกอร์ ลักษณะอาการ ก้าน ใบ ผล จะเกิดเป็นแผลฟุคคล้ายฟองน้ำสีเหลืองอ่อน ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้มขรุขระแตกสะเก็ด หนูนแข็ง ตรงกลางบวม มีวงสีเหลืองรอบแผล ที่กิ่งหรือก้านจะเกิดแผลรูปร่างไม่แน่นอน ไม่มีวงสีเหลือง ล้อมรอบ ถ้าเป็นโรคนี้อย่างรุนแรง ต้นจะแคระแกร็น กิ่งก้านแห้งตาย ต้นโทรม และ ผลผลิตลดลงอย่างเห็นได้ชัด	การป้องกันและกำจัด มีแมลงประเภทปากกัด และชอนใบเป็นพาหะ ซึ่งบาดแผลที่ถูกแมลงจำพวกนี้กัดจะเป็นช่องทางเข้าของโรค ต้องป้องกัน และกำจัดแมลงพาหะ ส่วนของต้นที่เกิดโรค ควรตัดแล้วเผาทำลาย หรือฉีดพ่นด้วยสเตรปโตมัยซินในรูปของเกลือซัลเฟต โดยเฉพาะระยะที่แตกใบอ่อน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

โรค	การป้องกันและกำจัด
<p>โรคไตรสเตรซา ลักษณะอาการ เส้นใบเป็นขีด โปร่งใสสั้น ๆ มีสีเหลืองเป็นปื้น ๆ รูปใบโค้งงอ บิดเบี้ยว ใบหนาด้าน และชี้ตั้งขึ้น ใบอ่อนขนาดเล็กมีสีเหลืองขีด บางครั้งมียอดและใบแตกออกมา เป็นกระจุก เมื่อเอาเปลือกของลำต้น หรือกิ่ง ออกมาตรวจดูจะพบรอยแหว่ บุ่มลึกสีน้ำตาล ด้านในของเปลือกอาจมีหนามแหลม ยื่นออกมา หากต้นสัมผัสโรคนี้นรุนแรง จะทำให้ต้นโทรม และตายในที่สุด</p>	<p>การป้องกันและกำจัด การป้องกันและกำจัดโรคไตรสเตรซา ไตรสเตรซาเป็นโรคที่ติดมากับสายพันธุ์ ดังนั้น จึงควรเลือกกิ่งพันธุ์ที่ไม่มีโรคมาปลูก โรคนี้มีเพลี้ยอ่อนเป็นพาหะ ควรป้องกันและกำจัดเพลี้ยอ่อนด้วยสารคาร์บาริลหรือมาลาไรออน หากพบโรคนี้ออกขึ้น ควรตัดทิ้งทั้งต้น เพื่อลดปริมาณโรค และการระบาด</p>
<p>โรคราดำ ลักษณะอาการ มักเกิดกับใบ และกิ่ง โดยมีราสีดำ หรือน้ำตาลเกาะ ติดแน่น เป็นเหตุให้ต้นสัมผัสแคระแกร็น</p>	<p>การป้องกันและกำจัด การป้องกันและกำจัดโรคราดำ ด้วยการตัดกิ่ง หรือส่วนที่เชื้อราเข้ามาเกาะทำลาย ด้วยการเผา หรือใช้สารเคมีเบนโนมิลหรือคาร์เบนตาซิมีน</p>

5.4.6 แมลงศัตรูพืชที่พบ การป้องกันและกำจัด

ตารางที่ 2.2 แมลงศัตรูพืชที่พบ การป้องกันและกำจัด

แมลงศัตรูพืช	การป้องกันและกำจัด
เพลี้ยไฟ	ป้องกันและกำจัดด้วยการใช้กับดักกาวเหนียว หรือสารเคมีคาร์โบซัลแฟน หรืออิมิโคลปีค
หนอนชอนใบ	ป้องกันและกำจัดด้วยสารสะเดา หรือสารเคมีคาร์โบซัลแฟน หรือไซฟลูธริน
หนอนผีเสื้อส้ม	ป้องกันและกำจัดด้วยการห่อผล หรือสารเคมีเมททามิโตฟอส ในระยะออกดอกเริ่มร่วง
หนอนเจาะผล	ป้องกันและกำจัดด้วยสารสะเดา หรือสารเคมีเมททามิโตฟอส
หนอนแก้วส้ม	ป้องกันและกำจัดด้วยสารสะเดา หรือสารเคมีเมททามิโตฟอส
ไรแดง	ป้องกันและกำจัดด้วยกับดักกาวเหนียว หรือสารเคมีโปรปาไจท์ อะมิทราส
ไรสนิมส้ม	ป้องกันและกำจัดด้วยสารเคมีโปรปาไจท์ หรือกำมะถันผง
ไรขาว	ป้องกันกำจัดด้วยสารเคมีไดโคโฟล

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า การผลิตส้มโอ ต้องมีการศึกษาความรู้ของส้มโอในปัจจุบันต่าง ๆ เช่น ลักษณะทั่วไปของส้มโอ พันธุ์ส้มโอ สภาพพื้นที่ปลูก ระยะการปลูก วิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต ความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช รวมถึงวิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เพื่อให้การผลิตส้มโอที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตลอดการผลิตส้มโอ

6. การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(2564 ,น. 3) กล่าวว่า

6.1 ข้อกำหนดที่ 3.1 น้ำ หลักการ น้ำที่ใช้ในการผลิตมาจากแหล่งที่ไม่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนในอาหาร และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีวิธีการจัดการเพื่อให้ได้ผลิตผลที่ปลอดภัย และมีคุณภาพ

6.2 ข้อกำหนดที่ 3.2 พื้นที่ปลูก หลักการ เลือกพื้นที่ปลูกที่ไม่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนในอาหารและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีวิธีการจัดการพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม สะดวกต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ ผลิตผลที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ

6.3 ข้อกำหนดที่ 3.3 วัตถุอันตรายทางการเกษตร หลักการ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องมีวิธีการใช้ที่ถูกต้องเพื่อให้มั่นใจว่า ผลิตผลที่ได้มีความปลอดภัยและไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงสิ่งแวดล้อม

6.4 ข้อกำหนดที่ 3.4 การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว หลักการ มีการจัดการที่ดีในพื้นที่ปลูก รวมถึงปัจจัยการผลิต เครื่องมือและอุปกรณ์และการกำจัดของเสีย เพื่อให้การปฏิบัติดำเนินงานภายในแปลงปลูกมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ได้ผลิตผลที่ปลอดภัยและมีคุณภาพเหมาะสมกับการบริโภค ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพผู้ปฏิบัติงาน

6.5 ข้อกำหนดที่ 3.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว หลักการ มีวิธีการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลิตผลที่ปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะสมกับการบริโภค และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

6.6 ข้อกำหนดที่ 3.6 การพักผลิตผล การขนย้าย และการเก็บรักษา หลักการ มีการจัดการ การพักผลิตผล การขนย้าย และการเก็บรักษาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลิตผลที่ปลอดภัยและมีคุณภาพเหมาะสมกับการบริโภค

6.7 ข้อกำหนดที่ 3.7 บุคลากร หลักการ ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจด้านการผลิตและสุขลักษณะที่ดี เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผลิตผลและผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

6.8 ข้อกำหนดที่ 3.8 เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ หลักการ มีการบันทึกและการเก็บรักษาบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญ ในทุกขั้นตอนการผลิต เพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการผลิต รวมถึงมีเอกสารหลักฐานที่ใช้ในการตามสอบได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices :GAP) เป็นขั้นตอนในการปฏิบัติการผลิตพืช ตามข้อกำหนดมี 8 ข้อ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควบคุมคุณภาพด้านการผลิตทางการเกษตร ทำให้ผลผลิตที่ได้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

7.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

7.1.1 เพศ เสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ และคณะ (2565, น. 68) ศึกษาการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานของเกษตรกรผู้ผลิตส้มโอในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตส้มโอ ร้อยละ 55.9 เป็นเพศชาย สอดคล้องกับสิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย และคณะ (2562) ศึกษาการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม: กรณีศึกษาห่วงโซ่การผลิตส้มโอในพื้นที่จังหวัดชัยนาท พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับณัฐภูมิ จันทอง และคณะ (2562) ศึกษาการยอมรับการผลิตข้าวโพดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรในจังหวัดอ่างทอง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 82.5 เป็นเพศชาย และสอดคล้องกับชญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ส่วนมากเป็นเพศชาย

7.1.2 อายุ เสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ และคณะ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 50.81 ปี สอดคล้องกับณัฐภูมิ จันทอง และคณะ (2562, น. 55) พบว่า เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 56.25 ปี และสอดคล้องกับชญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีอายุในกลุ่มเฉลี่ย 53.70 ปี

7.1.3 ระดับการศึกษา เสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ และคณะ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับสิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย และคณะ (2562, น. 26) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 21.5 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา สอดคล้องกับณัฐภูมิ จันทอง คณะ (2562, น. 55) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.85 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับชญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

7.1.4 อาชีพหลัก สิริกัญจน์ สิงห์ทอง และคณะ (2562, น. 26) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.50 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกส้มโอเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 3-165) ศึกษาเขตการใช้ที่ดินพืชเศรษฐกิจส้มโอ

พบว่า เกษตรกรทั้งหมดไม่มีแผนเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคเกษตรให้เหตุผลว่า เป็นอาชีพหลักของครัวเรือนทั้งหมด

7.1.5 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ชาญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 93.7 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

7.1.6 ประสบการณ์ในการปลูกส้มโอ ชาญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกส้มโอเฉลี่ย 6.64 ปี สอดคล้องกับเสवालักษณ์ ธนาภิวัฒน์ และคณะ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร มีประสบการณ์ในการปลูกส้มโอเฉลี่ย 8.76 ปี

7.1.7 การได้รับการรับรองมาตรฐาน นางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 3-175) พบว่า ส้มโอเป็นพืช GI (Geographical Indication) สินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หลายจังหวัด

7.1.8 หน่วยงานที่ให้บริการฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP นางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 3-179) พบว่า เกษตรกร ได้รับการฝึกอบรมจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งให้ความสำคัญในการส่งเสริมการผลิต เพื่อการส่งออกให้มากขึ้น เป็นการผลิตส้มโอให้ปลอดภัย และมีคุณภาพตามระบบ GAP

7.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

7.2.1 พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ณัฐภูมิ จันทอง และคณะ (2562, น. 55) พบว่า เกษตรกร มีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 3.20 ไร่ สอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 5.66 ไร่ แตกต่างกับชาญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 12.53 ไร่

7.2.2 พื้นที่ปลูกส้มโอ เสवालักษณ์ ธนาภิวัฒน์ และคณะ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร มีพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 4.49 ไร่ สอดคล้องกับชาญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 3.95 ไร่ และสอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ เฉลี่ย 5.44 ไร่

7.2.3 การถือครองที่ดินทางการเกษตร เสवालักษณ์ ธนาภิวัฒน์ และคณะ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 63.2 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง สอดคล้องกับชาญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 9.76 ไร่ ไม่สอดคล้องกับสิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย และคณะ (2562, น. 26) พบว่า เกษตรกร มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง

7.2.4 จำนวนแรงงานในครัวเรือน เสवालักษณ์ ธนาภิวัฒน์ และคณะ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร มีแรงงานในการผลิตส้มโอเฉลี่ย 2.03 คน สอดคล้องกับชาญรัตน์ ภัทร

ชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกร มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.46 คน และสอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า เกษตรกร มีจำนวนแรงงานในการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่เฉลี่ย 2.11 คน

7.2.5 ปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 98) พบว่า เกษตรกร มีผลผลิตส้มโอเฉลี่ย 951.50 กิโลกรัม/ไร่ สอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น.167) พบว่า เกษตรกร มีจำนวนผลผลิต 1,315 กิโลกรัม/ไร่/ปี

7.2.6 รายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 98) พบว่า เกษตรกร มีรายได้เฉลี่ย 39,408.00 บาท/ไร่ และสอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า เกษตรกร มีรายได้จากการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่เฉลี่ย 38,141.22 บาท/ไร่/ปี

7.2.7 ต้นทุนการผลิตส้มโอ ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายเฉลี่ย 8,323.39 บาทต่อไร่ สอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า เกษตรกร มีรายจ่ายจากการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่เฉลี่ย 5,460.41บาท/ปี/ไร่ สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรีจรัสสุวรรณ และคณะ (2560 , น. 3-148) พบว่า เกษตรกร มีต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 16,102.86 บาท

7.2.8 แหล่งเงินทุน สิริกาญจน์ สิงห์ทองชัย และคณะ (2562, น. 26) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยเงินทุนของตัวเองเป็นหลัก

7.3 สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร

7.3.1 พันธุ์ส้มโอที่ปลูก สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 8) พบว่า เกษตรกร ปลูกส้มโอพันธุ์ทองดี เป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครปฐม มีรสชาติที่หวานอร่อย และสอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรีจรัสสุวรรณ และคณะ (2560 , น. 3-175) พบว่า ประเทศไทย มีพันธุ์ส้มโอหลายพันธุ์ที่มีคุณภาพดี ตรงกับความต้องการสำหรับการบริโภค ได้แก่ พันธุ์ขาวทองดี พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง พันธุ์ขาวใหญ่ พันธุ์ขาวแดงกวาง และพันธุ์ทับทิมสยาม เป็นต้น

7.3.2 แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ มนตรี ตรีชาลี (2565) พบว่า เกษตรกรปลูกส้มโอจากกิ่งตอน จะออกดอกทุกปี สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรีจรัสสุวรรณ และคณะ (2560 , น. 3-175) พบว่า เกษตรกร มีการขยายพันธุ์โดยการตอนกิ่ง หากต้นแม่พันธุ์เป็นต้นที่สมบูรณ์ ยิ่งจะทำให้การขยายพันธุ์ได้เป็นจำนวนมาก มีต้นพันธุ์ที่สมบูรณ์ และเทคโนโลยีเกษตร (2563) พบว่า เกษตรกร ปลูกส้มโอจากกิ่งพันธุ์ส้มโอ ควรเป็นกิ่งที่ขยายพันธุ์มาจากแม่พันธุ์ส้มโอ ที่มีลักษณะแข็งแรง ให้ผลดก รสชาติดี และไม่เป็นโรคไวรัสทรินเทฮาหรือโรคกรีนนิ่ง

7.3.3 อายุของต้นส้มโอ มนตรี ตรีชาลี (2565) พบว่า เกษตรกร ปลูกส้มโออายุ 10 ปี ไร่ผลผลิตต่อต้น ประมาณ 200 ผล สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรีจรัสสุวรรณ และ

คณะ (2560, น. 3-106) พบว่า เกษตรกร ปลูกส้มโอช่วงอายุส้มโอที่ให้ผลผลิตแล้ว ในภาพรวม ทั้งประเทศพบว่า ช่วงอายุ 4-7, 8-15 และ 16-20 ปี

7.3.4 แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกส้มโอ รัชฎ์รัตนันท์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 52) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.80 ใช้แหล่งน้ำในการผลิตส้มโอจากบ่อบาดาล

7.3.5 การเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 2 (2565, น. 15) พบว่า เกษตรกรเตรียมพื้นที่ปลูกระยะระหว่างแถวและต้น 8×8 เมตร สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศรีจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 8) พบว่า เกษตรกร เตรียมพื้นที่ ปลูกแถวและต้น 8×6 เมตร

7.3.6 การใส่ปุ๋ย รัชฎ์รัตนันท์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า เกษตรกร ใส่ปุ๋ยเพื่อผลผลิตที่มีคุณภาพ ผลอายุ 1-2 เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 จำนวน 1-2 กิโลกรัม หวานใต้ทรงพุ่ม ผลอายุ 3.5-4.5 เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 จำนวน 1-2 กิโลกรัม

7.3.7 วิธีการให้น้ำ มนตรี ตรีชาวี (2565) พบว่า เกษตรกร รดน้ำโดยใช้ระบบ สปริงเกอร์ ช่วงแรก ๆ ทุกวันตอนเย็น วันละประมาณครึ่งชั่วโมง สอดคล้องกับสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 15) พบว่า เกษตรกรให้น้ำในระยะที่ปลูกส้มโอใหม่ ต้อง หมั่นให้น้ำสม่ำเสมอ จนกว่าจะตั้งตัวได้ เมื่อส้มโอเจริญเติบโตดีแล้ว ให้น้ำเป็นครั้งคราวตาม ความจำเป็น และสอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรีจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 9) พบว่า เกษตรกร ที่มีส้มโออายุ 4 ปี เริ่มให้ผลผลิต ควรรดให้น้ำ 15-30 วันก่อนออกดอก เพื่อให้ส้มโอ ออกดอกและติดผลได้ดี ไม่แตกยอดอ่อน

7.3.8 การตัดแต่งกิ่ง มนตรี ตรีชาวี (2565) พบว่า เกษตรกร ตัดแต่งกิ่ง บำรุง ทุกปี สามารถเก็บผลผลิตได้ยาวนานถึง 30 ปี และสอดคล้องกับชาวีดา ศิริสัมพันธ์ (2566) พบว่า เกษตรกร ตัดแต่งกิ่ง จะไม่ปล่อยให้ใบพล่นลงมาทับถมที่โคนต้นเยอะ เพราะจะเป็นแหล่ง สะสมโรคและแมลง

7.3.9 โรคที่พบในการผลิตส้มโอ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 17) พบว่า เกษตรกร พบโรคที่สำคัญในการส่งออกคือ แคงเกอร์ สอดคล้องกับรัชฎ์รัตนันท์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า เกษตรกร พบส้มโอเป็นโรคแคงเกอร์

7.3.10 แมลงศัตรูพืชที่พบในการผลิตส้มโอ สำนักวิจัยและพัฒนาการ เกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 20) พบว่า เกษตรกร พบการเข้าทำลายของแมลงศัตรูที่สำคัญทุก ระยะ โดยระยะแตกใบอ่อน มีการเข้าทำลายของหนอนชอนใบส้ม และเพลี้ยไฟ ระยะออกดอก ติดผลอ่อน มีการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ สอดคล้องกับชาวีดา ศิริสัมพันธ์ (2566) พบว่า เกษตรกร พบแมลงศัตรูพืชที่พบเจอหลัก ๆ คือ เพลี้ยไฟ ไรแดง ในช่วงติดดอก และส้มโอกำลัง ติดผลอ่อน

7.3.11 วิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ชาวีดา ศิริสัมพันธ์ (2566) พบว่า เกษตรกร ใช้วิธีป้องกันและกำจัดด้วยการฉีดพ่นสารกำจัดเพลี้ยไฟทุก 2 อาทิตย์

สอดคล้องกับเสवालักษณ์ ธนาภิววัฒน์ และคณะ (2565, น. 69) พบว่า เกษตรกร มีการปฏิบัติการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานระดับปานกลาง และสอดคล้องกับสิริภาญจน์ สิงห์ทองชัย และคณะ (2562, น. 21) พบว่า เกษตรกรต้องพ่นสารเคมีกำจัดแมลงอย่างต่อเนื่อง

7.3.12 การเก็บเกี่ยวผลผลิต ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า เกษตรกรมีการเก็บเกี่ยวผลเมื่ออายุ 6 เดือนครึ่งถึง 7 เดือน สอดคล้องกับสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 17) พบว่า เกษตรกร มีการเก็บผลส้มโอแก่ เก็บเกี่ยวได้เหมาะสมต่อการบริโภคสด มีอายุ 6 เดือนครึ่งถึง 7 เดือนครึ่ง หลังติดผล และสอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 9) พบว่า เกษตรกรเก็บผลผลิตหลังดอกบาน 6 เดือนครึ่งถึง 7 เดือนครึ่ง ถ้าเก็บผลอายุมากขึ้น คุณภาพของเนื้อส้มโอจะลดลง เนื้อจะแข็งร่วนคล้ายข้าวสาร

7.3.13 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า เกษตรกรใช้ภาชนะที่สัมผัสส้มโอ ทำจากวัสดุไม่ก่อการปนเปื้อน มีการตัดแยกขนาดตามข้อตกลงของลูกค้า สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 10) พบว่า เกษตรกรคัดขนาดคุณภาพส้มโอตามมาตรฐานส้มโอ หรือตามความต้องการของตลาด

7.3.14 ช่องทางการจำหน่าย ธาวิดา ศิริสัมพันธ์ (2566) พบว่า เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตส่งคลังใกล้บ้าน ในอำเภอเวียงแก่นเป็นหลัก จนมาถึงปัจจุบันตนเองได้มีการขยายช่องทางการขายให้มากขึ้น โดยการผลิตส้มโอเกรดพรีเมียม ส่งขายตลาดออนไลน์ เพื่อสร้างมูลค่า และเปิดรับพ่อค้าแม่ค้าให้เข้ามาซื้อ สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 2-70) พบว่า เกษตรกรจำหน่ายส้มโอส่วนใหญ่จะขายให้แก่พ่อค้าคนกลางที่เข้าไปรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร

7.3.15 มาตรฐานที่ผู้บริโภค พ่อค้าคนกลาง ลังหรือลูกค้าต้องการ เกสร แซ่มชื่น (2564) พบว่า เกษตรกร ได้การรับรองแหล่งผลิต GAP ที่มีความสำคัญต่อการส่งออกไปประเทศจีน

7.4 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

นายปริญญา ลำคำ (2565, น. 88) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผัก ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอผาขาว จังหวัดเลย พบว่า เกษตรกร มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามเกษตรที่ดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีระดับความรู้เฉลี่ย 10.85 สอดคล้องกับนายอภิวัฒน์ จัตุรัส (2564, น. 95) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.0 มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ และน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าว GAP

ต้องไม่อยู่ในแหล่งอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย และจุลินทรีย์ และหากอยู่ในสภาพเสี่ยงต้องมีการตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพ

7.5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เสวลักษณ์ ธนาภิวัดน์ และคณะ (2565, น. 66) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานระดับมาก สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 3-159) พบว่า เกษตรกร ผู้ปลูกส้มโอของภาคตะวันออกมีความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐทั้งหมด โดยต้องการให้ประกันราคา รองลงมา จัดหาปัจจัยการผลิต ราคาถูก ส่งเสริมและนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 64.3 และ 21.43 ตามลำดับ สอดคล้องกับสิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย และคณะ (2562, น. 21) พบว่า เกษตรกร มีความต้องการวิธีการส่งเสริมในรูปแบบทัศนศึกษา หรือฝึกปฏิบัติหรือสาธิตวิธีการในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และสอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 100) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมระดับมากในรูปแบบทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติ สาธิต และการบรรยาย

7.6 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร สิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย และคณะ (2562, น. 27) พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันได้แก่ ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร สอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทร ชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า เกษตรกร มีปัญหาการผลิตส้มโอในระดับปานกลาง คือ แหล่งน้ำไม่เพียงพอ ดินขาดความสมบูรณ์ แรงงานในการผลิตส้มโอ ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง การขายผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ เกษตรกรเขียนหนังสือไม่เป็น การบันทึกที่สม่ำเสมอ และ สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 3-178) พบว่า เกษตรกร ผู้ปลูกส้มโอของภาคตะวันออก ประสบปัญหาทางการผลิตทั้งหมด หากทำการปลูกส้มโอในพื้นที่ที่มีการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว ก็มีความเสี่ยงในการขาดแคลนน้ำ

7.7 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 99) พบว่า เกษตรกร ประสบปัญหาเรื่องโรค และแมลงศัตรูส้มโอ สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ และคณะ (2560, น. 3-176,179) พบว่า เกษตรกร ขาดความรู้ ด้านการจัดการระบบการผลิต เช่น

1) ด้านการจัดการดินและปุ๋ยโรคและแมลง การจัดการน้ำที่เหมาะสม การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญโดยการส่งเสริมการผลิต เพื่อการส่งออกให้มากขึ้น เป็นการผลิตส้มโอให้ปลอดภัย และมีคุณภาพตามระบบ GAP

2) ส่งเสริมหาแนวทางยกระดับตลาดให้เป็นสินค้าคุณภาพระดับพรีเมียม (Premium) มากขึ้น เช่น การขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การเข้าถึงลูกค้าที่ต้องการอาหารปลอดภัย ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP

3) เนื่องจากส้มโอ เริ่มให้ผลผลิตในปีที่ 4 ดังนั้นในช่วง 3 ปีแรก เกษตรกรยังไม่มีรายได้ ดังนั้น เกษตรกรควรปลูกพืชที่เหมาะสมในสวนส้มโอ ซึ่งจะช่วยให้มีรายได้ในช่วงที่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่า การลงทุนทำ สวนส้มโอเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ จึงน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่ควรได้รับการสนับสนุนให้กับเกษตรกร หรือผู้ที่สนใจเพื่อส่งเสริมให้มีการปลูก ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้ให้เกษตรกร และสามารถนำรายได้เข้าประเทศได้มากขึ้น

4) วิจัยและพัฒนาหาพันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช

5) การผลักดันสร้างความร่วมมือกันทางการตลาดระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้ส่งออกตลอดจนการใช้ความร่วมมือกัน สร้างความสามารถในการต่อรองราคา เพื่อให้เกิดการส่งผ่านราคาที่เหมาะสมจากผู้ปลูกไปจนถึงผู้บริโภค ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ ด้านการตลาดทั้งในประเทศและตลาดต่างประเทศ ให้เกิดความชื่นชอบในความหลากหลายของสายพันธุ์ ที่มีความอร่อยแตกต่างกัน

6) ควรสนับสนุนปัจจัยการผลิต แหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ และส้มโอพันธุ์ดี และแหล่งรับซื้อผลผลิต

7) การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิตและบริหารจัดการน้ำ จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพมากขึ้น และมีปริมาณผลผลิตมากขึ้น ทำให้ส่งออกขายต่างประเทศได้มากขึ้น และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ภาวชนนวรพล (2560, น.99) พบว่า เกษตรกร ประสบปัญหาเรื่องโรคและแมลงศัตรูส้มโอ เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องปุ๋ยเคมี เรื่องการป้องกันและการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและถูกวิธี

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิด วิธีการวิจัย ดังนี้ 1)สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2)สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร 3)ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4)ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 5)ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิตส้มโออย่างมีประสิทธิภาพและได้ส้มโอที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาในการวิจัยเกี่ยวกับประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่ขึ้นทะเบียนจากกรมส่งเสริมปี 2565 ในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 128 ราย โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด

ที่	ตำบล	จำนวนเกษตรกรทั้งหมด (ราย)
1	ตำบลโคกبيب	116
2	ตำบลไผ่ชะเลียด	7
3	ตำบลโคกไทย	3
4	ตำบลคูสำพัน	2
รวม		128

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี, (2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาปรับปรุงตามวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

2.1.1 ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถจังหวัดปราจีนบุรี ดังนี้

1) สภาพทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรองการเป็นสมาชิกสถาบัน หรือกลุ่มเกษตรกร ประสบการณ์ในการปลูกส้มโอ การได้รับการรับรองมาตรฐาน ประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP และหน่วยงานที่ให้บริการจัดฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP

2) สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่ปลูกส้มโอ การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงาน ปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ (รอบการผลิตปี 2564) รายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ (รอบการผลิตปี 2564) ต้นทุนการผลิตส้มโอในรอบปีที่ผ่านมา (รอบปีการผลิตปี 2564) และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตส้มโอ

2.1.2 ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย พันธุ์ส้มโอ แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ อายุต้นส้มโอ แหล่งน้ำที่ใช้ปลูก การเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง โรคและแมลงที่พบ วิธีป้องกันกำจัด การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และช่องทางการจำหน่าย รวมถึงมาตรฐานส้มโอ โดยกำหนดข้อความในลักษณะตอบในประเด็นที่ต้องการ

2.1.3 ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นคำถามประเด็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วยประเด็นความรู้ 8 ด้าน ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบตรงรายการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักส้มโอ การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด เพื่อทดสอบความรู้ของ

เกษตรกร โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเลือกตอบถูกหรือผิด จำนวน 25 ข้อ ซึ่งกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

0	คะแนน	หมายถึง	ตอบผิดตามหลักวิชาการ
1	คะแนน	หมายถึง	ตอบถูกตามหลักวิชาการ

2.1.4 ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นด้านความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย

1) **ด้านความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** ทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักส้มโอ การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

2) **ด้านความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งกำหนดข้อคำถามในลักษณะรูปแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดการให้คะแนนตามระดับการส่งเสริม ดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมมาก
3	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมน้อยที่สุด

2.1.5 ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) **ด้านปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** ทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักส้มโอ การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

2) ด้านปัญหาวิธีการส่งเสริมการการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งกำหนดข้อคำถามในลักษณะรูปแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดการให้คะแนนตามระดับการส่งเสริม ดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	ระดับปัญหามากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	ระดับปัญหา
3	คะแนน	หมายถึง	ระดับปัญหปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อยที่สุด

ในส่วนข้อเสนอแนะใช้คำถามลักษณะปลายปิดและปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เสนอข้อเสนอแนะได้อย่างเปิดกว้าง ซึ่งคำถามปลายปิดจะกำหนดการให้คะแนนตามระดับข้อเสนอแนะในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดการให้คะแนนตามระดับของข้อเสนอแนะ ดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะมาก
3	คะแนน	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะน้อยที่สุด

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 **ศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่สภาพการผลิต แนวคิด และทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน

2.2.2 **สร้างแบบสัมภาษณ์** นำผลจากการค้นคว้าตามข้อ 2.2.1 มากำหนดแบบสัมภาษณ์ ให้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.3 **นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์** เพื่อให้เครื่องมือสมบูรณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาหรือไม่ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ และถูกต้องตามเนื้อหา ก่อนการนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ต่อไป

2.2.4 **การทดสอบแบบสัมภาษณ์** โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จไปทดสอบ (pretest) กับเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์มาทดสอบค่าความเชื่อถือ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า

(Coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลจากการวิเคราะห์ผลการทดสอบ ดังนี้

1) ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.900

2) ระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.958

3) ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.974

โดยสรุปภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ สำหรับค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัด ควรจะมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2560: น. 6-58) ดังนั้นแบบสอบถามที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าที่เหมาะสม จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 128 คน ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม โดยการใชแบบสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มประชากรด้วยตนเองในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การเตรียมการก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 **การกำหนดวัน เวลา สถานที่** ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลาและสถานที่ในการเก็บข้อมูล ประสานงานกับเกษตรกร มีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบในแต่ละตำบล

3.1.2 **ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง** ผู้วิจัยได้ประสานงานกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายเกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูล

3.1.3 **ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย** ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ และความสำคัญของงานวิจัยแก่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.1.4 **ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย** การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และความสำคัญของงานวิจัย

3.2 เริ่มการสัมภาษณ์

3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล ว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหน และต้องการทำอะไร เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้รู้จักก่อนการสัมภาษณ์ เป็นการสร้างความไว้วางใจ และเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยอ่านคำถามในแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ฟังเป็นข้อ ๆ

3.3 สิ้นสุดของการสัมภาษณ์

3.3.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทุกข้อ และหากแบบสัมภาษณ์มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้

3.3.2 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2.2 ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย (Frequency) ค่าร้อยละ

(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2.3 ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นคำถามปลายปิด (close-ended question) เพื่อทดสอบความรู้เกษตรกร โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเลือกตอบถูกหรือผิด สำหรับข้อที่ตอบถูกเท่ากับ 1 และข้อที่ตอบผิดเท่ากับ 0 จำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็ม 25 คะแนน

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และการจัดอันดับ (Ranking) มีทั้งหมด 25 ข้อ

หลังจากนั้นนำคะแนนรวมมาจัดระดับความรู้ในการประเมิน ดังนี้

คะแนน 21-25 หมายความว่า มีความรู้ในระดับมากที่สุด

คะแนน 16-20 หมายความว่า มีความรู้ในระดับมาก

คะแนน 11-15 หมายความว่า มีความรู้ในระดับปานกลาง

คะแนน 6-10 หมายความว่า มีความรู้ในระดับน้อย

คะแนน 1-5 หมายความว่า มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

4.2.4 ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และการจัดอันดับ (Ranking) มีทั้งหมด 2 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 2) ด้านความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ซึ่งกำหนดข้อคำถามในลักษณะรูปแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดการให้คะแนนตามระดับความต้องการการส่งเสริม ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมมาก
3 คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการการส่งเสริมน้อยที่สุด

ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{5 - 1}{5}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = 0.8$$

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย และจัดระดับความต้องการการส่งเสริมตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 คะแนน หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 คะแนน หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 คะแนน หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 คะแนน หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 คะแนน หมายถึง ระดับความต้องการการส่งเสริมน้อยที่สุด

4.2.5 ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และการจัดอันดับ (Ranking) ทั้งหมด 2 ด้าน ดังนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 2) ด้านปัญหาวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ส่วนที่ 5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบตามเกณฑ์การวัด การแปลความหมายระดับปัญหา ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนระดับปัญหา ดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{5 - 1}{5}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = 0.8$$

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย และจัดระดับปัญหาตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 คะแนน หมายถึง ระดับปัญหามากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 คะแนน หมายถึง ระดับปัญหามาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 คะแนน หมายถึง ระดับปัญหปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 คะแนน หมายถึง ระดับปัญหาน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 คะแนน หมายถึง ระดับปัญหาน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบตามเกณฑ์การวัด การแปลความหมายระดับข้อเสนอแนะ ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนระดับข้อเสนอแนะ ดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{5 - 1}{5}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = 0.8$$

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย และจัดระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 คะแนน หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

กล่าวสรุป ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพสังคม และเศรษฐกิจ สภาพการผลิตส้มโอทั่วไป ความรู้ ความต้องการการส่งเสริม ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อหาข้อสรุปในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประชากรจำนวน 128 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรองการเป็นสมาชิกสถาบัน หรือกลุ่มเกษตรกร ประสบการณ์ในการปลูกส้มโอ การได้รับการรับรองมาตรฐาน ประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP และหน่วยงานที่ให้บริการฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP ปรากฏดังตารางที่ 4.1 ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

N = 128

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	71	55.50
หญิง	57	44.50

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 128		
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50	38	29.8
51 - 55	19	14.8
56 - 60	12	9.5
61- 65	24	18.8
เท่ากับหรือมากกว่า 66	35	27.3
ค่าต่ำสุด = 26 ค่าสูงสุด = 84 ค่าเฉลี่ย = 57.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 12.184		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	9	7.0
ระดับชั้นประถมศึกษา	50	39.1
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	9	7.0
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	22	17.2
ระดับอนุปริญญา/ปวส.	24	18.8
ระดับปริญญาตรี	14	10.9
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	105	82.0
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	13	10.2
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	7	5.5
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2	1.6
รับจ้างทั่วไป	1	0.8
การเป็นสมาชิกสถาบัน /กลุ่มเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มแปลงใหญ่	63	39.9
วิสาหกิจชุมชน	36	22.8
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	31	19.6
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	21	13.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)		N = 128
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
สหกรณ์การเกษตร	6	3.8
กลุ่มเกษตรกร	1	0.6
ประสบการณ์ในปลูกส้มโอ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	29	22.6
3 - 5	36	28.1
6 - 8	20	15.6
9 - 11	15	11.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 12	28	21.8
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 36 ค่าเฉลี่ย = 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.461		
การได้รับการรับรองมาตรฐาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ได้รับการรับรอง	63	45.0
มาตรฐาน GAP	65	46.4
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)	12	8.6
หน่วยงานที่ให้บริการฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กรมส่งเสริมการเกษตร	67	52.3
กรมวิชาการเกษตร	61	47.7

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่าสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ที่ขึ้นทะเบียนจากกรมส่งเสริมปี 2565 ดังนี้

1.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.5 เป็นเพศชาย รองลงมา คือ ร้อยละ 44.5 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 29.8 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.3 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 66 ปี ร้อยละ 18.8 มีอายุ 61-65 ปี ร้อยละ 14.8 มีอายุ 51-55 ปี และร้อยละ 9.5 มีอายุ 56-60 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรที่มีอายุน้อยที่สุด 26 ปี อายุสูงสุด 84 ปี และเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 57.49 ปี

1.2.3 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 39.1 จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 18.8 จบการศึกษาในระดับอนุปริญญา หรือปวส. ร้อยละ 17.2 จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 10.9 จบการศึกษาในระดับ

ปริญญาตรี ร้อยละ 7.0 ไม่ได้รับการศึกษา และร้อยละ 7.0 จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามลำดับ

1.2.4 อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 82.0 เป็นเกษตรกร ร้อยละ 10.2 เป็นข้าราชการ/พนักงานของรัฐ ร้อยละ 5.5 เป็นพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน ร้อยละ 1.6 เป็นค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 0.8 เป็นรับจ้างทั่วไป

1.2.5 การเป็นสมาชิกสถาบัน /กลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 39.9 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 22.8 เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 19.6 เป็นกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 13.3 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 3.8 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 0.6 เป็นกลุ่มเกษตรกร

1.2.6 ประสบการณ์ในการปลูกส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 28.1 มีประสบการณ์ 3-5 ปี รองลงมาร้อยละ 22.6 มีประสบการณ์ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี ร้อยละ 21.8 มีประสบการณ์มากกว่าหรือเท่ากับ 12 ปี ร้อยละ 15.6 มีประสบการณ์ 6-8 ปี และร้อยละ 11.7 มีประสบการณ์ 9-11 ปี โดยมีประสบการณ์ในการน้อยที่สุด 1 ปี มากที่สุด 36 ปี และมีประสบการณ์เฉลี่ย 8.46 ปี

1.2.7 การได้รับการรับรองมาตรฐาน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 46.4 ได้รับการรองมาตรฐาน GAP ร้อยละ 45.0 ไม่ได้รับการรับรอง ร้อยละ 8.6 ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

1.2.8 หน่วยงานที่ให้บริการฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.3 ได้รับการบริการการฝึกอบรมจากกรมส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 47.7 จากกรมวิชาการเกษตร ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พื้นที่ปลูกส้มโอ การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงาน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

N =

128

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	72	56.3
3-5	35	27.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 6	21	16.4
ค่าต่ำสุด = 0.5 ค่าสูงสุด = 21.0 ค่าเฉลี่ย = 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.916		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 128		
ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ปลูกส้มโอ (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	73	57.0
3-5	37	28.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 6	18	14.0
ค่าต่ำสุด = 0.5 ค่าสูงสุด = 21.0 ค่าเฉลี่ย = 3.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.170		
การถือครองที่ดินทางการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ที่ดินของตนเอง	45	32.8
เช่า	81	59.1
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก)	11	8.0
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	103	80.5
2	17	13.3
3	6	4.7
4	2	1.6
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 4 ค่าเฉลี่ย = 1.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.624		
ปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ กิโลกรัม / ไร่ (รอบปีการผลิตปี 2564)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000	69	53.9
1,001-1,500	27	21.1
1,501-2,000	16	12.5
2,001-2,500	14	10.9
เท่ากับหรือมากกว่า 2,501	2	1.6
ค่าต่ำสุด = 500 ค่าสูงสุด = 2,980 ค่าเฉลี่ย = 1,234.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 544.261		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
N = 128		
รายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ (รอบปีการผลิตปี 2564)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	7	5.5
10,001–20,000	54	42.2
20,001–30,000	34	26.6
30,001–40,000	10	7.8
เท่ากับหรือมากกว่า 40,001	23	18.0
ค่าต่ำสุด = 6,500 ค่าสูงสุด = 87,500 ค่าเฉลี่ย = 27,203.00		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 16,260.572		
ต้นทุนการผลิตส้มโอ (รอบปีการผลิตปี 2564)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	13	10.2
5,001–6,000	15	11.7
6,001–7,000	23	18.0
7,001–8,000	12	9.4
เท่ากับหรือมากกว่า 8,001	65	50.8
ค่าต่ำสุด = 3,520 ค่าสูงสุด = 19,520 ค่าเฉลี่ย = 8,931.56		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 35,44.557		
แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตส้มโอ		
ทุนส่วนตัว	107	92.9
สหกรณ์เคตติคุณิเยน	36	21.2
ธนาคารเพื่อการเกษตร	17	10.0
กองทุนหมู่บ้าน	10	5.9

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.2 แสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ดังนี้

1.2.1 พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.3 มีจำนวนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 27.3 มีจำนวน 3–5 ไร่ และร้อยละ 16.4 มีจำนวนมากกว่าหรือเท่ากับ 6 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดน้อยที่สุด 0.5 ไร่ มากที่สุด 21 ไร่ และพื้นที่เฉลี่ย 3.38 ไร่

1.2.3 พื้นที่ปลูกส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 57.0 มีจำนวนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 28.9 มีจำนวน 3-5 ไร่ และร้อยละ 14.0 มีจำนวนมากกว่าหรือเท่ากับ 6 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ปลูกส้มโอน้อยที่สุด 0.5 ไร่ มากที่สุด 21 ไร่ และพื้นที่เฉลี่ย 3.07 ไร่

1.2.4 การถือครองที่ดินทางการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 59.1 เป็นพื้นที่เช่า รองลงมา ร้อยละ 32.8 ที่ดินของตนเอง และร้อยละ 8.0 การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก) ตามลำดับ

1.2.5 จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 80.5 มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 1 คน รองลงมา ร้อยละ 13.3 มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 2 คน ร้อยละ 4.7 มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 3 คน และร้อยละ 1.6 มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 4 คน ตามลำดับ โดยมีแรงงานในครัวเรือน น้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 4 คน และจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.27 คน

1.2.6 ปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ (รอบปีการผลิตปี 2564) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.9 มีปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 กิโลกรัม/ไร่ รองลงมา ร้อยละ 21.1 มีปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ 1,001-1,500 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 12.5 มีปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ 1,501-2,000 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 10.9 มีปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ 2,001-2,500 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 1.6 มีปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ เท่ากับหรือมากกว่า 2,501 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ โดยมีปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอต่ำที่ 500 กิโลกรัม/ไร่ สูงสุด 2,980 กิโลกรัม/ไร่ และปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอเฉลี่ย 1,243.20 กิโลกรัม/ไร่

1.2.7 รายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ (รอบปีการผลิตปี 2564) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 47.7 มีรายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 29.7 มีรายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 18.0 มีรายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ 40,001-60,000 บาท ร้อยละ 3.1 มีรายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ 60,001-80,000 บาท ร้อยละ 1.6 มีรายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ เท่ากับหรือมากกว่า 80,001 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ ต่ำที่สุด 6,500 บาท สูงที่สุด 87,500 บาท และเฉลี่ย 27,203.00 บาท

1.2.8 ต้นทุนการผลิตส้มโอในรอบปีที่ผ่านมา (รอบปีการผลิตปี 2564) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 50.8 ต้นทุนการผลิตส้มโอ มากกว่าหรือเท่ากับ 8,001 บาท ร้อยละ 18.0 ต้นทุนการผลิตส้มโอ 6,001-7,000 บาท ร้อยละ 11.7 ต้นทุนการผลิตส้มโอ 5,001 - 6,000 บาท ร้อยละ 10.2 ต้นทุนการผลิตส้มโอ เท่ากับหรือน้อยกว่า 5,000 บาท และร้อยละ 9.4 ต้นทุนการผลิตส้มโอ 7,001-8,000 บาทตามลำดับ โดยมีต้นทุนการผลิตส้มโอน้อยที่สุด 3,520 บาท มากที่สุด 19,520 บาท และเฉลี่ย 8,931.56 บาท

1.2.9. แหล่งเงินทุน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 92.9 จากทุนส่วนตัว รองลงมา ร้อยละ 21.2 จากสหกรณ์เครดิตยูเนียน ร้อยละ 10.0 จากธกส. และร้อยละ 5.9 จากกองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์ ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร

การศึกษาสภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย พันธุ์ส้มโอ แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ อายุต้นส้มโอ แหล่งน้ำที่ใช้ปลูก การเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การตัดแต่งกิ่ง โรคและแมลงที่พบ วิธีป้องกันกำจัด การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และช่องทางการจำหน่าย รวมถึงมาตรฐานส้มโอ ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.3 แสดงให้เห็นสภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร

N =		
128		
สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พันธุ์ส้มโอที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทองดี	100	67.1
ขาน้ำผึ้ง	31	20.8
ขาวใหญ่	7	4.7
ทับทิมสยาม	6	4.0
อื่น ๆ	5	3.4
ลักษณะของต้นพันธุ์		
กิ่งตอน	128	100
อายุต้นส้มโอ (ปี)		
น้อยกว่าหรือมากกว่า 5	18	14.8
6 -10	30	23.4
11 – 15	25	19.5
16 - 20	24	18.8
เท่ากับหรือมากกว่า 21	30	23.4
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 34 ค่าเฉลี่ย = 13.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.052		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 128		
สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกส้มโอ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
น้ำฝน	128	58.2
บ่อบาดาล	65	29.5
บ่อน้ำตื้น	18	8.2
สระน้ำ	6	2.7
แม่น้ำ/คลองสาธารณะ	3	1.4
การเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กำหนดระยะปลูก (ระยะระหว่างต้น)	116	55.2
มีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน	37	17.6
ปรับพื้นที่ภายในแปลง	36	17.1
การจัดทำระบบให้น้ำ	21	10.0
การใช้ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปุ๋ยสูตร 13 -13-21	127	28.2
ปุ๋ยสูตร 15-15-15	120	26.7
ปุ๋ยสูตร 8-24-24	112	24.9
ปุ๋ยคอก	91	20.2
วิธีการให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ในช่วง 3 ปีแรกมีการใช้น้ำอย่างสม่ำเสมอ	128	34.4
งดการให้น้ำก่อนส้มโอออกดอก 1-2 เดือน	127	34.1
มีการลดปริมาณการให้น้ำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต	117	31.5
การตัดแต่งกิ่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มีการตัดแต่งกิ่งสม่ำเสมอตลอดปี	126	50.2
เริ่มตัดแต่งกิ่งหลังจากปลูกส้มโอแล้ว 1 ปี	125	49.8
โรคที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โรคแคงเกอร์	119	27.0
โรคนางไหม้	111	25.2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 128		
สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
โรคที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โรคราดำ	109	24.7
โรครากเน่าโคนเน่า	102	23.1
แมลงศัตรูพืชที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หนอนชอนใบ	128	40.4
เพลี้ยไฟ	124	39.1
ไรแดง	47	14.8
ไรสนิม	18	5.7
วิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้สารเคมี	82	64.1
ใช้แบบผสมผสาน	38	29.7
ใช้ชีววิธี	8	6.2
การเก็บเกี่ยวผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เก็บเกี่ยวเมื่อส้มโอแก่จัด อายุประมาณ 7 เดือน	82	65.1
ใช้กรรไกรตัดหนีบผลไม้ตัดยาว	38	30.2
ใช้กรรไกรตัดที่ขั้วผลผลิต	6	4.8
การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
คัดแยกขนาดของผลส้มโอ	128	40.4
แยกส้มโอที่มีตำหนิออก	124	39.1
ทำความสะอาดส้มโอก่อนการจำหน่าย	47	14.8
มีบรรจุภัณฑ์ใส่ผลส้มโอ	18	5.7
ช่องทางการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จำหน่ายแบบเหมาสวน	79	60.8
จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง	34	26.2
จำหน่ายส้มโอให้กับผู้บริโภคเอง	12	9.2
จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์	5	3.8

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 128

สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
มาตรฐานที่ผู้บริโภค พ่อค้าคนกลาง หรือลูกค้าต้องการ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มาตรฐาน GAP	124	72.5
เกษตรอินทรีย์	25	14.6
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI	13	7.6
มาตรฐาน Q	9	5.3

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.3 แสดงให้เห็น สภาพการผลิตส้มโอทั่วไป ดังนี้

1.3.1 พันธุ์ส้มโอที่ปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.1 ปลูกส้มโอพันธุ์ทองดี รองลงมา ร้อยละ 20.8 ปลูกส้มโอพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง ร้อยละ 4.7 ปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ร้อยละ 4.0 ปลูกส้มโอพันธุ์ทับทิมสยาม และร้อยละ 3.4 ปลูกส้มโอพันธุ์อื่น ๆ ตามลำดับ

1.3.2 แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีแหล่งที่มาของต้นพันธุ์จากกิ่งตอน

1.3.3 อายุของต้นส้มโอ พบว่า เกษตรกรปลูกส้มโอ ร้อยละ 23.4 ส้มโอมีอายุ 6-10 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.4 ส้มโอมีอายุเท่ากับหรือมากกว่า 21 ปี ร้อยละ 19.5 ส้มโอมีอายุ 11-15 ปี ร้อยละ 18.8 ส้มโอมีอายุ 16-20 ปี และร้อยละ 14.8 ส้มโอมีอายุ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี โดยส้มโอมีอายุน้อยที่สุด 2 ปี มากที่สุด 34 ปี และส้มโอมีอายุเฉลี่ย 13.90 ปี ตามลำดับ

1.3.4 แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 58.2 มีการใช้น้ำจากน้ำฝนรองลงมา ร้อยละ 29.5 มีการใช้น้ำจากบ่อบาดาล ร้อยละ 8.2 มีการใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้น ร้อยละ 2.7 มีการใช้น้ำสระน้ำ และร้อยละ 1.4 มีการใช้น้ำจากแม่น้ำ/คลองสาธารณะ ตามลำดับ

1.3.5 การเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.2 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยกำหนดระยะปลูก (ระยะระหว่างต้น) รองลงมา ร้อยละ 17.6 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน ร้อยละ 17.1 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยปรับพื้นที่ภายในแปลง และร้อยละ 10.0 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยการจัดทำระบบให้น้ำตามลำดับ

1.3.6 การใส่ปุ๋ย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 28.2 มีการให้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 รองลงมา ร้อยละ 26.7 มีการให้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ร้อยละ 24.9 มีการให้ ปุ๋ยสูตร 8-24-24 และร้อยละ 20.2 มีการให้ปุ๋ยคอก ตามลำดับ

1.3.7 วิธีการให้น้ำ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.4 ในช่วง 3 ปีแรกมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา ร้อยละ 34.1 มีการงดการให้น้ำก่อนส้มโอออกดอก 1-2 เดือน และร้อยละ 31.5 มีการลดปริมาณการให้น้ำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต ตามลำดับ

1.3.8 การตัดแต่งกิ่ง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 50.2 มีการตัดแต่งกิ่งสม่ำเสมอตลอดปี รองลงมา ร้อยละ 49.8 เริ่มตัดแต่งกิ่งหลังจากปลูกส้มโอแล้ว 1 ปี ตามลำดับ

1.3.9 โรคที่พบในการผลิตส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 27.0 พบโรคแคงเกอร์ รองลงมา ร้อยละ 25.2 พบโรคยางไหล ร้อยละ 24.7 พบโรคราดำ และร้อยละ 23.1 พบโรครากเน่าโคนเน่า ตามลำดับ

1.3.10 แมลงศัตรูพืชที่พบในการผลิตส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 40.4 พบหนอนชอนใบ รองลงมา ร้อยละ 39.1 พบเพลี้ยไฟ ร้อยละ 14.8 พบไรแดง ร้อยละ 5.7 พบไรสนิม ตามลำดับ

1.3.11 วิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 64.1 ใช้สารเคมี ร้อยละ 29.7 ใช้แบบผสมผสาน และร้อยละ 6.2 ใช้ชีววิธี ตามลำดับ

1.3.12 การเก็บเกี่ยวผลผลิต พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.1 มีการเก็บเกี่ยวเมื่อส้มโอแก่จัด อายุประมาณ 7 เดือน รองลงมา ร้อยละ 30.2 ใช้กรรไกรตัดหนีบผลไม้ด้ามยาว และร้อยละ 4.8 มีการใช้กรรไกรตัดที่ขั้วผลผลิต ตามลำดับ

1.3.13 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 40.4 มีการคัดแยกขนาดของผลส้มโอ รองลงมา ร้อยละ 39.1 มีการแยกส้มโอที่มีตำหนิออก ร้อยละ 14.8 มีการทำความสะอาดผลส้มโอก่อนการจำหน่าย และร้อยละ 5.7 มีบรรจุภัณฑ์ใส่ผลส้มโอตามลำดับ

1.3.14 ช่องทางการจำหน่าย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.8 จำหน่ายแบบเหมาสวน รองลงมา ร้อยละ 26.2 จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 9.2 จำหน่ายส้มโอให้กับผู้บริโภคเอง ร้อยละ 3.8 จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ตามลำดับ

1.3.15 มาตรฐานที่ผู้บริโภค พ่อค้าคนกลาง ล้ง หรือลูกค้าต้องการ พบว่า ร้อยละ 72.5 ผู้บริโภคต้องการมาตรฐาน GAP รองลงมา ร้อยละ 14.6 เกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 7.6 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI และร้อยละ 5.3 มาตรฐาน Q ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย คำถามประกอบด้วยประเด็นความรู้ 8 ด้าน ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุประสงค์อันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพาส้มโอ การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ คะแนนเต็มเท่ากับ 25 คะแนน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามรายละเอียดในตาราง 4.4

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N= 128

รายการ	เฉลย	จำนวนคน ตอบถูก	ร้อยละ	อันดับ
1. แหล่งน้ำ				
1.1 แหล่งน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตต้อง ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อส้มโอ	ถูก	126	98.4	1
1.2 แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาลที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือ สิ่งที่เป็นอันตรายได้ (เฉลย : แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายไม่ได้)	ผิด	66	51.6	3
1.3 ต้องตรวจสอบคุณภาพน้ำ โดยเก็บตัวอย่างน้ำอย่าง น้อย 1 ครั้งในระยะเริ่มจัดกระบวนการผลิต และในช่วง เวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิต	ถูก	96	75.0	2
2. พื้นที่ปลูก				
2.1 สภาพแวดล้อมอยู่ใกล้ในแหล่งชุมชนโรงพยาบาล โรงงานได้ (เฉลย : สภาพแวดล้อมอยู่ใกล้ในแหล่งชุมชน โรงพยาบาล โรงงานไม่ได้)	ผิด	100	78.1	2
2.2 ถ้าพื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ไม่ต้องหาวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ ปลอดภัย (เฉลย : ถ้าพื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการ ปนเปื้อนต้องหาวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ ปลอดภัย)	ผิด	103	80.5	1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N= 128

รายการ	เฉลี่ย	จำนวนคน ตอบถูก	ร้อยละ	อันดับ
2.3. ควรตรวจสอบคุณภาพดิน โดยเก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในดิน	ถูก	87	68.0	3
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร				
3.1 วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องใช้ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร	ถูก	115	89.8	1
3.2 วางสารกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยรวมกับของใช้ภายในบ้าน (เฉลี่ย : ไม่ควรวางสารกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยรวมกับของใช้ภายในบ้าน)	ผิด	115	89.8	1
3.3 ใช้สารเคมีได้ตลอดจนกว่าจะเก็บเกี่ยวส้มโอ (เฉลี่ย : ควรพักการใช้สารเคมีก่อนจะเก็บเกี่ยวส้มโอ)	ผิด	114	89.1	3
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว				
4.1 ให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม	ถูก	113	88.3	1
4.2 งดการให้น้ำก่อนส้มโอออกดอก 1-2 เดือน	ถูก	70	54.7	4
4.3 ไม่จำเป็นต้องตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่มและผลส้มโอที่ไม่สมบูรณ์ทิ้ง (เฉลี่ย : จำเป็นต้องตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่มและผลส้มโอที่ไม่สมบูรณ์ทิ้ง)	ผิด	83	64.8	3
4.4 โรคและศัตรูพืชที่สำคัญส่วนใหญ่ คือ โรคแคงเกอร์ เพลี้ยไฟ หนอนซอนใบส้ม	ถูก	106	82.8	2
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว				
5.1 การเก็บเกี่ยวส้มโอที่เหมาะสมมีอายุประมาณ 7 เดือนขึ้นไปหลังดอกบาน	ถูก	94	73.4	2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N= 128

รายการ	เฉลี่ย	จำนวนคน ตอบถูก	ร้อยละ	อันดับ
5.2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุ และวิธีการเก็บเกี่ยวต้องสะอาด ไม่ก่อให้เกิดอันตราย หรือปนเปื้อนส้มโอที่เก็บเกี่ยว	ถูก	120	93.8	1
5.3. วางส้มโอบนพื้นดิน เพื่อรอการคัดแยกส้มโอที่ไม่ได้คุณภาพออก (เฉลี่ย : ไม่วางส้มโอบนพื้นดิน เพื่อรอการคัดแยกส้มโอที่ไม่ได้คุณภาพออก)	ผิด	71	55.5	3
6. การพักส้มโอ การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา				
6.1 การขนย้ายและวางผลผลิตส้มโอ ต้องมีวัสดุปูรองพื้นเพื่อป้องกันการกระแทกและการสัมผัสกับดินโดยตรง	ถูก	98	76.6	3
6.2 พาหนะในการขนย้ายส้มโอต้องไม่ปนเปื้อนวัตถุอันตรายทางเคมี	ถูก	109	85.2	1
6.3 พื้นที่เก็บรักษาส้มโอ โลง พื้นเปียกและ มีสัตว์เลื้อยเดินผ่านได้ (เฉลี่ย : พื้นที่เก็บรักษาส้มโอ โลง พื้นไม่เปียกและ ไม่มีสัตว์เลื้อยเดินผ่าน)	ผิด	109	85.2	1
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล				
7.1 ไม่จำเป็นต้องใส่หน้ากากป้องกันสารเคมีตลอดถ้านัดยาอยู่เหนือลม (เฉลี่ย : จำเป็นต้องใส่หน้ากากป้องกันสารเคมีตลอด ถ้านัดยาอยู่เหนือลม)	ผิด	102	79.7	2
7.2 ต้องมีอ่างล้างมือ หรือส้วม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลงส้มโอ	ถูก	98	76.6	3
7.3 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ถูก	112	87.5	1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N= 128

รายการ	เฉลี่ย	จำนวนคน ตอบถูก	ร้อยละ	อันดับ
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ				
8.1 ปกปิดข้อมูลการใช้สารเคมีที่อันตรายที่ใช้ในการปลูกส้มโอ (เฉลี่ย : เปิดเผยข้อมูลการใช้สารเคมีที่อันตรายที่ใช้ในการปลูกส้มโอ)	ผิด	107	83.6	2
8.2 ต้องบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ เช่น วันเริ่มต้นปลูก การให้ปุ๋ย การเก็บเกี่ยว ปริมาณผลผลิต	ถูก	116	90.6	1
8.3 ทำป้ายหรือสัญลักษณ์ติดไว้เพื่อแจ้งวันผลิต เก็บเกี่ยว หรือลูกค้าที่รับสินค้า เพื่อตรวจสอบย้อนกลับระหว่างการผลิตและเก็บรักษาได้	ถูก	105	82.0	3

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้

1.4.1 แหล่งน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.4 มีความรู้และตอบถูกต้องตรงกับคำเฉลย เกี่ยวกับแหล่งน้ำ

1.4.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุและวิธีการเก็บเกี่ยวต้องสะอาด ไม่ก่อให้เกิดอันตราย หรือปนเปื้อนส้มโอที่เก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.8 มีความรู้และตอบถูกต้องตรงกับคำเฉลยเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

1.4.3 ต้องบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ เช่น วันเริ่มต้นปลูก การให้ปุ๋ย การเก็บเกี่ยว ปริมาณผลผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.6 มีความรู้และตอบถูกต้องตรงกับคำเฉลยเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

1.4.4 วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องใช้ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรวางสารกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยรวมกับของใช้ภายในบ้าน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 89.8 มีความรู้และตอบถูกต้องตรงกับคำเฉลยเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตร

1.4.5 ให้อุบัติตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.3 มีความรู้และตอบถูกต้องตรงกับคำเฉลยเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

1.4.6 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายทางการเกษตร ต้องได้รับการตรวจสอบสภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.5 มีความรู้และตอบถูกต้องตรงกับคำเฉลยเกี่ยวกับ สุขลักษณะส่วนบุคคล

1.4.7 พาหนะในการขนย้ายส้มโอ ต้องไม่ปนเปื้อนวัตถุดิบทรายทางเคมี และพื้นที่เก็บรักษาส้มโอ โลง พื้นเปียกแฉะ มีสัตว์เลื้อยเดินผ่านได้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 85.2 มีความรู้และตอบถูกต้องตรงกับคำเฉลยเกี่ยวกับการพักส้มโอ การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา

1.4.8 แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายได้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.5 มีความรู้และตอบถูกต้องตรงกับคำเฉลยเกี่ยวกับพื้นที่ปลูก

ตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128			
จำนวนข้อที่ตอบถูก	ระดับความรู้	จำนวนคนที่ตอบถูก	ร้อยละ
1-5	ระดับน้อยที่สุด	0	0.0
6-10	ระดับน้อย	9	7.0
11-15	ระดับปานกลาง	64	50.0
16-20	ระดับมาก	55	42.9
21-25	ระดับมากที่สุด	0	0.0
คะแนนต่ำ = 6 คะแนนสูงสุด = 20 ค่าเฉลี่ย = 14.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.750			

จากตาราง 4.5 สรุปความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.00 มีความรู้ระดับปานกลาง ตอบถูกจำนวน 11-15 ข้อ รองลงมาร้อยละ 42.9 มีความรู้ระดับมาก ตอบถูก 16-20 ข้อ และร้อยละ 7.0 ตอบถูกจำนวน 6-10 ข้อ โดยจำนวนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด คือ ด้านแหล่งน้ำ ประเด็นข้อที่ 2. แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายได้ (เฉลย : แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายไม่ได้ และข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ด้านแหล่งน้ำ ประเด็น ข้อที่ 1. แหล่งน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อส้มโอ

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทาง

การเกษตรที่ดี

ประเด็นด้านความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย ด้านความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังรายละเอียด ตารางที่ 4.6-4.17

ตารางที่ 4.6 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	ด้านแหล่งน้ำ							
1. ต้องการความรู้เรื่องแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย	35 (27.3)	58 (45.3)	24 (18.8)	10 (7.8)	1 (0.8)	3.91 (0.917)	มาก	2
2. ต้องการความรู้จากหน่วยงานภาครัฐในการจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร	39 (30.5)	61 (47.7)	22 (17.2)	6 (4.7)	0 (0.0)	4.04 (0.817)	มาก	1
3. ต้องการความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ	43 (33.6)	45 (35.2)	26 (20.3)	9 (7.0)	5 (3.9)	3.88 (1.079)	มาก	3
เฉลี่ยรวม						3.94 (0.960)	มาก	

จากตารางที่ 4.6 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านแหล่งน้ำ พบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านแหล่งน้ำ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านแหล่งน้ำ ระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐในการจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาด และเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร

(ค่าเฉลี่ย 4.04) แหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย (ค่าเฉลี่ย 3.91) และการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ(ค่าเฉลี่ย 3.88) ตารางที่ 4.7 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านพื้นที่ปลูก								
1. ต้องการความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูก	26 (20.3)	61 (47.7)	26 (20.3)	9 (7.0)	6 (4.7)	3.72 (1.019)	มาก	3
ในการผลิตส้มโอ								
2. ต้องการความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน	30 (23.4)	53 (41.4)	24 (18.8)	16 (12.5)	5 (3.9)	3.94 (2.880)	มาก	1
3. ต้องการความรู้เรื่องวางแผน จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี	40 (31.3)	46 (35.9)	25 (19.5)	13 (10.2)	4 (3.1)	3.82 (1.083)	มาก	2
เฉลี่ยรวม						3.83 (1.661)	มาก	

จากตารางที่ 4.7 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูกพบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูกอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านพื้นที่ปลูก ระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน (ค่าเฉลี่ย 3.94) ต้องการความรู้เรื่องวางแผน จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี (ค่าเฉลี่ย 3.82) และ ต้องการความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูกในการผลิตส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.72)

ตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย S.D.	ความ หมาย	อัน ดับ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร								
1. ต้องการความรู้เรื่องวัตถุ อันตรายทางการเกษตร และ การใช้ที่ถูกต้องและปลอดภัย	36 (28.1)	61 (47.7)	23 (18.0)	8 (6.3)	0 (0)	3.98 (0.846)	มาก	2
2. ต้องการการตรวจผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	25 (19.5)	61 (47.7)	31 (24.2)	11 (8.6)	0 (0)	3.78 (0.859)	มาก	3
3. ต้องการทราบวิธีการจัดการ ศัตรูพืช โรคและแมลงที่ เหมาะสม	44 (34.4)	55 (43.0)	25 (19.5)	4 (3.1)	0 (0)	4.09 (0.813)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.95 (0.839)	มาก	

จากตารางที่ 4.8 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรพบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการทราบวิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.09) ต้องการความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร และการใช้ที่ถูกต้องและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.98) และต้องการการตรวจผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.78)

ตารางที่ 4.9 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)				ค่าเฉลี่ย			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว								
1. ต้องการความรู้ในการให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม	32 (25.0)	59 (46.1)	27 (21.1)	9 (7.0)	1 (0.8)	3.88 (0.896)	มาก	4
4.2. ต้องการความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่มและการเลือกรักษาผลผลิตที่ต้องการให้เติบโตต่อไป	28 (21.9)	62 (48.4)	30 (23.4)	7 (5.5)	1 (0.8)	3.85 (0.852)	มาก	5
3. ต้องการความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น	47 (36.7)	62 (48.4)	14 (10.9)	5 (3.9)	0 (0.0)	4.18 (0.777)	มาก	1
4. ต้องการความรู้ในการให้น้ำตามระยะที่เหมาะสมของอายุผลส้มโอ	38 (29.7)	56 (43.8)	24 (18.8)	9 (7.0)	1 (0.8)	3.95 (0.916)	มาก	3
5. ต้องการความรู้ในการดูแลและบำรุงผลตลอดระยะการเจริญเติบโต	41 (32.0)	60 (46.9)	18 (14.1)	9 (7.0)	0 (0.0)	4.04 (0.864)	มาก	2
เฉลี่ยรวม						3.98 (0.861)		

จากตารางที่ 4.9 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวพบว่า ภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการ

เก็บเกี่ยวระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้ ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.18) ต้องการความรู้ในการดูแลและบำรุงผลตลอดระยะการเจริญเติบโต (ค่าเฉลี่ย 4.04) ต้องการความรู้ในการให้น้ำตามระยะที่เหมาะสมของอายุผลส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.95) ต้องการความรู้ในการให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.88) และต้องการความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่มและการเลือกรักษาผลผลิตที่ต้องการให้เติบโตต่อไป (ค่าเฉลี่ย 3.85)

ตารางที่ 4.10 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว								
1. ต้องการความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องลักษณะไม่ปนเปื้อน	33 (25.8)	57 (44.5)	30 (23.4)	7 (5.5)	1 (0.8)	3.89 (0.880)	มาก	1
2. ต้องการความรู้เรื่องการคัดแยกผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพออก โดยการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดก่อนจำหน่าย	32 (25.0)	55 (43.0)	27 (21.1)	14 (10.9)	0 (0.0)	3.82 (0.934)	มาก	2
3. ต้องการความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์ภาชนะบรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องให้เป็นสัดส่วน	31 (24.2)	42 (32.8)	33 (25.8)	15 (11.7)	7 (5.5)	3.59 (1.140)	มาก	3
เฉลี่ยรวม						3.77 (0.985)	มาก	

จากตารางที่ 4.10 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวพบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) และเมื่อพิจารณารายประเด็น

พบว่า มีประเด็นด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ ไม่ปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 3.89) ต้องการความรู้เรื่องการคัดแยกผลิตผลที่ไม่ได้คุณภาพออก โดยการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดก่อนจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.82) และต้องการความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องให้เป็นสัดส่วน (ค่าเฉลี่ย 3.59)

ตารางที่ 4.11 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน /(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา								
1.ต้องการภาชนะบรรจุ หรือ วัสดุที่ ใส รอง ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว	27 (21.1)	46 (35.9)	37 (28.9)	17 (13.3)	1 (0.8)	3.63 (0.987)	มาก	2
2.ต้องการความรู้เรื่อง การพักผลผลิต การขน ย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษา และการ ขนส่งอย่างถูกวิธี	23 (18.0)	52 (40.6)	40 (31.3)	12 (9.4)	1 (0.8)	3.66 (0.908)	มาก	1
3.ต้องการความรู้เรื่อง การจัดสถานที่พัก เก็บ รักษาผลผลิตที่ถูก สุขลักษณะ	24 (18.8)	50 (39.1)	33 (25.8)	17 (13.3)	4 (3.1)	3.57 (1.040)	มาก	3
เฉลี่ยรวม						3.62 (0.978)	มาก	

จากตารางที่ 4.11 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษาพบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษาในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องการผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูก

การเก็บรักษา และการขนส่งอย่างถูกวิธี (ค่าเฉลี่ย 3.66) ต้องการภาชนะบรรจุ หรือวัสดุที่ใช้รอง
ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว (ค่าเฉลี่ย 3.63) และต้องการความรู้เรื่องการจัดสถานที่พัก เก็บรักษา
ผลผลิตที่ถูกสุขลักษณะ(ค่าเฉลี่ย 3.57)

ตารางที่ 4.12 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่
ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล								
1. ต้องการความรู้เรื่อง การดูแลสุขลักษณะส่วน บุคคล ที่เหมาะสม ในช่วงก่อน ขณะ และ หลังการการใช้สารเคมี	27 (21.1)	72 (56.3)	22 (17.2)	7 (5.5)	0 (0.0)	3.93 (0.775)	มาก	3
2. ต้องการอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกัน การปนเปื้อนในแปลงส้ม โอ	44 (34.4)	53 (41.4)	20 (15.6)	8 (6.3)	3 (2.3)	3.99 (0.984)	มาก	2
3. ต้องการการตรวจ สุขภาพ สำหรับผู้ผลิต ส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	42 (32.8)	57 (44.5)	21 (16.4)	7 (5.5)	1 (0.8)	4.03 (0.886)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.98 (0.882)	มาก	

จากตารางที่ 4.12 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดี ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิต
ส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก
(ค่าเฉลี่ย 3.98) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลระดับ
มาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการการตรวจสุขภาพ สำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
(ค่าเฉลี่ย 4.03) ต้องการอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลงส้มโอ (ค่าเฉลี่ย
3.99) และต้องการความรู้เรื่องการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล ที่เหมาะสมในช่วงก่อน ขณะ และ
หลังการการใช้สารเคมี (ค่าเฉลี่ย 3.93)

ตารางที่ 4.13 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ							
1. ต้องการความรู้เรื่อง การการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ	32 (25.0)	58 (45.3)	34 (26.6)	3 (2.3)	1 (0.8)	3.91 (0.823)	มาก	1
2. ต้องการความรู้เรื่อง วิธีบันทึกข้อมูลที่ ถูกต้อง	35 (27.3)	51 (39.8)	31 (24.2)	9 (7.0)	2 (1.6)	3.84 (0.959)	มาก	2
3. ต้องการความรู้เรื่อง วิธีการระบุวันผลิต วัน เก็บเกี่ยว ปริมาณและ แหล่งขาย เพื่อตาม สอบย้อนกลับได้	33 (25.8)	49 (38.3)	31 (24.2)	14 (10.9)	1 (0.8)	3.77 (0.982)	มาก	3
เฉลี่ยรวม						3.84 (0.921)	มาก	

จากตารางที่ 4.13 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบพบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้เรื่องการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.91) ต้องการความรู้เรื่องวิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.84) และต้องการความรู้เรื่องวิธีการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณและแหล่งขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้ (ค่าเฉลี่ย 3.77)

ตารางที่ 4.14 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านวิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล								
1. ต้องการความรู้และคำแนะนำจากเกษตรกรในพื้นที่	20 (23.4)	63 (49.2)	30 (23.4)	4 (3.1)	1 (0.8)	3.91 (0.814)	มาก	2
2. ต้องการความรู้และคำแนะนำจากผู้มีความรู้นอกพื้นที่	38 (29.7)	49 (38.3)	27 (21.1)	11 (8.6)	3 (2.3)	3.84 (1.023)	มาก	3
3. ต้องการความรู้และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่	35 (27.3)	69 (53.9)	21 (16.4)	3 (2.3)	0 (0.0)	4.06 (0.729)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.94 (0.855)		

จากตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านรูปแบบการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลพบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านรูปแบบการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.94) และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีประเด็นด้านรูปแบบการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 4.06) ต้องการความรู้และคำแนะนำจากเกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.91) และต้องการความรู้และคำแนะนำจากผู้มีความรู้นอกพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.84)

ตารางที่ 4.15 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/ร้อยละ					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล								
1. ต้องการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม	32 (25.0)	41 (32.0)	40 (31.3)	15 (11.7)	0 (0.00)	3.70 (0.975)	มาก	3
2. ต้องการการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติภายในแปลง	26 (20.3)	51 (39.8)	34 (26.6)	15 (11.7)	2 (1.6)	3.66 (0.984)	มาก	4
3. ต้องการการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่	35 (27.3)	49 (38.3)	31 (24.2)	13 (10.2)	0 (0.0)	3.83 (0.948)	มาก	2
4. ต้องการการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ	44 (34.4)	47 (36.7)	24 (18.8)	10 (7.8)	3 (2.3)	3.93 (1.028)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.78 (0.984)	มาก	

จากตารางที่ 4.15 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลพบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.93) ต้องการการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.83) ต้องการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.70) และต้องการการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติภายในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.66)

ตารางที่ 4.16 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม จำนวน/(ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
	ละ)							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน								
1. ต้องการความรู้ผ่านช่องทางเอกสารเผยแพร่	32	38	36	13	9	3.55	มาก	2
ป้ายประกาศ โปสเตอร์ และแผ่นพับ	(25.0)	(29.7)	(28.1)	(10.2)	(7.0)	(1.175)		
2. ต้องการความรู้ผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียง	29	46	29	15	9	3.55	มาก	2
3. ต้องการความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ	29	53	22	17	7	3.63	มาก	1
4. ต้องการความรู้ผ่านการใช้ออปพลิเคชัน	30	43	27	20	8	3.52	มาก	4
	(23.4)	(33.6)	(21.1)	(15.6)	(6.3)	(1.190)		
เฉลี่ยรวม						3.56	มาก	
						(1.163)		

จากตารางที่ 4.16 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนพบว่า ในภาพรวมความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีประเด็นด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ต้องการความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ (ค่าเฉลี่ย 3.63) ต้องการความรู้ผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 3.55) ต้องการความรู้ผ่านช่องทางเอกสารเผยแพร่ ป้ายประกาศ โปสเตอร์และแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 3.55) และต้องการความรู้ผ่านการใช้ออปพลิเคชัน (ค่าเฉลี่ย 3.52)

ตารางที่ 4.17 สรุปความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

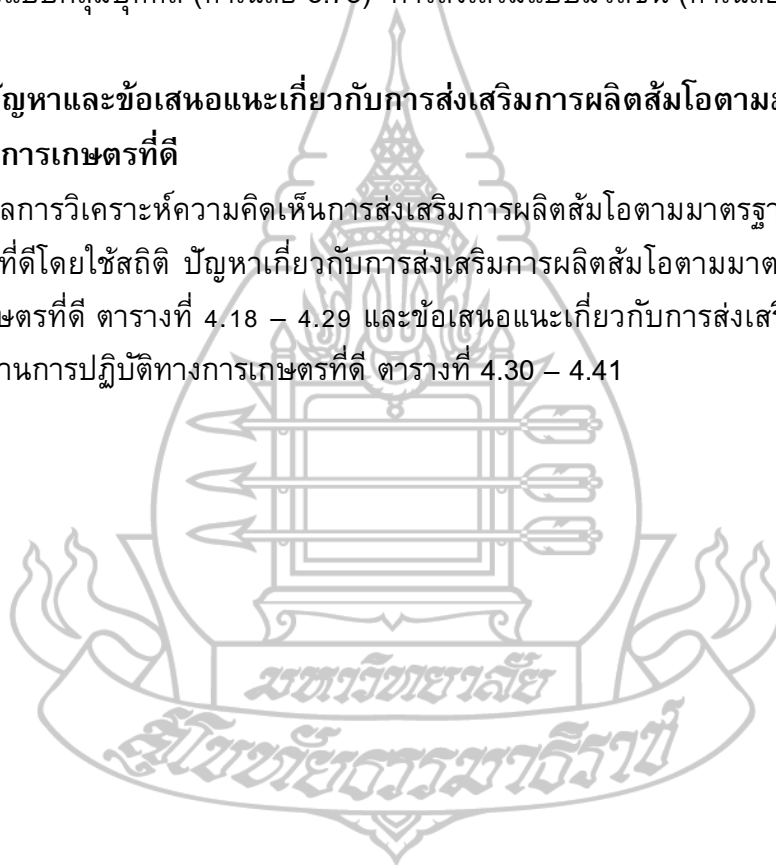
ประเด็นความต้องการการส่งเสริม	ระดับความต้องการการส่งเสริม ค่าเฉลี่ย/(ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ความหมาย	อันดับ
ด้านการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี			
1.ด้านแหล่งน้ำ	3.94 (0.960)	มาก	4
2. พื้นที่ปลูก	3.83 (1.661)	มาก	8
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.95 (0.839)	มาก	3
4.การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	3.98 (0.861)	มาก	1
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.77 (0.985)	มาก	6
6. การพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา	3.62 (0.978)	มาก	7
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	3.98 (0.882)	มาก	1
8. การบันทึกข้อมูล	3.84 (0.921)	มาก	5
เฉลี่ยรวม	3.82 (1.024)	มาก	
ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี			
1.การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล	3.94 (0.855)	มาก	1
2.การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล	3.78 (0.984)	มาก	2
3.การส่งเสริมแบบมวลชน	3.56 (1.163)	มาก	3
เฉลี่ยรวม	3.76 (1.000)	มาก	

จากตารางที่ 4.17 ระดับความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ในภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการ

ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นด้านการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีระดับมาก 8 ประเด็น ได้แก่ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.98) สุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.98) วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.95) ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.94) การบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.84) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.77) การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา (ค่าเฉลี่ย 3.62) พื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.50) ประเด็นด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.94) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.78) การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.56)

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยใช้สถิติ ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตารางที่ 4.18 – 4.29 และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตารางที่ 4.30 – 4.41

5.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตารางที่ 4.18 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา จำนวน/(ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านแหล่งน้ำ								
1. ขาดแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย	23 (18.0)	31 (24.2)	49 (38.3)	20 (15.6)	5 (3.9)	3.37 (1.071)	ปานกลาง	2
2. ขาดหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร	22 (17.2)	46 (35.9)	38 (29.7)	16 (12.5)	6 (4.7)	3.48 (1.065)	มาก	1
3. ขาดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ	20 (15.6)	38 (29.7)	41 (32.0)	24 (18.8)	5 (3.9)	3.34 (1.075)	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม						3.40 (1.070)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.18 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านแหล่งน้ำ พบว่า ในภาพรวมของปัญหาการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านแหล่งน้ำอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านแหล่งน้ำในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ขาดหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.48) มีประเด็น ด้านแหล่งน้ำในระดับปานกลางอยู่ 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย (ค่าเฉลี่ย 3.37) และขาดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.34)

ตารางที่ 4.19 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา จำนวน/(ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านพื้นที่ปลูก								
1.ขาดความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูกในการผลิตส้มโอ	14 (10.9)	31 (24.2)	47 (36.7)	31 (24.2)	5 (3.9)	3.14 (1.033)	ปานกลาง	3
2.ขาดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน	19 (14.8)	28 (21.9)	48 (37.5)	25 (19.5)	8 (6.3)	3.19 (1.108)	ปานกลาง	2
3. ขาดความรู้เรื่องวางผังแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี	23 (18.0)	34 (26.6)	27 (21.1)	38 (29.7)	6 (4.7)	3.23 (1.194)	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวม						3.20 (1.112)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.19 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูกพบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูกอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านพื้นที่ปลูกในระดับปานกลางอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้เรื่องวางผังแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี (ค่าเฉลี่ย 3.23) ขาดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.19) และขาดความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูกในการผลิตส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.14)

ตารางที่ 4.20 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
	จำนวน/(ร้อยละ)							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	S.D.		
ด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตร								
1. ขาดความรู้เรื่อง	16	37	34	33	8	3.16	ปานกลาง	2
วัตถุดิบทรายทาง	(12.5)	(28.9)	(26.6)	(25.8)	(6.3)	(1.132)		
การเกษตร และการ								
ใช้ที่ถูกต้องและ								
ปลอดภัย								
2. ไม่มีการลงพื้นที่	12	44	39	31	2	3.26	ปานกลาง	1
สุ่มตรวจ ผลผลิต	(9.4)	(34.4)	(30.5)	(24.2)	(1.6)	(0.982)		
และแปลงปลูกจาก								
หน่วยงานที่								
เกี่ยวข้อง								
3. ไม่รู้วิธีการจัดการ	17	34	36	31	10	3.13	ปานกลาง	3
ศัตรูพืช โรคและ	(13.3)	(26.6)	(28.1)	(24.2)	(7.8)	(1.159)		
แมลงที่เหมาะสม								
เฉลี่ยรวม						3.18	ปานกลาง	
						(1.091)		

จากตารางที่ 4.20 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตรพบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตรในระดับปานกลางอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการลงพื้นที่สุ่มตรวจ ผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.26) ขาดความรู้เรื่องวัตถุดิบทรายทางการเกษตรและการใช้ที่ถูกต้องและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.16) และไม่รู้วิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.13)

ตารางที่ 4.21 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว								
1.ขาดความรู้ในการใส่ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม	14 (10.9)	36 (28.1)	32 (25.0)	35 (27.3)	11 (8.6)	3.05 (1.159)	ปานกลาง	4
2.ขาดความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่ม ดูแลต้นส้มโอ	14 (10.9)	35 (27.3)	23 (18.0)	41 (32.0)	15 (11.7)	2.94 (1.227)	ปานกลาง	5
3. ขาดความรู้ด้านกำจัด โรค และศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบ ส้ม เป็นต้น	20 (15.6)	35 (27.3)	30 (23.4)	34 (26.6)	9 (7.0)	3.18 (1.193)	ปานกลาง	1
4. ขาดความรู้ในการให้น้ำที่เหมาะสมในช่วงการเจริญเติบโตของส้มโอ	12 (9.4)	32 (25.0)	51 (39.8)	26 (20.3)	7 (5.5)	3.13 (1.019)	ปานกลาง	2
5. ขาดความรู้ในการดูแลและบำรุงผลในแต่ระยะการเจริญเติบโตของส้มโอ	9 (7.0)	42 (32.8)	36 (28.1)	35 (27.3)	6 (4.7)	3.10 (1.034)	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม						3.08 (1.126)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.21 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ในภาพรวม

ของปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.08) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวในระดับปานกลางอยู่ 5 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.18) ขาดความรู้ในการให้น้ำที่เหมาะสมในช่วงการเจริญเติบโตของส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.13) ขาดความรู้ในการดูแลและบำรุงผลในแต่ละระยะการเจริญเติบโตของส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.10) ขาดความรู้ในการใส่ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.05) ขาดความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่ม ดูแลต้นส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 2.94)

ตารางที่ 4.22 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/ร้อยละ					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว								
1. ขาดความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ	11 (8.6)	35 (27.3)	34 (26.6)	38 (29.7)	10 (7.8)	2.99 (1.111)	ปานกลาง	1
2. ไม่สามารถคัดแยกส้มโอตามชั้นคุณภาพและขนาดได้	11 (8.6)	24 (18.8)	37 (28.9)	49 (38.3)	7 (5.5)	2.87 (1.060)	ปานกลาง	2
3. ขาดความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์การขนบรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องขอให้เป็นส่วนและไม่ปนเปื้อน	13 (10.2)	24 (18.8)	38 (29.7)	36 (28.1)	17 (13.3)	2.84 (1.180)	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม						2.90 (1.117)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.22 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการ

ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.90) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในระดับปานกลางอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 2.99) ไม่สามารถคัดแยกสัโมตามันคุณภาพและขนาดได้ (ค่าเฉลี่ย 2.87) และขาดความรู้เรื่อง วิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องให้เป็นสัดส่วน และไม่ปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 2.84)

ตารางที่ 4.23 ปัญหาการผลิตสัโมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา								
1. ไม่มีภาชนะบรรจุ หรือวัสดุที่ใช้รองสัโมที่เก็บเกี่ยวแล้ว	12 (9.4)	31 (24.2)	41 (32.0)	28 (21.9)	16 (12.5)	2.96 (1.159)	ปานกลาง	1
2. ขาดความรู้เรื่องการพัก การขนย้าย การเก็บรักษา และการขนส่งสัโมที่ถูกต้องวิธี	13 (10.2)	26 (20.3)	36 (28.1)	40 (31.3)	13 (10.2)	2.89 (1.152)	ปานกลาง	2
3. สถานที่พัก เก็บรักษา ไม่ถูกสุขลักษณะ	11 (8.6)	29 (22.7)	42 (32.8)	36 (28.1)	10 (7.8)	2.96 (1.082)	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวม						2.94 (1.131)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.23 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตสัโมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา พบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตสัโมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.94) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา ในระดับปานกลางอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีภาชนะบรรจุ หรือวัสดุที่ใช้รองสัโมที่เก็บเกี่ยวแล้ว (ค่าเฉลี่ย 2.96) สถานที่พัก เก็บรักษา ไม่ถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 2.96) และขาดความรู้เรื่องการพัก การขนย้าย การเก็บรักษา และการขนส่งสัโมที่ถูกต้องวิธี (ค่าเฉลี่ย 2.89)

ตารางที่ 4.24 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล								
1. ขาดความรู้เรื่องการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสมในช่วงก่อน ขณะและหลังการการใช้สารเคมี	11 (8.6)	34 (26.6)	42 (32.8)	30 (23.4)	11 (8.6)	3.03 (1.094)	ปานกลาง	3
2. ไม่มีอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลง	21 (16.4)	37 (28.9)	38 (29.7)	20 (15.6)	12 (9.4)	3.27 (1.189)	ปานกลาง	1
3. ผู้ผลิตส้มโอไม่ได้ตรวจสอบสภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	21 (16.4)	33 (25.8)	42 (32.8)	24 (18.8)	8 (6.3)	3.27 (1.134)	ปานกลาง	2
เฉลี่ยรวม						3.22 (1.139)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.24 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลในระดับปานกลางอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.27) ผู้ผลิตส้มโอไม่ได้ตรวจสอบสภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.27) และขาดความรู้เรื่องการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล ที่เหมาะสมในช่วงก่อน ขณะและหลังการการใช้สารเคมี (ค่าเฉลี่ย 3.03)

ตารางที่ 4.25 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ								
1. ไม่มีการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ	17 (13.3)	24 (18.8)	51 (39.8)	27 (21.1)	9 (7.0)	3.10 (1.100)	ปานกลาง	2
2. ไม่รู้วิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง	20 (15.6)	31 (24.2)	46 (35.9)	22 (17.2)	9 (7.0)	3.24 (1.128)	ปานกลาง	1
3. ไม่มีการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณและแหล่งขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้	17 (13.3)	26 (20.3)	43 (33.6)	29 (22.7)	13 (10.2)	3.04 (1.173)	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม						3.13 (1.133)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.25 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ พบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบในระดับปานกลางอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่รู้วิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.24) ไม่มีการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.10) และไม่มีการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณและแหล่งขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้ (ค่าเฉลี่ย 3.04)

ตารางที่ 4.26 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล								
1. เกษตรกรไม่สามารถติดต่ोज่าหน้าที่ได้	7 (5.5)	25 (19.5)	40 (31.3)	31 (24.2)	25 (19.5)	2.67 (1.158)	ปานกลาง	3
2. เกษตรกรไม่ได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่	8 (6.3)	26 (20.3)	36 (28.1)	42 (32.8)	16 (12.5)	2.75 (1.108)	ปานกลาง	2
3. เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือให้คำแนะนำการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้	10 (7.8)	28 (21.9)	35 (27.3)	43 (33.6)	12 (9.4)	2.85 (1.109)	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวม						2.76 (1.125)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.26 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล พบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลในระดับปานกลางอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือให้คำแนะนำการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้ (ค่าเฉลี่ย 2.85) เกษตรกรไม่ได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 2.75) และเกษตรกรไม่สามารถติดต่ोज่าหน้าที่ได้ (ค่าเฉลี่ย 2.67)

ตารางที่ 4.27 ปัญหาการผลิตสัมโธตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา จำนวน(ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล								
1.ไม่มีการแลกเปลี่ยน ความรู้ภายในกลุ่ม	9 (7.0)	34 (26.6)	45 (35.2)	29 (22.7)	11 (8.6)	3.01 (1.061)	ปานกลาง	4
2.ไม่ได้รับการฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติภายในแปลง	11 (8.6)	34 (26.6)	45 (35.2)	27 (21.1)	11 (8.6)	3.05 (1.082)	ปานกลาง	2
3.ไม่มีแปลงสาธิตเพื่อเป็น ตัวอย่างในพื้นที่	8 (6.3)	45 (35.2)	34 (26.6)	26 (20.3)	15 (11.7)	3.04 (1.132)	ปานกลาง	3
4.ขาดการศึกษาดูงาน นอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้และศึกษา ประสบการณ์ใหม่ ๆ	14 (10.9)	35 (27.3)	34 (26.6)	36 (28.1)	9 (7.0)	3.07 (1.131)	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวม						3.04 (1.102)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.27 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตสัมโธตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล พบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตสัมโธตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.04) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลในระดับปานกลางอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.07) ไม่ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติภายในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.05) ไม่มีแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.04)และไม่มี การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.01)

ตารางที่ 4.28 ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/ (ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการส่งเสริมแบบมวลชน								
1.ไม่ทราบว่ามีช่องทางใดบ้างในการรับความรู้	11 (8.6)	40 (31.3)	29 (22.7)	28 (21.9)	20 (15.6)	2.95 (1.228)	ปานกลาง	4
2.ข้อมูลที่ได้รับค่อนข้างเข้าใจยาก	13 (10.2)	38 (29.7)	32 (25.0)	27 (21.1)	18 (14.1)	3.01 (1.219)	ปานกลาง	3
3.ขาดการประชาสัมพันธ์ความรู้เป็นอย่างดี	11 (8.6)	37 (28.9)	44 (34.4)	21 (16.4)	15 (11.7)	3.06 (1.128)	ปานกลาง	2
4.ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการค้นหา	14 (10.9)	45 (35.2)	27 (21.1)	27 (21.1)	15 (11.7)	3.13 (1.210)	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวม						3.04 (1.196)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.28 ระดับปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า ในภาพรวมของปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.04) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็น ด้านการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับปานกลางอยู่ 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการค้นหา (ค่าเฉลี่ย 3.13) ขาดการประชาสัมพันธ์ความรู้เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย 3.06) ข้อมูลที่ได้รับค่อนข้างเข้าใจยาก (ค่าเฉลี่ย 3.01) และไม่ทราบว่ามีช่องทางใดบ้างในการรับความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.95)

ตารางที่ 4.29 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา ค่าเฉลี่ย/(ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	ความหมาย	อันดับ
ด้านการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี			
1.ด้านแหล่งน้ำ	3.40 (1.070)	ปานกลาง	1
2. พื้นที่ปลูก	3.20 (1.112)	ปานกลาง	3
3. วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร	3.18 (1.091)	ปานกลาง	4
4.การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	3.08 (1.126)	ปานกลาง	6
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	2.90 (1.117)	ปานกลาง	8
6. การพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา	2.94 (1.131)	ปานกลาง	7
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	3.22 (1.139)	ปานกลาง	2
8. การบันทึกข้อมูล	3.13 (1.133)	ปานกลาง	5
เฉลี่ยรวม	3.13 (1.115)	ปานกลาง	
ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี			
1.การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล	2.76 (1.125)	ปานกลาง	3
2.การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล	3.04 (1.102)	ปานกลาง	1
3.การส่งเสริมแบบมวลชน	3.04 (1.196)	ปานกลาง	2
เฉลี่ยรวม	3.08 (1.141)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.29 ระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ในภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตาม

มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.08) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีระดับปานกลาง 11 ประเด็น ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.40) สุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.22) พื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.20) วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.18) การบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.13) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.08) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.04) การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.04) การพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา (ค่าเฉลี่ย 2.94) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.90) และการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.76)

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.2.1 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตารางที่ 4.30 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านแหล่งน้ำ								
1. ควรแนะนำแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย	35 (27.3)	57 (44.5)	31 (24.2)	4 (3.1)	1 (0.8)	3.95 (0.845)	มาก	2
2. ควรมีหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร	35 (27.3)	61 (47.7)	30 (23.4)	2 (1.6)	0 (0.0)	4.01 (0.758)	มาก	1
ต่อการผลิตภาคการเกษตร								
3. ควรให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ	27 (21.1)	55 (43.0)	39 (30.5)	6 (4.7)	1 (0.8)	3.79 (0.857)	มาก	3
เฉลี่ยรวม						3.91 (0.820)	มาก	

ผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านแหล่งน้ำ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นด้านแหล่งน้ำในระดับมากอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ควรมีหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.01) ควรแนะนำแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็น

อันตราย (ค่าเฉลี่ย 3.95) และควรให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.79)

ตารางที่ 4.31 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
	จำนวน/(ร้อยละ)							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านพื้นที่ปลูก								
1. ควรให้ความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูกในการผลิตส้มโอ	26 (20.3)	55 (43.0)	39 (30.5)	7 (5.5)	1 (0.80)	3.77 (0.865)	มาก	3
2. ควรให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน	21 (16.4)	60 (46.9)	33 (25.8)	14 (10.9)	0 (0.00)	3.69 (0.876)	มาก	2
3. ควรให้ความรู้เรื่องวางแผนแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้อง	33 (25.8)	50 (39.1)	31 (24.2)	13 (10.2)	1 (0.80)	3.79 (0.969)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.75 (0.903)	มาก	

จากตารางที่ 4.31 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูก พบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านพื้นที่ปลูก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นด้านพื้นที่ปลูกในระดับมาก อยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ควรให้ความรู้เรื่องวางแผนแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.79) ควรให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน (ค่าเฉลี่ย 3.69) และควรให้ความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูกในการผลิตส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.77)

ตารางที่ 4.32 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/ร้อยละ					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านวัตถุดิบทรัพยากรทางการเกษตร								
1. ควรให้ความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร และการใช้ที่ถูกต้องและปลอดภัย	36 (28.1)	58 (45.3)	27 (21.1)	7 (5.5)	0 (0.0)	3.96 (0.846)	มาก	2
2. ควรมีการลงพื้นที่สุ่มตรวจ ผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	27 (21.1)	57 (44.5)	41 (32.0)	3 (2.3)	0 (0.0)	3.84 (0.778)	มาก	3
3. แนะนำวิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม	49 (38.3)	55 (43.0)	23 (18.0)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.19 (0.750)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						4.00 (0.791)	มาก	

จากตารางที่ 4.32 ระดับความต้องการข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวัตถุดิบทรัพยากรทางการเกษตร พบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวัตถุดิบทรัพยากรทางการเกษตร อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการข้อเสนอแนะประเด็นด้านวัตถุดิบทรัพยากรทางการเกษตรในระดับมาก อยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ แนะนำวิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.19) ควรให้ความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตร และการใช้ที่ถูกต้องและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.96) และควรมีการลงพื้นที่สุ่มตรวจ ผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 3.84)

ตารางที่ 4.33 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
	จำนวน/(ร้อยละ)							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว								
1. ควรให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม	30 (23.4)	66 (51.6)	30 (23.4)	2 (1.6)	0 (0.0)	3.97 (0.731)	มาก	2
2. ควรให้ความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่ม ตูแลต้นส้มโอ	26 (20.3)	67 (52.3)	29 (22.7)	6 (4.7)	0 (0.0)	3.88 (0.780)	มาก	5
3. ควรให้ความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น	39 (30.5)	65 (50.8)	21 (16.4)	3 (2.3)	0 (0.0)	4.09 (0.747)	มาก	1
4. ควรให้ความรู้ในการให้น้ำที่เหมาะสมในแต่ละระยะการเจริญเติบโต	29 (22.7)	67 (52.3)	30 (23.4)	2 (1.6)	0 (0.0)	3.96 (0.725)	มาก	4
5. ควรให้ความรู้ในการดูแลและบำรุงผลในแต่ละระยะการเจริญเติบโต	31 (24.2)	65 (50.8)	29 (22.7)	3 (2.3)	0 (0.0)	3.97 (0.752)	มาก	3
เฉลี่ยรวม						3.98 (0.747)	มาก	

จากตารางที่ 4.33 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวในระดับมากอยู่ 5 ประเด็น ได้แก่ ควรให้ความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.09)

ควรให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.97) ควรให้ความรู้ในการดูแลและบำรุงผลในแต่ละระยะการเจริญเติบโต (ค่าเฉลี่ย 3.97) ควรให้ความรู้ในการให้น้ำที่เหมาะสมในแต่ละระยะการเจริญเติบโต (ค่าเฉลี่ย 3.96) และควรให้ความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่งทรงพุ่ม ดูแลต้นส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.88)

ตารางที่ 4.34 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
	จำนวน/(ร้อยละ)							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว								
1.ควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ	27 (21.1)	61 (47.7)	36 (28.1)	4 (3.10)	0 (0.0)	3.87 (0.777)	มาก	1
และขนาด								
2.ควรให้ความรู้เรื่องคัดแยกส้มโอตามชั้นคุณภาพ	27 (21.1)	46 (35.9)	50 (39.1)	4 (3.1)	1 (0.8)	3.73 (0.856)	มาก	2
และขนาด								
3.ควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์ภาชนะบรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องให้เป็นที่สะอาดและไม่ปนเปื้อน	32 (25.0)	41 (32.0)	43 (33.6)	12 (9.4)	0 (0.0)	3.73 (0.945)	มาก	2
เฉลี่ยรวม						3.78 (0.859)	มาก	

จากตารางที่ 4.34 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในระดับมากอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 3.87) ควรให้ความรู้เรื่องคัดแยกส้มโอตามชั้นคุณภาพและขนาด

(ค่าเฉลี่ย 3.73) และควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องให้เป็นสัดส่วน และไม่ปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 3.73)

ตารางที่ 4.35 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา								
1. ควรมีภาชนะบรรจุหรือวัสดุที่ใช้รองส้มโอที่เก็บเกี่ยวแล้ว	27 (21.1)	48 (37.5)	35 (27.3)	17 (13.3)	1 (0.8)	3.65 (0.985)	มาก	2
2. ควรให้ความรู้เรื่องการพัก การขนย้าย การเก็บรักษา และการขนส่ง ส้มโอที่ถูกต้องวิธี	21 (16.4)	51 (39.8)	46 (35.9)	9 (7.0)	1 (0.8)	3.64 (0.867)	มาก	3
3. ควรให้ความรู้สถานที่พัก เก็บรักษาที่ถูกต้อง สุขลักษณะ	30 (23.4)	52 (40.6)	30 (23.4)	16 (12.5)	0 (0.0)	3.75 (0.956)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.68 (0.936)	มาก	

จากตารางที่ 4.35 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา พบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษาในระดับมากอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ควรให้ความรู้สถานที่พัก เก็บรักษาที่ถูกต้อง สุขลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ควรมีภาชนะบรรจุ หรือวัสดุที่ใช้รองส้มโอที่เก็บเกี่ยวแล้ว (ค่าเฉลี่ย 3.65) และควรให้ความรู้เรื่องการพัก การขนย้าย การเก็บรักษา และการขนส่งส้มโอที่ถูกต้องวิธี (ค่าเฉลี่ย 3.64)

ตารางที่ 4.36 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
	จำนวน/(ร้อยละ)								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล									
1. ควรให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสมในช่วงก่อน ขณะ และหลังการการใช้สารเคมี	34 (26.6)	49 (38.3)	40 (31.3)	5 (3.9)	0 (0.0)	3.88 (0.851)		มาก	2
2. ควรมีอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลง	45 (33.6)	48 (37.5)	22 (17.2)	8 (6.3)	7 (5.5)	3.88 (1.115)		มาก	2
3. ควรมีการตรวจสอบสภาพสำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	43 (33.6)	57 (44.5)	26 (20.3)	2 (1.6)	0 (0.0)	4.10 (0.772)		มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.95 (0.913)		มาก	

จากตารางที่ 4.36 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลในระดับมาก อยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการตรวจสอบสภาพสำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (ค่าเฉลี่ย 4.10) ควรให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสมในช่วงก่อน ขณะ และหลังการการใช้สารเคมี (ค่าเฉลี่ย 3.88) และควรมีอ่างล้างมือหรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.88)

ตารางที่ 4.37 ข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
	จำนวน/(ร้อยละ)								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
ด้านการบันทึกข้อมูล									
1. ควรให้ความรู้เรื่องการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ	34 (26.6)	48 (37.5)	37 (28.9)	6 (4.7)	3 (2.3)	3.81 (0.962)	มาก	3	
2. ควรแนะนำวิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง	34 (26.6)	54 (42.2)	29 (22.7)	8 (6.3)	3 (2.3)	3.84 (0.967)	มาก	2	
3. ควรให้ความรู้เรื่องการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณ และแหล่งขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้	34 (26.6)	53 (41.4)	32 (25.0)	9 (7.0)	0 (0.0)	3.88 (0.887)	มาก	1	
เฉลี่ยรวม						3.84 (0.939)	มาก		

จากตารางที่ 4.37 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูลพบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบันทึกข้อมูลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นด้านการบันทึกข้อมูลในระดับมากอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ควรให้ความรู้เรื่องการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณ และแหล่งขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้ (ค่าเฉลี่ย 3.88) ควรแนะนำวิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.84) และควรให้ความรู้เรื่องการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ (ค่าเฉลี่ย 3.81)

5.2.2 ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม

ตารางที่ 4.38 ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม แบบบุคคลต่อบุคคล

N = 128

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน/ร้อยละ					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.เกษตรกรสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ตลอด	28 (21.9)	55 (43.0)	35 (27.3)	8 (6.3)	2 (1.6)	3.77 (0.915)	มาก	3
2.เกษตรกรควรได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่	33 (25.8)	57 (44.5)	31 (24.2)	5 (3.9)	2 (1.6)	3.89 (0.889)	มาก	1
3.เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ควรถ่ายทอดหรือให้คำแนะนำการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่ผู้อื่นได้	30 (23.4)	51 (39.8)	41 (32.0)	6 (4.7)	0 (0.0)	3.82 (0.846)	มาก	2
เฉลี่ยรวม						3.83 (0.883)	มาก	

จากตารางที่ 4.38 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลพบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า มีประเด็นการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลในระดับมากอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรควรได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.89) เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ควรถ่ายทอดหรือให้คำแนะนำการผลิต

สัมพันธ์ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่ผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 3.82) และเกษตรกรสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ตลอด (ค่าเฉลี่ย 3.77)

ตารางที่ 4.39 ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม แบบกลุ่มบุคคล

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย		
	จำนวน(ร้อยละ)					S.D.	ความหมาย	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.ควรมีการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	33 (25.8)	47 (36.7)	37 (28.9)	10 (7.8)	1 (0.8)	3.79 (0.945)	มาก	3
2.ควรมีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติภายในแปลง	25 (19.5)	60 (46.9)	34 (26.6)	8 (6.3)	1 (0.8)	3.78 (0.859)	มาก	4
3.ควรมีแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่	32 (25.0)	56 (43.8)	29 (22.7)	8 (6.3)	3 (2.3)	3.83 (0.957)	มาก	1
4.ควรมีการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ	30 (23.4)	51 (39.8)	38 (29.7)	9 (7.0)	0 (0.0)	3.80 (0.882)	มาก	2
เฉลี่ยรวม						3.80 (0.911)	มาก	

จากตารางที่ 4.39 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตสัมพันธ์ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล พบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตสัมพันธ์ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล ในระดับมากอยู่ 4 ประเด็น ได้แก่ ควรมีแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.83) ควรมีการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.80) ควรมีการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.79) และควรมีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติภายในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.78)

ตารางที่ 4.40 ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม แบบมวลชน

N = 128

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วยข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
	จำนวน(ร้อยละ)								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1.ควรมีช่องทางการสื่อสารและรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ยูทูป แผ่นพับความรู้ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น	27	51	38	8	4	3.70 (0.977)		มาก	4
2. ควรเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกร	37	46	31	10	4	3.80 (1.045)		มาก	2
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ความรู้อย่างต่อเนื่อง	28	55	34	9	2	3.77 (0.926)		มาก	3
4. ควรมีการบริการด้านการค้นหาข้อมูล หรือการรับข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่าย	35	50	31	9	3	3.82 (0.992)		มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.77 (0.990)		มาก	

จากตารางที่ 4.40 ระดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า ในภาพรวมของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีประเด็นการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับมาก อยู่ 4 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการบริการด้านการค้นหาข้อมูล หรือการรับข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย 3.82) ควรเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.80) ควรมีการประชาสัมพันธ์ความรู้อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.77) และควรมีช่องทางการสื่อสารและรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ยูทูป แผ่นพับความรู้ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.70)

ตารางที่ 4.41 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

N = 128

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย ข้อเสนอแนะ ค่าเฉลี่ย/(ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน)	ความหมาย	อันดับ
ข้อเสนอแนะการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี			
1. ตำแหน่งน้ำ	3.91 (0.820)	มาก	4
2. พื้นที่ปลูก	3.75 (0.903)	มาก	7
3. วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร	4.00 (0.791)	มาก	1
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อน การเก็บเกี่ยว	3.98 (0.747)	มาก	2
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บ เกี่ยว	3.78 (0.859)	มาก	6
6. การพักผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและ เก็บรักษา	3.68 (0.936)	มาก	8
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	3.95 (0.913)	มาก	3
8. การบันทึกข้อมูล	3.84 (0.939)	มาก	5
เฉลี่ยรวม	3.86 (0.864)	มาก	
ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม			
1. การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล	3.83 (0.883)	มาก	1
2. การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล	3.80 (0.911)	มาก	2
3. การส่งเสริมแบบมวลชน	3.77 (0.990)	มาก	3
เฉลี่ยรวม	3.80 (0.928)	มาก	

จากตารางที่ 4.41 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ในภาพรวมข้อเสนอแนะการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86) และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ข้อเสนอแนะการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีระดับมากมี 8 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.00) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.98) สุขลักษณะส่วนบุคคล(ค่าเฉลี่ย 3.95) ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.91) การบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.84) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.78) พื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.75) และการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมากมี 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.83) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.80) และการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.77)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้เสนอประเด็น โดยจำแนกเป็น 3 ประเด็น คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ รายละเอียดดังนี้

1.สรุปการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี มีวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ดังนี้ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ความต้องการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ศึกษา

เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี 2565 กับสำนักงานเกษตรอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 128 ราย โดยศึกษาประชากรทั้งหมด

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกำหนดคำถาม คำตอบ ให้เลือกตอบ โดยเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pretest) กับเกษตรกรผู้ผลิตส้มโอที่มีลักษณะใกล้เคียงประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 ราย และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ผลการทดสอบดังนี้

1) ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.900

2) ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.958

3) ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.974

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี 2565 กับสำนักงานเกษตรอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 128 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตส้มโอ มาตรวจสอบความถูกต้อง บันทึกแยกหมวดหมู่ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

a. ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) **สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร** พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.5 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 57.49 ปี ร้อยละ 39.1 จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 82.0 มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ร้อยละ 39.9 เป็นกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 28.1 มีประสบการณ์ในการปลูกส้มโอเฉลี่ย 8.46 ปี ร้อยละ 46.4 ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP และร้อยละ 52.3 ได้รับการฝึกอบรม GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตร

2) **สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร** พบว่า เกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 3.38 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 3.07 ไร่ ร้อยละ 59.1 การถือครองที่ดินทางการเกษตรแบบเช่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.27 คน ปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ (รอบการผลิตปี 2564) เฉลี่ย 1,243.20 กิโลกรัม/ไร่ รายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ (รอบการผลิตปี 2564) เฉลี่ย 27,203 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตส้มโอในรอบปีที่ผ่านมา (รอบการผลิตปี 2564) เฉลี่ย 8,931.56 บาท/ไร่ ร้อยละ 92.9 ใช้แหล่งเงินทุนส่วนตัว

1.3.2 สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร

1) **สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร** สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.1 ปลูกส้มโอพันธุ์ทองดี ร้อยละ 100.0 มีแหล่งที่มาของต้นพันธุ์จากกิ่งตอน อายุส้มโอเฉลี่ย 13.90 ปี ร้อยละ 58.2 แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกส้มโอมาจากน้ำฝน ร้อยละ 55.2 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยกำหนดระยะปลูก (ระยะระหว่างต้น) ร้อยละ 28.2 มีการให้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ร้อยละ 34.4 ในช่วง 3 ปีแรกมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 50.2 มีการตัดแต่งกิ่งสม่ำเสมอตลอดปี ร้อยละ 27.0 พบโรคแคงเกอร์ ร้อยละ 40.4 พบหนอนชอนใบ ร้อยละ 64.1 ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง ร้อยละ 65.1 มีการเก็บเกี่ยวเมื่อส้มโอ

แก่จัด อายุประมาณ 7 เดือน ร้อยละ 40.4 มีการตัดแยกขนาดของผลส้มโอ ร้อยละ 60.8 จำหน่ายแบบเหมาสวน และร้อยละ 72.5 มาตรฐาน GAP เป็นมาตรฐานที่ผู้บริโภค พ่อค้าคนกลาง หรือลูกค้าต้องการ

1.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 50.00 มีความรู้ระดับปานกลาง ตอบถูกจำนวน 11-15 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 42.9 มีความรู้ระดับมาก ตอบถูก 16-20 ข้อ และร้อยละ 7.03 ตอบถูกจำนวน 6-10 ข้อ ตามลำดับ โดยจำนวนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด คือ ด้านแหล่งน้ำ ประเด็น ข้อที่ 2. แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายได้ (เฉลย : แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายไม่ได้) และข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ด้านแหล่งน้ำ ประเด็นข้อที่ 1. แหล่งน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อส้มโอ

1.3.4 ความต้องการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) การส่งเสริมการผลิตส้มโอ ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร สรุปภาพรวมของความต้องการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับความต้องการดังนี้ ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวและด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้านแหล่งน้ำ ด้านบันทึกข้อมูล ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา ด้านพื้นที่ปลูกตามลำดับ รายละเอียดดังนี้

(1) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีความต้องการ การส่งเสริมอันดับ 1 คือ ความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น และด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ประเด็นต้องการการตรวจสุขภาพ สำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(2) ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการทราบวิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม

(3) ด้านแหล่งน้ำ เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการความรู้จากหน่วยงานภาครัฐในการจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร

(4) การบันทึกข้อมูล เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการความรู้เรื่องการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่างๆในการผลิตส้มโอ

(5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องลักษณะ ไม่ปนเปื้อน

(6) การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการความรู้เรื่องการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษา และการขนส่งอย่างถูกวิธี

(7) พื้นที่ปลูก เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการความรู้เรื่องวางแผนผังแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี

2) ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ภาพรวมมีความต้องการ 3 วิธีอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน เรียงลำดับความต้องการ รายละเอียดดังนี้

(1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการความรู้และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่

(2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ

(3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูป

1.3.5 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สรุปภาพรวมปัญหาการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับความต้องการดังนี้ คือ (1) ด้านแหล่งน้ำ (2) ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (3) ด้านพื้นที่ปลูก (4) ด้านวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร (5) ด้านการบันทึกข้อมูล (6) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (7) ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา (8) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

(1) ด้านแหล่งน้ำ เกษตรกรมีปัญหาระดับมาก อันดับ 1 คือ ขาดหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร

(2) ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือไม่มีอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลง

(3) ด้านพื้นที่ปลูก เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ขาดความรู้เรื่องวางแผนแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้อง

(4) ด้านวัตถุดิบตรงทางการเกษตร เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือไม่มีการลงพื้นที่สำรวจ ผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(5) ด้านการบันทึกข้อมูล เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ไม่รู้วิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง

(6) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ขาดความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น

(7) ด้านการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ขาดความรู้เรื่องการพัก การขนย้าย การเก็บรักษา และการขนส่งส้มโอที่ถูกต้อง

(8) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ขาดความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกต้อง

2) ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร สรุปภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ประเด็น คือ (1) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (2) การส่งเสริมแบบมวลชน (3) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล ตามลำดับ รายละเอียดดังนี้

(1) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ขาดการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ๆ

(2) การส่งเสริมแบบมวลชน เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการค้นหา

(3) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือให้คำแนะนำการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้

1.3.6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) ข้อเสนอแนะการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน คือ (1) ด้านวัตถุ

อันตรายทางการเกษตร (2) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (3) ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (4) ด้านแหล่งน้ำ (5) ด้านการบันทึกข้อมูล (6) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (7) ด้านพื้นที่ปลูก (8) ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา ตามลำดับ รายละเอียดดังนี้

(1) ด้านวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรมีแนะนำวิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม

(2) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรให้ความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น

(3) ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรมีการตรวจสอบสุขภาพ สำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน

(4) ด้านแหล่งน้ำ เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรมีหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร

(5) ด้านการบันทึกข้อมูล เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรให้ความรู้เรื่องการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณ และแหล่งขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้

(6) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ

(7) ด้านพื้นที่ปลูก เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรให้ความรู้เรื่องวางแผนแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี

(8) ด้านการพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรให้ความรู้สถานที่พักเก็บรักษาที่ถูกสุขลักษณะ

2) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภาพรวมข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ (1) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (2) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (3) การส่งเสริมแบบมวลชน ตามลำดับ รายละเอียดดังนี้

(1) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ เกษตรกรควรได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่

(2) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรมีแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน บุคคล เกษตรกรมีความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก อันดับ 1 คือ ควรมีการบริการด้านการค้นหาข้อมูล หรือการรับข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่าย

2.อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

2.1 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 สภาพทางสังคม

1) เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.5 เป็นเพศชาย เนื่องจากข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอศรีมโหสถ เกษตรกรในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ ส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรเป็น เพศชาย ดังนั้นสอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นารีรัตน์ สิริสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตส้มโอ ร้อยละ 55.8 เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ สิริกาญจน์ สิงห์ทองชัย1 ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง2 และ นราธิป ภัคดีจันทร์3 (2562, น. 26) การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม: กรณีศึกษาห่วงโซ่การผลิตส้มโอในพื้นที่จังหวัดชัยนาท พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับณัฐวุฒิ จันทองและพหล ศักดิ์คะทนต์ (2562, น. 55) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 82.5 เป็นเพศชาย สอดคล้องกับธัญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย

2) อายุ พบว่า เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 57.49 ปี เนื่องจากเกษตรกรมีแนวโน้มเป็นผู้สูงอายุค่อนข้างมาก มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรจากการทอดจากบรรพบุรุษ และไม่มีทายาทมาสานต่อ ดังนั้นสอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นารีรัตน์ สิริสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร อายุเฉลี่ย 50.81 ปี สอดคล้องกับณัฐวุฒิ จันทองและพหล ศักดิ์คะทนต์ (2562, น. 55) พบว่า เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 56.25 ปี สอดคล้องกับธัญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีอายุในกลุ่มเฉลี่ย 53.7 ปี

3) ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 39.1 จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพราะครอบครัวมี

รายได้น้อยจำเป็นต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรม สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นารีรัตน์ สีระสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ สิริกาญจน์ สิงห์ทองชัย ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง และนราธิป ภักดีจันทร์ (2562, น. 26) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 21.5 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา สอดคล้องกับณัฐภูมิ จันทองและพหล ศักดิ์คะทัศน์ (2562, น. 55) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกร จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

4) *อาชีพหลัก* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 82.0 มีอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากสภาพพื้นที่เหมาะกับการทำการเกษตร ทำให้มีอาชีพเกษตรกรรมสืบทอดกันมา สอดคล้องกับ สิริกาญจน์ สิงห์ทองชัย ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง และ นราธิป ภักดีจันทร์ (2562, น. 26) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.5 ประกอบอาชีพปลูกส้มโอเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับนาง ผกาฟ้า ศจรวิสุวรรณ นางณฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-165) พบว่าเกษตรกรทั้งหมดไม่มีแผนเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคเกษตรให้เหตุผลว่า เป็นอาชีพหลักของครัวเรือนทั้งหมด

5) *การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 39.9 เป็นกลุ่มแปลงใหญ่ เนื่องจากเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อบริหารจัดการด้านการเกษตรร่วมกัน โดยวิธีการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตด้านเกษตร ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ดังนั้นสอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 93.7 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

6) *ประสบการณ์ในการปลูกส้มโอ* พบว่า เกษตรกร มีประสบการณ์ในการปลูกส้มโอ เฉลี่ย 8.46 ปี เนื่องจากเกษตรกรมีการสืบทอดการปลูกส้มโอมาเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดความชำนาญในการปลูกส้มโอ ดังนั้น สอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรประสบการณ์ปลูกส้มโอเฉลี่ย 6.64 ปี สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นารีรัตน์ สีระสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร มีประสบการณ์ในการปลูกส้มโอเฉลี่ย 8.76 ปี

7) *การได้รับการรับรองมาตรฐาน* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 46.4 ได้รับรองมาตรฐาน GAP เนื่องจากเกษตรกรมีแนวทางในการผลิตส้มโอเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี และปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด ร้อยละ 45.0 ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากเกษตรกรบางรายยังขาดคุณสมบัติในการผลิตส้มโอให้ตรงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 8.6 ได้รับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เนื่องจากเกษตรกรต้องการเพิ่มมูลค่าของส้มโอ และสร้างความเชื่อมั่นทางการตลาด สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศจรวิสุวรรณ

นางณฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-175) พบว่า ส้มโอเป็นพืช GI (Geographical Indication) สินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้กับหลายจังหวัด

8) หน่วยงานที่ได้รับการฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.3 ได้รับการฝึกอบรมจากกรมส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 47.7 ได้รับการฝึกอบรมจากกรมวิชาการเกษตร ตามลำดับ เนื่องจากเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรลงพื้นที่ให้ความรู้ คำแนะนำและตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นให้กับเกษตรกรที่ขอรับรองมาตรฐาน GAP สอดคล้องกับสิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง และนราธิป ภัคดีจันทร์ (2562, น. 27) พบว่า ภาครัฐส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ให้ได้ตามมาตรฐาน GAP สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรีสสุวรรณ นางณฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-179) พบว่า ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญโดยการส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกให้มากขึ้น เป็นการผลิตส้มโอให้ปลอดภัยและมีคุณภาพตามระบบ GAP

2.1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1) พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พบว่า เกษตรกร มีพื้นที่เฉลี่ย 3.38 ไร่ เนื่องจากสภาพพื้นที่ในอำเภอศรีโสตถุเหมาะกับการทำการเกษตร สอดคล้องกับณัฐภูมิ จันทองและพหล ศักดิ์คะทัศน์ (2562, น. 55) พบว่า เกษตรกร มีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 3.20 ไร่ สอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 5.66 ไร่ แตกต่างกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 12.53 ไร่

2) พื้นที่ปลูกส้มโอ พบว่า เกษตรกร มีพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 3.07 ไร่ เนื่องจากสภาพพื้นที่ และดินมีความเหมาะสมในการปลูกส้มโอ สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นารีรัตน์ สีระสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร มีพื้นที่การปลูกส้มโอเฉลี่ย 4.49 ไร่ สอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกร มีพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 3.95 ไร่ สอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า มีพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ เฉลี่ย 5.44 ไร่

3) การถือครองที่ดินทางการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 59.1 เป็นพื้นที่เช่า เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในการดูแลของวัด มีการทำสัญญาเช่าสืบทอดกันเป็นเวลานาน ไม่สามารถถือครองสิทธิ์เป็นที่ดินของตนเองได้ ดังนั้นไม่สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นารีรัตน์ สีระสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 63.2 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง สอดคล้องกับ สิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง และ นราธิป ภัคดีจันทร์

(2562, น. 26) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.0 มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นพื้นที่เช่า ตามระบบ GAP ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เป็นของตนเองเฉลี่ย 9.76 ไร่

4) จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.27 คน เนื่องจากพื้นที่ในการเพาะปลูกส้มโอมีอย่างจำกัด สามารถใช้แรงงานในครัวเรือนในการบริหารจัดการแปลง สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นาริรัตน์ สีระสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร มีแรงงานในการผลิตส้มโอเฉลี่ย 2.03 คน สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 97) พบว่า เกษตรกร มีแรงงานในครัวเรือน 2.46 คน สอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า มีจำนวนแรงงานในการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่เฉลี่ย 2.11 คน

5) ปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ (รอบการผลิตปี 2564) พบว่า เกษตรกรมีปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอเฉลี่ย 1,243.20 กิโลกรัม/ไร่ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 98) พบว่า เกษตรกรมีผลผลิตส้มโอเฉลี่ย 951.50 กิโลกรัมต่อไร่ สอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า มีจำนวนผลผลิต 1,315 กิโลกรัม/ไร่

6) รายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ (รอบการผลิตปี 2564) พบว่า เกษตรกร มีรายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ เฉลี่ย 27,203.00 บาท/ไร่ เนื่องจากเกษตรกรนิยมขายส้มโอให้กับล้ง หรือพ่อค้าคนกลาง ทำให้ไม่มีอำนาจกำหนดราคาสินค้าเอง ไม่สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นาริรัตน์ สีระสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 68) พบว่า เกษตรกร มีรายได้จากการปลูกส้มโอต่อปีเฉลี่ย 225,712.50 บาท สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล. (2560, น. 98) พบว่า รายได้จากการปลูกส้มโอเฉลี่ย 39,408.00 บาทต่อไร่ สอดคล้องกับนางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า มีรายได้จากการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่เฉลี่ย 38,141.22.00 บาท/ไร่

7) ต้นทุนการผลิตส้มโอ (รอบการผลิตปี 2564) พบว่า เกษตรกร มีต้นทุนการผลิต ส้มโอ เฉลี่ย 8,931.56 บาท / ไร่ เนื่องจากมีต้นทุนจากค่าปุ๋ยเคมีที่ราคาสูงและต้องซื้อน้ำเพื่อรดต้นส้มโอในช่วงที่ปริมาณน้ำในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการให้น้ำของส้มโอ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล.(2560, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 8,323.39 บาทต่อไร่ สอดคล้องกับ นางสาวมาติกา สามลปาน (2560, น. 167) พบว่า มีรายจ่ายจากการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่เฉลี่ย 5,460.41บาท/ปี/ไร่ ไม่สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศจรัส สุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560 , น. 3-148) พบว่า ส้มโอพันธุ์ทับทิมสยาม มีต้นทุนทั้งหมดไร่ละ 16,102.86 บาท เป็นต้น ทุนผันแปรไร่ละ 12,747.18 บาท และต้นทุนคงที่ไร่ละ 3,355.68 บาท

8) แหล่งเงินทุน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 92.9 จากทุนส่วนตัว เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกส้มโอสูงทำให้สามารถวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเงินทุนส่วนตัวที่มีอยู่ในการลงทุนปลูกส้มโอได้ ประกอบกับเกษตรกรมีอายุสูงจึงไม่สามารถกู้ยืมเงินได้ตามเงื่อนไขของสินเชื่อ สอดคล้องกับ สิริกาญจน์ สิงห์ทองชัย ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง และ นราธิป ภัคคีจันทร์ (2562, น. 26) พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยเงินทุนของตัวเองเป็นหลัก

2.2 สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร

2.2.1 สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร

1) พันธุ์ส้มโอที่ปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.1 ปลูกส้มโอพันธุ์ทองดี เนื่องจากส้มโอพันธุ์ทองดี เป็นที่นิยมของตลาดในการส่งออก สอดคล้องกับ แนะนำขั้นตอนการปลูกส้มโอพันธุ์ “ทองดี” (2565, 25 สิงหาคม) ส้มโอพันธุ์ “ทองดี” เป็นส้มโอสายพันธุ์หนึ่งที่ดูแลง่าย มีข้อดีคือ เมื่อแก่ใกล้เก็บเกี่ยวก็ไม่ใช่หัวข้าวสารเร็ว สอดคล้องกับสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 8) ส้มโอพันธุ์ทองดี เป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครปฐม มีรสชาติที่หวานอร่อย สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรีสสุวรรณ นางณฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-175) พบว่า ประเทศไทยมีพันธุ์ส้มโอหลายพันธุ์ที่มีคุณภาพดีตรงกับความต้องการสำหรับการบริโภค ได้แก่ พันธุ์ขาวทองดี พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง พันธุ์ขาวใหญ่ พันธุ์ขาวแดงกวาง และพันธุ์ทับทิมสยาม เป็นต้น

2) แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีแหล่งที่มาของต้นพันธุ์จากกิ่งตอน เนื่องจากกิ่งตอนมีราคาถูก ออกรากเร็ว สามารถให้ผลผลิตได้ในระยะเวลาสั้น ต้นที่ได้ไม่กลายพันธุ์ สอดคล้องกับมนตรี ตรีขารี (2565) พบว่า ส้มโอที่ปลูกจากกิ่งตอนจะออกดอกทุกปี สอดคล้องกับเทคโนโลยีเกษตร (2563) พบว่า กิ่งพันธุ์ส้มโอที่เกษตรกรจะนำมาปลูก ควรเป็นกิ่งที่ขยายพันธุ์มาจากแม่พันธุ์ส้มโอที่มีลักษณะแข็งแรง ให้ผลดก รสชาติดี และไม่เป็นโรคไวรัสทริสเทซาหรือโรคกรีนนิ่ง สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศรจรีสสุวรรณ นางณฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-175) พบว่ามีการขยายพันธุ์โดยการตอนกิ่ง หากต้นแม่พันธุ์เป็นต้นที่สมบูรณ์ยิ่งจะทำให้การขยายพันธุ์ได้เป็นจำนวนมากและมีต้นพันธุ์ที่สมบูรณ์

3) อายุของต้นส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 23.4 อายุส้มโอ 6-10 ปี เนื่องจากเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนต้นพันธุ์ที่อายุมาก และให้ผลผลิตน้อย สอดคล้องกับ มนตรี ตรีขารี (2565) พบว่า ส้มโอโตเต็มที่อายุ 10 ปี ไร่ผลผลิตต่อต้น ประมาณ 200 ผล สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรีสสุวรรณ นางณฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-106) พบว่า ช่วงอายุส้มโอที่ให้ผลผลิตแล้วในภาพรวมทั้งประเทศ พบว่า ช่วงอายุ 4-7 ,8-15 และ 16-20 ปี

4) แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 58.2 มีการใช้น้ำจากน้ำฝน รองลงมา ร้อยละ 29.5 มีการใช้น้ำจากบ่อบาดาล ร้อยละ 8.2 มีการใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้น ร้อยละ 2.7 มีการใช้น้ำสระน้ำ และร้อยละ 1.4 มีการใช้น้ำจากแม่น้ำ/คลองสาธารณะ ตามลำดับ เนื่องจากพื้นที่การเกษตรของอำเภอศรีโสต ไม่มีระบบชลประทานและคลองส่งน้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนตามฤดูในการผลิตส้มโอ ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล (2560, น.52) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.8 ใช้แหล่งน้ำในการผลิตส้มโอจากบ่อบาดาล

5) การเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.2 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยกำหนดระยะปลูก (ระยะระหว่างต้น) รองลงมา ร้อยละ 17.6 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน ร้อยละ 17.1 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยปรับพื้นที่ภายในแปลง และร้อยละ 10.0 มีการเตรียมพื้นที่ปลูกโดยการจัดทำระบบให้น้ำ ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรมีวางแผนการการเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูกได้อย่างเหมาะสม เพื่อง่ายต่อการจัดการดูแลแปลงส้มโอให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 15) พบว่า ปลูกระยะระหว่างแถวและต้น 8×8 เมตร สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศรจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560 , น.8) พบว่า พื้นที่ลุ่มระยะปลูกแถวและต้น 8x6 เมตร

6) การใส่ปุ๋ย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 28.2 มีการให้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 รองลงมา ร้อยละ 26.7 มีการให้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ร้อยละ 24.9 มีการให้ ปุ๋ยสูตร 8-24-24 และร้อยละ 20.2 มีการให้ปุ๋ยคอก ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรมีการใส่ปุ๋ย เพื่อบำรุงธาตุอาหารตามระยะความเหมาะสมของต้นโอ และเพิ่มผลผลิต สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล (2560, น.96) พบว่า การจัดการปุ๋ย เพื่อผลผลิตที่มีคุณภาพ ผลอายุ 1-2 เดือนใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 จำนวน 1-2 กิโลกรัม หวานใต้ทรงพุ่ม ผลอายุ 3.5-4.5 เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 จำนวน 1-2 กิโลกรัม สอดคล้องกับ มนตรี ตรีชาวี.(2565) การใส่ปุ๋ย ในช่วงแรกปลูกไป 1 เดือน จะใส่ปุ๋ยคอก ชีวมูล ขี้วัว หรือขี้ไก่ก็ได้ ใส่เดือนละครั้ง ครั้งละประมาณ 1 กำมือ และใส่ปุ๋ยเคมี สูตรเสมอ 15-15-15 หรือ 16-16-16 ก็ได้ ใส่พอประมาณ

7) วิธีการให้น้ำ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.4 ในช่วง 3 ปีแรกมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา ร้อยละ 34.1 มีการงดการให้น้ำก่อนส้มโอออกดอก 1-2 เดือน และร้อยละ 31.5 มีการลดปริมาณการให้น้ำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต เนื่องจากเกษตรกรมีการให้น้ำตามระยะความเหมาะสมของต้นโอ และเพิ่มผลผลิต สอดคล้องกับ มนตรี ตรีชาวี (2565) พบว่า รดน้ำโดยใช้ระบบสปริงเกอร์ ช่วงแรก ๆ เปิดทุกวัน วันละประมาณครึ่งชั่วโมง รดน้ำในตอนเย็น สอดคล้องกับ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 15) พบว่า การให้น้ำในระยะที่ปลูกส้มโอใหม่ ต้องหมั่นให้น้ำสม่ำเสมอ จนกว่าจะตั้งตัวได้ เมื่อส้มโอเจริญเติบโตดีแล้วให้น้ำเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศรจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่อง

แล้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560,น.9) พบว่า ส้มโออายุ 4 ปี เริ่มให้ผลผลิต ควรดให้น้ำ 15-30 วันก่อนออกดอก เพื่อให้ส้มโอออกดอกและติดผลได้ดี ไม่แตกยอดอ่อน

8) การตัดแต่งกิ่ง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 50.2 มีการตัดแต่งกิ่งสม่ำเสมอตลอดปี รองลงมา ร้อยละ 49.8 เริ่มตัดแต่งกิ่งหลังจากปลูกส้มโอแล้ว 1 ปี ตามลำดับ เนื่องการลดปริมาณกิ่งที่ไม่สมบูรณ์ ลดโรคและแมลงศัตรูพืช ช่วยทำให้ลำต้นแข็งแรง เพิ่มโอกาสและประสิทธิภาพในการออกดอกดีให้ดีขึ้น สอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า การตัดแต่งผล มีการตัดแต่งผลที่มีขนาดเล็กบิดเบี้ยว และขนาดเล็กกว่ารุ่นเดียวกัน ผลที่มีโรคแมลงทำลายทิ้ง สอดคล้อง มนตรี ตรีซารี(2565) ถ้าดูแลให้ดี มีการตัดแต่งกิ่งทุกปี บำรุงทุกปี สามารถเก็บผลผลิตได้ยาวนานถึง 30 ปี สอดคล้องกับธาวิดา ศิริสัมพันธ์(2566, 1 สิงหาคม) พบว่า ตัดแต่งกิ่ง จะไม่ปล่อยให้ใบหล่นลงมาทับถมที่โคนต้นเยอะ เพราะจะเป็นแหล่งสะสมโรคและแมลง

9) โรคที่พบในการผลิตส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 27.0 พบโรคแคงเกอร์ รองลงมา ร้อยละ 25.2 พบโรคยางไหล ร้อยละ 24.7 พบโรคราดำ และร้อยละ 23.1 พบโรครากเน่าโคนเน่า ตามลำดับ เนื่องจากในช่วงฤดูบรเวณสวนส้มโอจะมีอากาศชื้นทำให้เกิดการเจริญของเชื้อแบคทีเรียเข้าทำลายใบ กิ่ง และผลอ่อนของส้มโอ ทำให้พบโรคแคงเกอร์มากที่สุด สอดคล้องกับ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 17) พบว่า โรคส้มโอเป็นปัญหาสำคัญในการผลิต ซึ่งโรคที่สำคัญในการส่งออกคือ แคงเกอร์ สอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า การจัดการโรคและแมลงศัตรูส้มโอที่สำคัญ ได้แก่ กำจัดเพลี้ยไฟด้วยสารเคมีชื่อ อิมิดาโคลพิด และอะบาเม็กติน อัตรา 10 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร โรคแคงเกอร์ใช้สารคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ อัตรา 40-60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ทุกๆ 7-10 วัน และหนอนชอบใบใช้สารเคมีอะบาเม็กติน อัตรา 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

10) แมลงศัตรูพืชที่พบในการผลิตส้มโอ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 40.4 พบหนอนชอบใบ รองลงมา ร้อยละ 39.1 พบเพลี้ยไฟ ร้อยละ 14.8 พบไรแดง ร้อยละ 5.7 พบไรสนิม ตามลำดับ เนื่องจากในช่วงอากาศร้อนชื้น เกษตรกรมักพบการระบาดของหนอนชอบใบ ส้มโอ เข้าไปทำลายกัดกินเนื้อเยื่อ ภายใต้วงใบอ่อนและยอดอ่อน และส่งผลให้ใบหงิกงอ แห้งและไม่สามารถสังเคราะห์แสงได้ โดยใบร่วงก่อนกำหนด และรอยแผลเป็นช่องเชื้อโรคต่อไป สอดคล้องกับสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 20) พบการเข้าทำลายของแมลงศัตรูที่สำคัญทุกระยะ โดยระยะแตกใบอ่อน มีการเข้าทำลายของหนอนชอบใบส้ม และเพลี้ยไฟ ระยะออกดอก ติดผลอ่อน มีการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟ สอดคล้องกับ ธาวิดา ศิริสัมพันธ์.(2566, 1 สิงหาคม) พบว่า โดยแมลงศัตรูพืชที่พบเจอหลัก ๆ คือ เพลี้ยไฟ ไรแดง ในช่วงติดดอก และส้มโอกำลังติดผลอ่อน

11) *วิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลง* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 64.1 ใช้สารเคมี ร้อยละ 29.7 ใช้แบบผสมผสานและร้อยละ 6.2 ใช้ชีววิธี ตามลำดับ เนื่องเกษตรกรสามารถเลือกวิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลงตามความเหมาะสมของสถานการณ์การระบาดของสอดคล้องกับชาวิตา ศิริสัมพันธ์.(2566, 1 สิงหาคม) พบว่า ใช้วิธีป้องกันและกำจัดด้วยการฉีดพ่นสารกำจัดเพลี้ยไฟ ทุก 2 อาทิตย์ สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นารีรัตน์ สีระสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 69) พบว่า มีการปฏิบัติการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานระดับปานกลาง สอดคล้องกับสิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง และนราธิป ภัคดีจันทร์ (2562, น.21) พบว่า มีการระบาดของแมลงศัตรูพืชส้มโอ เกษตรกรชาวสวนต้องพ่นสารเคมีกำจัดแมลงอย่างต่อเนื่อง

12) *การเก็บเกี่ยวผลผลิต* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.1 มีการเก็บเกี่ยวเมื่อส้มโอแก่จัด อายุประมาณ 7 เดือน รองลงมา ร้อยละ 30.2 ใช้กรรไกรตัดหนีบผลไม้ด้ามยาว และร้อยละ 4.8 มีการใช้กรรไกรตัดที่ขั้วผลผลิต ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรมีการเก็บเกี่ยวส้มโอตามระยะเวลาที่เหมาะสม ใช้วิธีการเก็บเกี่ยวที่มีคุณภาพ ทำให้ได้ส้มโอที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด สอดคล้องกับธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า มีการเก็บเกี่ยวผลเมื่ออายุ 6.5-7 เดือน สอดคล้องกับสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (2565, น. 17) พบว่า ผลส้มโอแก่เก็บเกี่ยวได้เหมาะสมต่อการบริโภคสดมีอายุ 6 เดือนครึ่ง ถึง 7 เดือนครึ่งหลังติดผล สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 9) พบว่า เก็บผลผลิตหลังดอกบาน 6.5-7.5 เดือน ถ้าเก็บผลอายุมากขึ้นคุณภาพของเนื้อส้มโอจะลดลง เนื้อจะแข็งร่วนคล้ายข้าวสาร

13) *การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 40.4 มีการคัดแยกขนาดของผลส้มโอ รองลงมา ร้อยละ 39.1 มีการแยกส้มโอที่มีตำหนิออก ร้อยละ 14.0 มีการทำความสะอาดผลส้มโอก่อนการจำหน่าย และร้อยละ 5.7 มีบรรจุภัณฑ์ใส่ผลส้มโอตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวได้ถูกวิธี สอดคล้องกับ ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า ภาชนะที่ส้มส้มโอทำจากวัสดุไม่ก่อการปนเปื้อน มีการคัดแยกขนาดตามข้อตกลงของลูกค้า สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 10) พบว่า คัดขนาดคุณภาพส้มโอตามมาตรฐานส้มโอหรือตามความต้องการของตลาด

14) *ช่องทางการจำหน่าย* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.8 จำหน่ายแบบเหมาสวน รองลงมา ร้อยละ 26.2 จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 9.2 จำหน่ายส้มโอให้กับผู้บริโภคเอง ร้อยละ 3.8 จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย กระจายผลผลิตในแต่ละฤดูกาลผลิต สอดคล้องกับ ชาวิตา ศิริสัมพันธ์ (2566, 1 สิงหาคม) พบว่า ที่ผ่านมามีพ่อค้าแม่เก็บผลผลิตส่งถึงมือลูกค้า ในอำเภอเวียงแก่นเป็น

หลัก จนมาถึงปัจจุบันตนเองได้มีการขยายช่องทางการขายให้มากขึ้น โดยการผลิตส้มโอเกรดพรีเมียมส่งขายตลาดออนไลน์เพื่อสร้างมูลค่า และเปิดรับพ่อค้าแม่ค้าให้เข้ามาซื้อถึง สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศรจรัสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560 , น.2-70) พบว่า การจำหน่ายส้มโอของเกษตรกรส่วนใหญ่จะขายให้แก่พ่อค้าคนกลางที่เข้าไปรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร

15) *มาตรฐานที่ผู้บริโภค พ่อค้าคนกลาง ล้ง หรือลูกค้าต้องการ* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 72.5 ต้องการมาตรฐาน GAP ร้อยละ 14.6 ต้องการเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 7.6 สิ่งต้องการบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI และร้อยละ 5.3 ต้องการมาตรฐาน Q ตามลำดับ เนื่องจากผู้บริโภคต้องการความมั่นใจว่าส้มโอมีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 50.0 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 14.65 ข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด คือ ด้านแหล่งน้ำ ประเด็น ข้อที่ 2. แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายได้ (เฉลย : แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายไม่ได้ และข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ด้านแหล่งน้ำ ประเด็น ข้อที่ 1. แหล่งน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อส้มโอ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องน้ำที่ใช้การปลูกส้มโอ ต้องมาจากแหล่งน้ำที่มีสภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อผลผลิต ซึ่งพื้นที่ปลูกส้มโออำเภอศรีมโหสถไม่อยู่ในเขตอุตสาหกรรม ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย ไม่สอดคล้องกับ นายปริญญา ลำคำ (2565, น. 88) พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีระดับความรู้เฉลี่ย 10.85 สอดคล้องกับ นายอภิวัฒน์ จตุรัส (2564, น. 95) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.0 มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่และน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าว GAP ต้องไม่อยู่ในแหล่งอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตรายและจุลินทรีย์และหากอยู่ในสภาพเสี่ยง ต้องมีการตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพ

2.4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.4.1 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร มีระดับความต้องการระดับมาก 8 ประเด็น การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว สุขลักษณะส่วนบุคคล วัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้านแหล่งน้ำ การบันทึกข้อมูล การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา พื้นที่ปลูก ตามลำดับ เนื่องจากตลาดต้องการส้มโอ

ที่มีลักษณะผิวสวย ไม่มีตำหนิ ทำให้เกษตรกรมีความต้องการการป้องกันและกำจัดโรค แมลงศัตรูพืชในแปลงปลูกส้มโอมากขึ้น จึงควรมีการถ่ายทอดความรู้ในด้านการป้องกันและกำจัดโรค แมลงศัตรูพืชโรคที่สำคัญของส้มโอ เพื่อให้มีกระบวนการผลิตส้มโอที่ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับ เสवालักษณ์ ธนาภิวัฒน์ นารีรัตน์ สีระสาร และจรรยา สิงห์คำ (2565, น. 66) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ระดับมาก สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-159) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอของภาคตะวันออก มีความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐทั้งหมด โดยเกษตรกรทั้งหมดต้องการให้ประกันราคา รองลงมา จัดหาปัจจัยการผลิตราคาถูก และส่งเสริมและนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช คิด เป็นร้อยละ 64.2 และ 21.4 ตามลำดับ

2.4.2 ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร มีความต้องการระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล การส่งเสริมแบบมวลชน ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรต้องความรู้จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการผลิตส้มโอ ต้องการการศึกษาดูงานนอกพื้นที่ และใช้เทคโนโลยีในสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อนำองค์ความรู้ ทักษะ มาพัฒนาต่อยอดและปรับใช้การผลิตส้มโอ สอดคล้องกับ สิริกาญจน์ สิงห์ทองชัย ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง และนราธิป ภัคดีจันทร์ (2562, น. 21) พบว่า วิธีการส่งเสริมในรูปแบบทัศนศึกษาหรือฝึกปฏิบัติหรือสาธิตวิธีการในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 สอดคล้องกับ รัชฎ์รัตน์ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 100) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมระดับมากในรูปแบบทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติ สาธิต และการบรรยาย

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) **ปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** พบว่าเกษตรกร มีปัญหาในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับปานกลาง 8 ประเด็น ได้แก่ คือ ด้านแหล่งน้ำ สุขลักษณะส่วนบุคคล พื้นที่ปลูก วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร การบันทึกข้อมูล การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนในการผลิตส้มโอ มีฝนทิ้งช่วง และพื้นที่ปลูกส้มโอไม่อยู่ในเขตชลประทานทำให้เกิดปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูผลิตส้มโอ สอดคล้องกับ สิริกาญจน์ สิงห์ทองชัย ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง และนราธิป ภัคดีจันทร์ (2562, น. 27) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

สอดคล้องกับ ธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 96) พบว่า ปัญหาการผลิตส้มโอของเกษตรกรที่พบในระดับปานกลาง คือ แหล่งน้ำไม่เพียงพอ ดินขาดความสมบูรณ์ แรงงานในการผลิตส้มโอ ความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง การขายผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ เกษตรกรเขียนหนังสือไม่เป็นการบันทึกที่สม่ำเสมอ สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-154) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอของภาคตะวันออก ประสบปัญหาทางด้านการผลิตทั้งหมด สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-178) พบว่า หากทำการปลูกส้มโอในพื้นที่ที่มีการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว ก็มีความเสี่ยงในการขาดแคลนน้ำ

2) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมความต้องการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร มีวิธีการส่งเสริมความต้องการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล การส่งเสริมแบบมวลชน การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้หรือให้คำแนะนำการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้ให้กับผู้อื่นได้ ขาดการศึกษาดูงานนอกพื้นที่ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการค้นหาเนื่องจากเกษตรกรเป็นผู้สูงวัย และส่วนใหญ่ไม่ถนัดในการใช้เทคโนโลยี

2.5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ข้อเสนอแนะการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก 8 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว สุขลักษณะส่วนบุคคล ด้านแหล่งน้ำ การบันทึกข้อมูล การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พื้นที่ปลูก พื้นที่ปลูกการพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องการป้องกันจัดการ ศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม รวมถึงการใช้สารเคมีที่เหมาะสมถูกวิธี ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์การระบาด สอดคล้องกับ ธรรมนูญ ภัทรชนนวรพล (2560, น. 99) พบว่า เกษตรกรยังคงประสบปัญหาเรื่องโรคและแมลงศัตรูส้มโอ เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องปุ๋ยเคมี เรื่องการป้องกันและการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง ถูกวิธี สอดคล้องกับ นางผกาฟ้า ศจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น.3-176) เกษตรกรขาดความรู้ด้านการจัดการระบบการผลิต เช่นด้านการจัดการดินและปุ๋ยโรคและแมลง การจัดการน้ำที่เหมาะสม การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต

2) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร มีข้อเสนอแนะด้านรูปแบบการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล การส่งเสริมแบบมวลชน ตามลำดับ เกษตรกรควรได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและตรวจประเมินแปลงต้นอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับนางผกาฟ้า ศจรีสสุวรรณ นางณัฐมน ผ่องแผ้ว นางสาวนรินทร์พร นาเมือง (2560, น. 3-179) พบว่า ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญโดยการส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกให้มากขึ้นเป็นการผลิตส้มโอให้ปลอดภัยและมีคุณภาพตามระบบ GAP

3. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่มีแนวทางเลือกใช้วิธีการส่งเสริมให้เหมาะสมกับเกษตรกร และสถานการณ์การผลิตส้มโอในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จากการศึกษา พบว่า

- 1) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ การจัดการคุณภาพการในกระบวนการผลิต
- 2) เกษตรกรมีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อระดับมากด้านการผลิต คือ แหล่งน้ำ ที่ไม่เพียงพอต่อการผลิตส้มโอ ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขเนื่องจากพื้นที่อำเภอศรีมโหสถไม่มีระบบชลประทานและแหล่งน้ำที่เพียงพอ จึงต้องมีวิธีในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่อย่างเหมาะสม
- 3) เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะระดับมาก คือ ด้านวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้วิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสมและวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ และมีอีกหลายประเด็นดังที่เสนอแนะตามข้อค้นพบดัง

ตารางที่ 5.1 สรุปความต้องการ ปัญหา ข้อเสนอแนะและวิธีการส่งเสริม จากผลการวิจัยการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

ประเด็นมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ความต้องการส่งเสริม	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1.แหล่งน้ำ	ต้องการความรู้จากหน่วยงานภาครัฐในการจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร	ขาดหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร	ควรมีหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร
2.พื้นที่ปลูก	ต้องการความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน	ขาดความรู้เรื่องวางแผน จัดทำแปลงที่ถูกวิธี	ควรให้ความรู้เรื่องวางแผน จัดทำแปลงที่ถูกวิธี
3.วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	ต้องการทราบวิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม	ไม่มีการลงพื้นที่สำรวจผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ
4.การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	ต้องการความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น	ขาดความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น	ควรให้ความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น
5.การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	ต้องการความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ ไม่ปนเปื้อน	ขาดความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ	ควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ
ประเด็นมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ความต้องการส่งเสริม	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
6. การพักผลผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา	ต้องการความรู้เรื่องการผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษา และการขนส่งอย่างถูกวิธี	ไม่มีภาชนะบรรจุ หรือวัสดุที่ใช้รองส้มโอที่เก็บเกี่ยวแล้ว	ควรให้ความรู้สถานที่พัก เก็บรักษาที่ถูกสุขลักษณะ
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	ต้องการการตรวจสุขภาพสำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ไม่มีอ่างล้างมือ หรือสุขาเพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลง	ควรมีการตรวจสุขภาพสำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

8.การบันทึกข้อมูล	ต้องการความรู้เรื่องการการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ	ไม่รู้วิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง	ควรให้ความรู้เรื่องการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณและแหล่งขาย เพื่อตามสอยย้อนกลับได้
วิธีการส่งเสริม 1.แบบบุคคลต่อบุคคล	ต้องการความรู้และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่	เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือให้คำแนะนำการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้	ควรมีแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่
2.แบบกลุ่มบุคคล	ต้องการการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และ ศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ	ขาดการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และ ศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ	เกษตรกรควรได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่
3.แบบมวลชน	ต้องการความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูป	ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการค้นหา	ควรมีการบริการด้านการค้นหาข้อมูล หรือการรับข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่าย

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ระดับเกษตรกร

1) จากผลการวิจัย เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น ควรส่งเสริมความรู้ โดยการอบรม จัดทำแปลงสาธิต เพื่อนำมาพัฒนาความรู้ในการผลิตส้มโอให้ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกส้มโออยู่ในช่วงอายุที่มากขึ้น มีอายุเฉลี่ย 57.49 ปี จึงควรมีการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตส้มโอให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ บุตรหลานของเกษตรกร เพื่อเป็นการปลูกฝังทำให้เกิดความรักและห่วงแหนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และสืบทอดการบริหารจัดการการผลิตส้มโอให้คงอยู่ในพื้นที่ต่อไป

3) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล ดังนั้น ควรนำเกษตรกรศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดและปรับใช้ให้เหมาะการผลิตส้มโอในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ

3.1.2 ระดับเจ้าหน้าที่

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรส่งเสริมการผลิตส้มโอให้มีเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่โดยการจัดทำแปลงสาธิต ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่นๆในพื้นที่ เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้กับแปลงของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ วิธีการส่งเสริมการเกษตร ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตส้มโอตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่

3) เจ้าหน้าที่ควรสร้างการสื่อสารกับเกษตรกรในรูปแบบออนไลน์ ที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้ และเข้าถึงได้ตลอดเวลา เนื่องจากงานวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมอันดับ 1 คือ ต้องการความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูป

3.1.3 ด้านหน่วยงานและองค์กร

1) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรพัฒนาด้านการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

2) ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการตลอดกระบวนการผลิตส้มโอ และด้านการตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการผลผลิตสร้างรายได้ที่มากขึ้นและมีอำนาจในการกำหนดราคา

3) ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนด้านแหล่งน้ำ และวางแผนการบริหารจัดการน้ำที่ใช้ในการปลูกส้มโอ เพื่อลดความเสี่ยงในการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากเกษตรกรส่วนมากใช้น้ำฝนในการผลิตส้มโอ

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการป้องกัน กำจัดโรคและแมลงในส้มโอที่เหมาะสมกับสถานะการณ์ของการระบาด รวมถึงการใช้สารเคมีที่เหมาะสมและปฏิบัติอย่างถูกวิธี

3.2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจเรื่องการจัดการด้านการตลาด เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายส้มโอ เพื่อให้เกษตรกรมีอำนาจในการกำหนดราคาส้มโอและมีรายได้เพิ่มขึ้น

3.2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องวิธีการหรือสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.2.4 ควรมีการวิจัยเรื่องการผลิตส้มโอที่เกี่ยวเนื่องเชิงเกษตรในสวนส้มโอเพื่อกระตุ้นการรักษาอาชีพการปลูกส้มโอให้มีพัฒนาต่อยอดและสืบทอดต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยนครมหาสารคาม

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565). สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2565 จาก

https://farmer.doae.go.th/report/report65/report_coffee_65_fmddfbd_pv/92/

เกษร ช่มชื่น. (2564). มาตรการควบคุมการส่งออกส้มโอ จังหวัดพิจิตร.45 (8) เคหการเกษตร, ฌรัฐฌิ จันทอง,และพหล ศักดิ์คะทศน. (2562).การยอมรับการผลิตข้าวโพดตามการปฏิบัติ

ทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรในจังหวัดอ่างทอง. Journal of Agri.

Research & Extension, 35(3), 53-62

เฉลิมศักดิ์ ฑูมศิริรัฐ. (2560). แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 2). พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เทคโนโลยีชาวบ้านออนไลน์. (2563, 6 ธันวาคม).ปลูกส้มโอแบบมืออาชีพ มีวิธีการและ แนวทางอย่างไร ?.เทคโนโลยีชาวบ้านออนไลน์.

https://www.technologychaoban.com/agriculturaltechnology/article_165591

ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล. (2560). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช). <https://opac01.stou.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=159148>

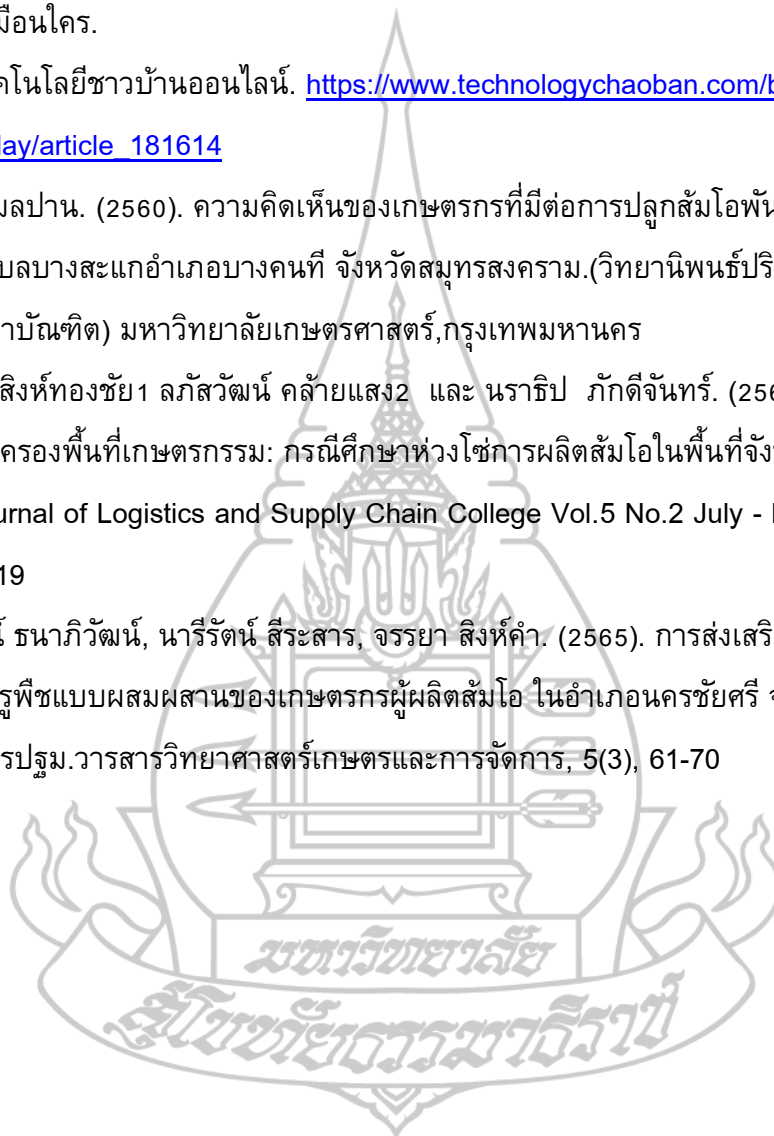
ชาวิตา ศิริสัมพันธ์. (2566, 1 สิงหาคม).ทายาทสวนส้มโอเวียงแก่น วัย 25 ปี พัฒนาผลผลิต คุณภาพเป๊ะ พันรายได้เกือบล้าน.เทคโนโลยีเกษตร.สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2565 จาก https://www.technologychaoban.com/agricultural-technology/article_254284

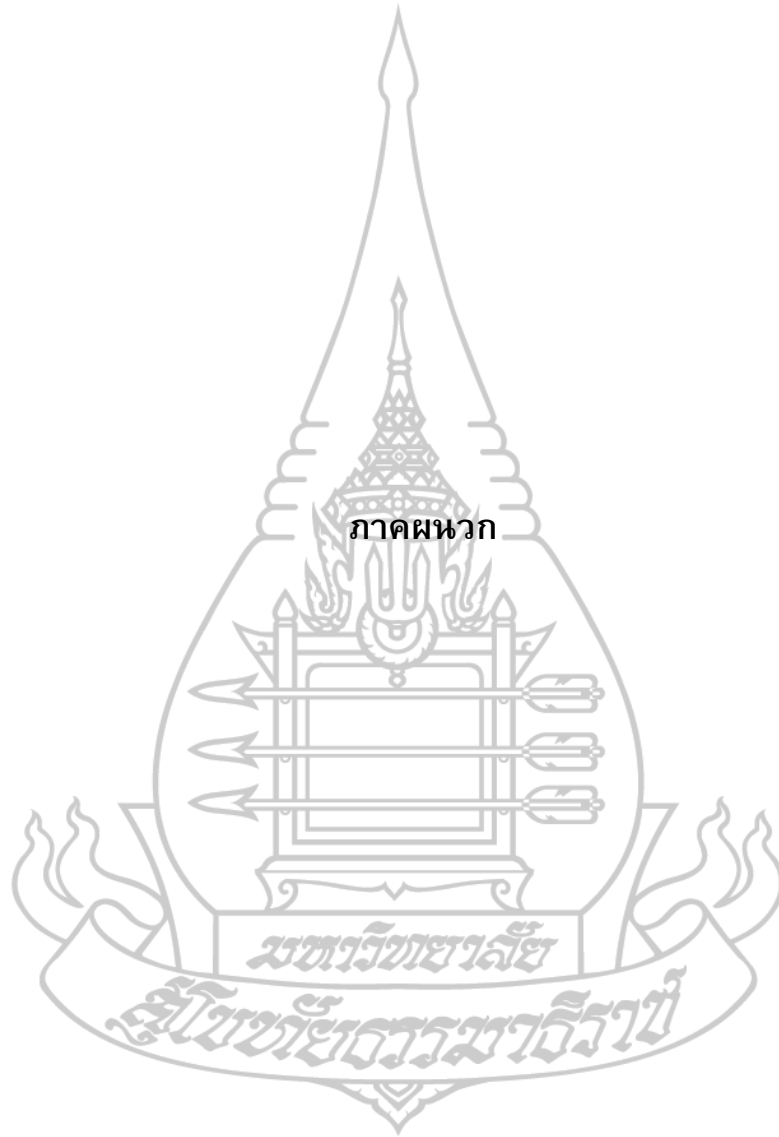
นิตยสาร เมืองไม้ผล& พืชสุขภาพ. เทคนิค ปลูกส้มโอ คุณภาพ พืชดีโรคระบาดอย่างยั่งยืน ขายส่งออกและในประเทศ. สืบค้น 22 ตุลาคม 2556 จาก

<https://www.palangkaset.com/%e0%b9%80%e0%b8%a1%e0%b8%b7%e0%b8%ad%e0%b8%87%e0%b9%84%e0%b8%a1%e0%b9%89%e0%b8%9c%e0%b8%a5%e0%b8%9b%e0%b8%a5%e0%b8%b9%e0%b8%81%e0%b8%aa%e0%b9%89%e0%b8%a1%e0%b9%82%e0%b8%ad-1/>

เบญจมาศ และคณะ (2560). โครงการเรียนรู้โดยการศึกษารูปแบบทางไกลของกรมส่งเสริม การเกษตร การจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร (ชุดวิชาการจัดการความรู้ใน งานส่งเสริมการเกษตร). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร

- มกษ. 9001-2564 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (2564,21 กุมภาพันธ์).
 ราชกิจจานุเบกษา.เล่ม 134 ตอนพิเศษที่ 43. หน้า 1-18
- มนตรี ตรีซารี. (2565,13 กันยายน). เกษตรกร ป.4 ปลุกส้มโอส่งออก ด้วยเทคนิคจัดการไม่
 เหมือนใคร.
 เทคโนโลยีชาวบ้านออนไลน์. https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_181614
- มาติกา สามลพาน. (2560). ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลุกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ใน
 ตำบลบางสะแกอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.(วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,กรุงเทพมหานคร
- สิริกัญจน์ สิงห์ทองชัย1 ลภัสวัฒน์ คล้ายแสง2 และ นราธิป ภัคดีจันทร์. (2562). การ
 คุ่มครองพื้นที่เกษตรกรรม: กรณีศึกษาห่วงโซ่การผลิตส้มโอในพื้นที่จังหวัดชัยนาท.
 Journal of Logistics and Supply Chain College Vol.5 No.2 July - December
 2019
- เสาวลักษณ์ ธนาภิววัฒน์, นารีรัตน์ สีระสาร, จรรยา สิงห์คำ. (2565). การส่งเสริมการจัดการ
 ศัตรูพืชแบบผสมผสานของเกษตรกรผู้ผลิตส้มโอ ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัด
 นครปฐม.วารสารวิทยาศาสตร์เกษตรและการจัดการ, 5(3), 61-70

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เลขที่

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ
เกษตรกร

ในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นแบบสอบถามที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบและเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา ดังนี้

- 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2) สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร
- 3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 4) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2. ข้อมูลที่ได้นำไปใช้เพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

3. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์สภาพการผลิตส้มโอทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษา จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

นางสาวอารีรัตน์ อุณาท

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
คำชี้แจง : อ่านคำถามและโปรดทำเครื่องหมาย \checkmark ใน () หน้าข้อความที่ท่านต้องการเลือก
หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวท่านมากที่สุด
สภาพพื้นฐานทางสังคม

1. เพศ () 1) ชาย () 2) หญิง
2. อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้ปัดเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา

() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	() 2. ชั้นประถมศึกษา
() 3. ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	() 4. ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
() 5. อนุปริญญา/ปวส.	() 6. ปริญญาตรีขึ้นไป
() 7. อื่น ๆ ระบุ.....	
4. อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)

() 1. เกษตรกร	() 2. ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ
() 3. พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	() 4. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() 5. รับจ้างทั่วไป	() 6. อื่น ๆ ระบุ
5. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ทำนา	() 2. ทำไร่
() 3. ทำประมง	() 4. เลี้ยงสัตว์
() 5. ทำสวน	() 6. ค้าขาย /ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() 7. รับจ้างทั่วไป	() 8. อื่น ๆ ระบุ.....
6. การเป็นสมาชิกสถาบัน /กลุ่มเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. กลุ่มเกษตรกร	() 2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
() 3. กลุ่มแปลงใหญ่	() 4. กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.
() 5. สหกรณ์การเกษตร	() 6. วิสาหกิจชุมชน
() 7. อื่น ๆ ระบุ.....	
7. ประสบการณ์ในการปลูกส้มโอ จำนวน..... ปี
8. การได้รับการรับรองมาตรฐาน

() 1. ไม่ได้รับการรับรอง	() 2. มาตรฐาน GAP
() 3. มาตรฐาน Q	() 4. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)
() 5. มาตรฐานเกษตรอินทรีย์	() 5. อื่น ๆ ระบุ.....

9. ประสพการณ์ฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP

- () 1. ไม่เคย () 2. เคย

10. หน่วยงานที่ได้รับการฝึกอบรมความรู้ด้าน GAP (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. กรมส่งเสริมการเกษตร () 2. กรมวิชาการเกษตร
() 3. หน่วยงานเอกชน () 4. อื่น ๆ ระบุ.....

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดจำนวน.....ไร่
2. พื้นที่ปลูกส้มโอจำนวน.....ไร่
3. การถือครองที่ดินพื้นที่ปลูกส้มโอ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() 1. ที่ดินของตนเอง () 2. เช่า
() 3. อื่น ๆ ระบุ.....
4. จำนวนแรงงาน.....คน (รวมผู้ตอบสัมภาษณ์)
5. ปริมาณผลผลิตรวมของส้มโอ (รอบปีการผลิตปี 2564) จำนวน.....กิโลกรัม/ไร่
6. รายได้รวมต่อปีในการผลิตส้มโอ (รอบปีการผลิตปี 2564) จำนวน.....บาท/ไร่
7. ต้นทุนการผลิตส้มโอในรอบปีที่ผ่านมา (รอบปีการผลิตปี 2564) จำนวน.....บาท/ไร่
8. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตส้มโอ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() 1. ทุนส่วนตัว () 2. ธกส.
() 3. สหกรณ์การเกษตร () 4. กองทุนหมู่บ้าน / กลุ่มออมทรัพย์
() 5. สหกรณ์เครดิตยูเนียน () 6. อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตส้มโอ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความที่ท่านต้องการเลือก หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวท่านมากที่สุด

1. พันธุ์ส้มโอที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ทองดี () 2. ขาวน้ำผึ้ง () 3. ขาวใหญ่
() 4. ทับทิมสยาม () 5. อื่น ๆ ระบุ.....

2.แหล่งที่มาของต้นพันธุ์

- () 1.เพาะเมล็ด () 2. กิ่งตอน () 3.อื่น ๆ ระบุ

.....

3.อายุของต้นส้มโอ.....ปี

4.แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกส้มโอ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.น้ำฝน () 2.บ่อบาดาล () 3.คลองชลประทาน
() 4.สระน้ำ () 5.บ่อน้ำตื้น () 6.แม่น้ำ/คลอง

สาธารณะ

- () 7.อื่น ๆ ระบุ.....

5.การเตรียมพื้นที่ปลูกและการปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.ปรับพื้นที่ภายในแปลง
() 2.กำหนดระยะปลูก (ระยะระหว่างต้น)
() 3.การจัดทำระบบให้น้ำ
() 4.มีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน
() 5.อื่น ๆ ระบุ.....

6.การใส่ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.ปุ๋ยสูตร 15-15-15 () 2.ปุ๋ยสูตร 8-24-24 () 3. ปุ๋ยสูตร 13 - 13
- 21
() 4.ปุ๋ยคอก () 5.อื่น ๆ ระบุ

7.วิธีการให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.ในช่วง 3 ปีแรกมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ
() 2.งดการให้น้ำก่อนส้มโอออกดอก 1-2 เดือน
() 3.มีการลดปริมาณการให้น้ำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต
() 4. อื่น ๆ ระบุ.....

8.การตัดแต่งกิ่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.เริ่มตัดแต่งกิ่งหลังจากปลูกส้มโอแล้ว 1 ปี
() 2.มีการตัดแต่งกิ่งสม่ำเสมอตลอดปี
() 3. อื่น ๆ ระบุ.....

9.โรคที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.โรคนางไหม () 2.โรครากเน่าโคนเน่า () 3. โรคแคงเกอร์
() 4.โรคราดำ () 5. อื่น ๆ ระบุ.....

10.แมลงศัตรูพืชที่พบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.เพลี้ยไฟ () 2.หนอนชอนใบ () 3. ไรแดง
() 4.ไรสนิม () 5. อื่น ๆ ระบุ

11.วิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลง

- () 1.ใช้สารเคมี () 2.ใช้ชีววิธี () 3.ใช้แบบ

ผสมผสาน

- () 4. อื่น ๆ ระบุ.....

12.การเก็บเกี่ยวผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1.เก็บเกี่ยวเมื่อส้มโอแก่จัด อายุประมาณ 7 เดือน
() 2.ใช้กรรไกรตัดที่ขั้วผลผลิต
() 3.อื่น ๆ ระบุ.....

13.การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. แยกส้มโอที่มีตำหนิออก
() 2. คัดแยกขนาดของผลส้มโอ
() 3. ทำความสะอาดผลส้มโอก่อนการจำหน่าย
() 4. มีบรรจุภัณฑ์ใส่ผลส้มโอ
() 5. อื่น ๆ ระบุ.....

14.ช่องทางการจำหน่าย

- () 1. จำหน่ายส้มโอให้กับผู้บริโภคเอง () 2. จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง
() 3. จำหน่ายแบบเหมาสวน () 4. จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์
() 5. อื่น ๆ

15.มาตรฐานที่ผู้บริโภค พ่อค้าคนกลาง หรือลูกค้าต้องการ

- () 1. มาตรฐาน GAP () 2. เกษตรอินทรีย์ () 3. มาตรฐาน Q
() 4. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI () 5. อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือ

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ถูก	ผิด
1. แหล่งน้ำ		
1. แหล่งน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อส้มโอ		
2. แหล่งน้ำไหลผ่าน หรืออยู่ใกล้แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายได้		
3. ต้องตรวจสอบคุณภาพน้ำ โดยเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลาเริ่มจัดกระบวนการผลิต และในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิต		
2. พื้นที่ปลูก		
1. สภาพแวดล้อมอยู่ใกล้ในแหล่งชุมชน โรงพยาบาล โรงงานได้		
2. ถ้าพื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ไม่ต้องหาวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัย		
3. ควรตรวจสอบคุณภาพดิน โดยเก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในดิน		
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร		
1. วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องใช้ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร		
2. วางสารกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยรวมกับของใช้ภายในบ้าน		
3. ใช้สารเคมีได้ตลอดจนกว่าจะเก็บเกี่ยวส้มโอ		
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว		
1. ให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม		
2. งดการให้น้ำก่อนส้มโอออกดอก 1-2 เดือน		
3. ไม่จำเป็นต้องตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่มและผลส้มโอที่ไม่สมบูรณ์ทิ้ง		
4. โรคและศัตรูพืชที่สำคัญส่วนใหญ่ คือโรคแคงเกอร์ เพลี้ยไฟ หนอนชอนใบส้ม		

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ถูก	ผิด
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
1. การเก็บเกี่ยวส้มโอที่เหมาะสมมีอายุประมาณ 7 เดือนขึ้นไปหลังดอกบาน		
2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุและวิธีการเก็บเกี่ยวต้องสะอาด ไม่ก่อให้เกิดอันตราย หรือปนเปื้อนส้มโอที่เก็บเกี่ยว		
3. วางส้มโอบนพื้นดิน เพื่อรอการคัดแยกส้มโอที่ไม่ได้คุณภาพออก		
6. การพักส้มโอ การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา		
1. การขนย้ายและวางผลผลิตส้มโอ ต้องมีวัสดุปูรองพื้นเพื่อป้องกันการกระแทก และการสัมผัสกับดินโดยตรง		
2. พาหนะในการขนย้ายส้มโอต้องไม่ปนเปื้อนวัตถุอันตรายทางเคมี		
3. พื้นที่เก็บรักษาส้มโอ โล่ง พื้นเปียกแฉะ มีสัตว์เลื้อยเดินผ่านได้		
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล		
1. ไม่จำเป็นต้องใส่หน้ากากป้องกันสารเคมีตลอด ถ้าฉีดยาอยู่เหนือลม		
2. ต้องมีอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลงส้มโอ		
3. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง		
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ		
1. ปกปิดข้อมูลการใช้สารเคมีที่อันตรายที่ใช้ในการปลูกส้มโอ		
2. ต้องบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ เช่น วันเริ่มต้นปลูก การให้ปุ๋ย การเก็บเกี่ยว ปริมาณผลผลิต		
3. ทำป้ายหรือสัญลักษณ์ติดไว้เพื่อแจ้งวันผลิต เก็บเกี่ยว หรือลูกค้าที่รับสินค้า เพื่อตรวจสอบย้อนกลับระหว่างการขนย้ายและเก็บรักษาได้		

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมายเลข ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับความต้องการของท่าน

ประเด็นด้านความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.แหล่งน้ำ					
1.ต้องการความรู้เรื่องแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย					
2.ต้องการความรู้จากหน่วยงานภาครัฐในการจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาด และเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร					
3.ต้องการความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ					
2.พื้นที่ปลูก					
1.ต้องการความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูกในการผลิตส้มโอ					
2.ต้องการความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน					
3.ต้องการความรู้เรื่องวางแผนแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี					
3.การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
1. ต้องการความรู้เรื่องวัตถุอันตรายทางการเกษตรและการใช้ที่ถูกต้องและปลอดภัย					
2 .ต้องการการตรวจผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3.ต้องการทราบวิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม					

ประเด็นด้านความต้องการความรู้การผลิตส้มโอ ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความต้องการ				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. ต้องการความรู้ในการให้ปุ๋ยตามระยะการเติบโต ของส้มโอที่เหมาะสม					
2. ต้องการความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่มและการ เลือกรักษาผลผลิตที่ต้องการให้เติบโตต่อไป					
3. ต้องการความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น					
4. ต้องการความรู้ในการให้น้ำตามระยะที่เหมาะสม ของอายุผลส้มโอ					
5. ต้องการความรู้ในการดูแลและบำรุงผลตลอดระยะ การเจริญเติบโต					
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
1. ต้องการความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติ อย่างถูกสุขลักษณะ ไม่ปนเปื้อน					
2. ต้องการความรู้เรื่องการคัดแยกผลผลิตผลที่ไม่ได้ คุณภาพออก โดยการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาด ก่อนจำหน่าย					
3. ต้องการความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องให้เป็นสัดส่วน					
6. พักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บ รักษา					
1. ต้องการภาชนะบรรจุ หรือวัสดุที่ใช้รองผลผลิตที่ เก็บเกี่ยวแล้ว					
2. ต้องการความรู้เรื่องการพักผลผลิต การขนย้ายใน แปลงปลูก การเก็บรักษา และการขนส่งอย่างถูกวิธี					
3. ต้องการความรู้เรื่องการจัดสถานที่พัก เก็บรักษา ผลผลิตที่ถูกสุขลักษณะ					
	ระดับความต้องการ				

ประเด็นด้านความต้องการความรู้การผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล					
1. ต้องการความรู้เรื่องการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสมในการในช่วงก่อน ขณะ และหลังการการใช้สารเคมี					
2. ต้องการอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลงส้มโอ					
3. ต้องการการตรวจสุขภาพ สำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง					
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ					
1. ต้องการความรู้เรื่องการทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ					
2. ต้องการความรู้เรื่องวิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง					
3. ต้องการความรู้เรื่องวิธีการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณและแหล่งขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้					
ด้านวิธีการส่งเสริมการการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล					
1. ต้องการความรู้และคำแนะนำจากเกษตรกรในพื้นที่					
2. ต้องการความรู้และคำแนะนำจากผู้มีความรู้ในพื้นที่					
3. ต้องการความรู้และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่					

ด้านวิธีการส่งเสริมการการผลิตส้มโอตาม มาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความต้องการ				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
2. การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล					
1. ต้องการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม					
2. ต้องการการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติภายในแปลง					
3. ต้องการการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่					
4. ต้องการการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ					
3. การส่งเสริมแบบมวลชน					
1. ต้องการความรู้ผ่านช่องทางเอกสารเผยแพร่ ป้าย ประกาศ โปสเตอร์และแผ่นพับ					
2. ต้องการความรู้ผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียง					
3. ต้องการความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูป					
4. ต้องการความรู้ผ่านการใช้แอปพลิเคชัน					

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับสภาพปัญหาในการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของท่านมากที่สุดโดย

ประเด็นปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1.แหล่งน้ำ					
1.ขาดแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย					
2.ขาดหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาด และเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร					
3.ขาดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ					
2.พื้นที่ปลูก					
1.ขาดความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูกในการผลิตส้มโอ					
2.ขาดความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน					
3. ขาดความรู้เรื่องวางแผนแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี					
3. วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร					
1. ขาดความรู้เรื่องวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร และ การใช้ที่ถูกต้องและปลอดภัย					

ประเด็นปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับปัญหา				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
2. ไม่มีการลงพื้นที่สุ่มตรวจ ผลผลิต และแปลงปลูกจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3. ไม่รู้วิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม					
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการ เก็บเกี่ยว					
1. ขาดความรู้ในการใส่ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอ ที่เหมาะสม					
2. ขาดความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่ม ดูแลต้นส้มโอ					
3. ขาดความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น					
4. ขาดความรู้ในการให้น้ำที่เหมาะสมในช่วงการ เจริญเติบโตของส้มโอ					
5. ขาดความรู้ในการดูแลและบำรุงผลในแต่ละระยะการ เจริญเติบโตของส้มโอ					
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
1. ขาดความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่าง สุจริตลักษณะ					
2. ไม่สามารถคัดแยกส้มโอตามชั้นคุณภาพและขนาดได้					
3. ขาดความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะ บรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องให้เป็นสัดส่วน และไม่ ปนเปื้อน					
6. การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บ รักษา					
1. ไม่มีภาชนะบรรจุ หรือวัสดุที่ใช้รองส้มโอที่เก็บเกี่ยว แล้ว					
2. ขาดความรู้เรื่องการพัก การขนย้าย การเก็บรักษา และการขนส่งส้มโอที่ถูกต้องวิธี					

3.สถานที่พัก เก็บรักษา ไม่ถูกสุลक्षणณะ					
ประเด็นปัญหาการผลิตส้มโอตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับปัญหา				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล					
1.ขาดความรู้เรื่องการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล ที่ เหมาะสมในช่วงก่อน ขณะ และหลังการการใช้สารเคมี					
2. ไม่มีอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนใน แปลง					
3. ผู้ผลิตส้มโอไม่ได้ตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง					
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ					
1. ไม่มีการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ใน การผลิตส้มโอ					
2. ไม่รู้วิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง					
3. ไม่มีการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณและแหล่ง ขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้					
ประเด็นปัญหาด้านการส่งเสริม	ระดับปัญหา				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1.การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล					
1. เกษตรกรไม่สามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้					
2. เกษตรกรไม่ได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิต ส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจาก เจ้าหน้าที่					
3. เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ไม่สามารถถ่ายทอด หรือให้คำแนะนำการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้					
2.การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล					
1. ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม					

ประเด็นปัญหาด้านการส่งเสริม	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. ไม่ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติภายในแปลง					
3. ไม่มีแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่					
4. ขาดการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ					
3. การส่งเสริมแบบมวลชน					
1. ไม่ทราบว่ามีช่องทางใดบ้างในการรับความรู้					
2. ข้อมูลที่ได้รับค่อนข้างเข้าใจยาก					
3. ขาดการประชาสัมพันธ์ความรู้เป็นอย่างดี					
4. ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ใช้เทคโนโลยีในการค้นหา					

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับข้อเสนอแนะในการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของท่านมากที่สุดโดย

ประเด็นข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. แหล่งน้ำ					
1. ควรแนะนำแหล่งน้ำที่ปราศจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย					

2.ควรมีหน่วยงานภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำ ที่สะอาดและเพียงพอต่อการผลิตภาคการเกษตร					
3.ควรให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจสอบคุณภาพน้ำ					
ประเด็นข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2. พื้นที่ปลูก					
1.ควรให้ความรู้เรื่องพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมและจัดการพื้นที่ก่อนปลูกในการผลิตส้มโอ					
2.ควรให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน					
3. ควรให้ความรู้เรื่องวางแผนผังแปลง จัดทำแปลงที่ถูกต้องวิธี					
3. วัตถุดิบทรายทางการเกษตร					
1. ควรให้ความรู้เรื่องวัตถุดิบทรายทางการเกษตร และการใช้ที่ถูกต้องและปลอดภัย					
2 .ควรมีการลงพื้นที่สุ่มตรวจ ผลผลิต และแปลงปลูกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3.แนะนำวิธีการจัดการศัตรูพืช โรคและแมลงที่เหมาะสม					
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว					
1.ควรให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยตามระยะการเติบโตของส้มโอที่เหมาะสม					
2.ควรให้ความรู้วิธีการตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่ม ดูแลต้นส้มโอ					
3.ควรให้ความรู้ด้านกำจัดโรคและศัตรูพืชที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ โรคแคงเกอร์ หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น					
4. ควรให้ความรู้ในการให้น้ำที่เหมาะสมในแต่ละระยะการเจริญเติบโต					

5. ควรให้ความรู้ในการดูแลและบำรุงผลในแต่ระยะการเจริญเติบโต					
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
1. ควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ					
ประเด็นข้อเสนอแนะด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
2. ควรให้ความรู้เรื่องคัดแยกส้มโอตามชั้นคุณภาพและขนาด					
3. ควรให้ความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุและวัสดุที่เกี่ยวข้องให้เป็นสัดส่วนและไม่ปนเปื้อน					
6. การพักผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา					
1. ควรมีภาชนะบรรจุ หรือวัสดุที่ใช้รองส้มโอที่เก็บเกี่ยวแล้ว					
2. ควรให้ความรู้เรื่องการพัก การขนย้าย การเก็บรักษา และการขนส่งส้มโอที่ถูกวิธี					
3. ควรให้ความรู้สถานที่พัก เก็บรักษาที่ถูกสุขลักษณะ					
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล					
1. ควรให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล ที่เหมาะสมในช่วงก่อน ขณะ และหลังการการใช้สารเคมี					
2. ควรมีอ่างล้างมือ หรือสุขา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในแปลง					
3. ควรมีการตรวจสุขภาพ สำหรับผู้ผลิตส้มโออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง					
8. การบันทึกข้อมูล					
1. ควรให้ความรู้เรื่องการจัดทำเอกสาร และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการผลิตส้มโอ					

2. ควรแนะนำวิธีบันทึกข้อมูลที่ถูกต้อง					
3. ควรให้ความรู้เรื่องการระบุวันผลิต วันเก็บเกี่ยว ปริมาณและแหล่งขาย เพื่อตามสอบย้อนกลับได้					
ประเด็นข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
ประเด็นข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม					
1.การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล					
1. เกษตรกรสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ตลอด					
2. เกษตรกรควรได้รับความรู้และคำแนะนำด้านการผลิต สัมไอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่					
ประเด็นข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.เกษตรกรที่ผลิตส้มโอในพื้นที่ควรถ่ายทอดหรือให้คำแนะนำการผลิตส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่ผู้อื่นได้					
2.การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล					
1.ควรมีการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร					
2.ควรมีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติภายในแปลง					
3.ควรมีแปลงสาธิตเพื่อเป็นตัวอย่างในพื้นที่					
4.ควรมีการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และศึกษาประสบการณ์ใหม่ ๆ					
3.การส่งเสริมแบบมวลชน					
1.ควรมีช่องทางการสื่อสารและรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ยูทูป แผ่นพับความรู้ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น					
2. ควรเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกร					

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ความรู้เป็นอย่างดี					
4. ควรมีการบริการด้านการค้นหาข้อมูล หรือการรับข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่าย					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ข้อเสนอแนะด้านเจ้าหน้าที่

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะด้านหน่วยงานและองค์กร

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ภาคผนวก ข
ภาพกิจกรรมในการดำเนินการวิจัย

ภาพกิจกรรมในการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1 และ 2 ชี้แจงเกษตรกรในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาพที่ 3 และ 4 การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเกษตรกรในพื้นที่

ภาพที่ 5 และ 6 ลงพื้นที่สำรวจแปลงผลิตส้มโอร่วมกับเจ้าหน้าที่นักวิชาการหน่วยงาน

ภาคี

ภาพกิจกรรมในการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

ภาพที่ 7 และ 8 สภาพการผลิตส้มโอและการเก็บเกี่ยว

ภาพที่ 9 และ 10 การจำหน่ายและการแปรรูปส้มโอ

ภาพที่ 11 และ 12 การอบรมถ่ายทอดความรู้ และการส่งเสริมการผลิตส้มโอ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอารีรัตน์ อุณาท
วัน เดือน ปี เกิด	13 มิถุนายน 2530
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอศรีมโหสถ
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

